

الاسلام

نبذة موجزة عن الإسلام في ضوء القرآن والسنة النبوية

እስልምና

በቁርአን እና በነብያዊ ሓዲሥ በመጣው መሰረት ስለ ኢስላም አጠር ያለ መጻሕፍት

"مترجم بلغة الأمهرية | የተተረጎመ በአማርኛ ቋንቋ"

تأليف | አዘጋጅ

الأستاذ الدكتور محمد بن عبد الله السحيم

ጸሐፊ መምህር ዶክተር ሙሐመድ ቢን ዐብደላህ አስሱሐይሚ

ترجمة | ትርጉም

مركز رواد الترجمة

ሩዋድ የትርጉም ማዕከል

شركاء التنفيذ:

المحتوى الإسلامي

رواد الترجمة

جمعية الربوة

دار الإسلام

يتاح طباعة هذا الإصدار ونشره بأي وسيلة مع
الالتزام بالإشارة إلى المصدر وعدم التغيير في النص.

Telephone: +966114454900

ceo@rabwah.sa

P.O.BOX: 29465

RIYADH: 11557

www.islamhouse.com

መግቢያ

ይህ እስልምናን አጠራ ባለ መልኩ የሚያስተዋውቅና የሚዳስስ አሳሳቢ መጽሐፍ ነው። መሰረታዊ ምንጮች ከሆኑት ከቅዱስ ቁርአን እና ከነብያዊ ሐዲሥ በመመረከት ስለ (እስልምና) አሳሳቢ መሰረቶች፣ ስለ አስተምህሮቱ እንዲሁም ስለ መልካምነቱ የሚዳስስ አሳሳቢ ፅሁፍ ሲሆን፤ ኪታቡ ሙስሊምንም ይሁን ከሙስሊም ውጭ ያለ፤ በየትኛውም ጊዜ እና በታ የሚገኝ፤ በየትኛውም መስክም ይሁን በየትኛውም ሁኔታ የሚገኝን ለአቅመ ሃላፊነት የደረሰን ሁሉ የሚመለከት አሳሳቢ ኪታብ ነው። (ከተከበረው ቁርአንና ከነብያዊ ፈላግ ማስረጃዎችን ያካተተ ቅጂ)

1- እስልምና ወደ ሰው ልጆች ሁሉ የተላከ ዘውታሪው የመጨረሻ የአላህ መልዕክት

እስልምና ወደ ሰው ልጆች ሁሉ የተላከ የአላህ መልዕክት ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ}

{አንተንም ለሰዎች ሁሉ በመላ አብሳሪና አስፈራሪ አድርገን ቢሆን እንጂ አላክንህም። ግን አብዛኞቹ ሰዎች አያውቁም።} (ሰላእ: 28)

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡- {(ሙሐመድ ሆይ)፡-

{قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا}

«እናንተ ሰዎች ሆይ! እኔ ወደናንተ ወደሁላችሁም የአላህ መልክተኛ ነኝ» በላቸው፤

[አል-አዕራፍ 158]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ الرَّسُولُ بِالْحَقِّ مِن رَّبِّكُمْ فَآمِنُوا خَيْرًا لَّكُمْ ۚ وَإِن تَكْفُرُوا فَإِنَّ لِلَّهِ مَا فِي

السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا}

እናንተ ሰዎች ሆይ! መልክተኛው እውነትን ከጌታችሁ አመጣላችሁ። እመኑም ለናንተ የተሻለ (ይኸናል)። ብትከዱም (አትጎዱትም)። በሰማያትና በምድር ያለው ሁሉ የአላህ ነውና። አላህም ዐዋቂ ጥበበኛ ነው። [ኒሳእ 170]

እስልምና ዘላለማዊ መለኮታዊ መልእክት ነው፤ እንዲሁም የመለኮታዊ መልእክቶች መደምደሚያም ነው።

{مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَٰكِن رَّسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ ۚ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا}

"ሙሐመድ ከወንዶቻችሁ የአንድም ሰው አባት አይደለም። ግን የአላህ መልክተኛና የነቢዮች መደምደሚያ ነው። አላህም በነገሩ ሁሉ ዐዋቂ ነው።" [አልአኡዛብ 40]

2- እስልምና በተወሰኑ ህዝቦች ብቻ ያልተወሰነ የሰው ልጆች ሁሉ ሃይማኖት

እስልምና ለተወሰኑ ነገዶች ወይም ህዝቦች ብቻ የተወሰነ ሃይማኖት ሳይሆን አምላካዊ የሰው ልጆች ሁሉ ሃይማኖት ነው። በታላቁ ቁርአን ውስጥ የመጀመርያው ትእዛዝ እንዲህ የሚለው የአላህ ቃል ነው፡-

{يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ}

"እናንተ ሰዎች ሆይ! የፈጠራችሁን እነዚያንም ከናንተ በፊት የነበሩትን (የፈጠረውን) ጌታችሁን ተገዙ፤ (ቅጣትን) ልትጠነቀቁ ይከጀላልና።" [(አል በቀራ:21) ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً}

{እናንተ ሰዎች ሆይ! ያንን ከአንዲት ነፍስ (ከአዳም) የፈጠራችሁን ከእርስዎም መቀናጀዎን (ሐዋን) የፈጠረውን ከእነርሱም ብዙ ወንዶችንና ሴቶች የበተነውን ጌታችሁን ፍሩ።} [ኒሳ 1]

(የሁለቱንም መልካም ስራቸውን አላህ ይውደድላቸውና) ኢብኑ ዑመር በስተላላፊው ሐዲሥ ነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) መካን በከፈቱ ጊዜ እንዲህ የሚል ኹጥባ (ንግግር) ማድረጋቸው ተዘግቧል፡-

«እናንተ የሰው ልጆች ሆይ! አላህ የዘመነ ድንቁርናን መመፃደቅንና በወላጆቻቸው መከፈስን ከእናንተ አስወግዶላችኋል። በመሆኑም ሰዎች ሁለት አይነት ብቻ ናቸው፤ ወይ ቸር የሆነ አላህን ፈሪ አላህም ዘንድ የተከበረ አለበለዚያም አመፀኛ የሆነ እድላቢስ አላህም ዘንድ የተዋረደ ነው። ሰዎች ሁሉ የአደም ልጆች ናቸው፤ አላህ ደግሞ አደምን ከአፈር ነው የፈጠረው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا} إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ

{[الحجرات:13]}

{እናንተ ሰዎች ሆይ! እኛ ከወንድና ከሴት ፈጠርናችሁ። እንድትተዋወቁም ጎሳዎችና

ነገዶች አደረግናችሁ። አላህ ዘንድ በላጫችሁ በጣም አላህን ፈረደችሁ ነው። አላህ ግልጽን ዓዋቂ ውስጥንም ዓዋቂ ነው።} [አል-ሑፉራት 13] » ቲርሚዚድ ዘግበውታል (3270)

ስለሆነም በታላቁ ቁርአን ትዕዛዛትም ይሁን በክቡር መልእክተኛው መመሪያ ውስጥ ባህልም ሆነ ጎሳን ወይንም ዘርን ብቻ ነጥሎ የተደነገገ መመሪያ አናገኝም።

3- እስልምና የአላህ ሰላት እና ሰላም በእነርሱ ላይ ይስፈንና የቀደምት ነብያትንና መልእክተኞችን ተልዕኮ ለማሟላት የመጣ መለኮታዊ መልዕክት

እስልምና የአላህ ሰላት እና ሰላም በእነርሱ ላይ ይስፈንና የቀደምት ነብያትንና መልእክተኞችን መልእክት ለማሟላት የመጣ መለኮታዊ መልእክት ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَعِيسَىٰ وَأَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهَارُونَ وَسُلَيْمَانَ وَآتَيْنَا دَاوُدَ زَبُورًا}

{እኛ ወደ ኑሐና ከርሱ በኋላ ወደ ነቡት ነቢያት እንዳወረድን ወደ አንተም አወረድን፡ ወደ ኢብራሂምም፣ ወደ ኢስማዒልም፣ ወደ ኢስሐቅም፣ ወደ ያዕቆብም፣ ወደ ነገዶቹም፣ ወደ ዒሳም፣ ወደ አዩብም፣ ወደ ዩስም፣ ወደ ሃሩንና፣ ወደ ሱለይማንም አወረድን። ለዳውድም ዘቡርን ሰጠነው።} [ኒሳእ 163]

እናም ይህ አላህ ለመልእክተኛው ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) የገለጠው ሃይማኖት ለቀደሙት ነቢያት የደነገገውንና እንዲከተሉትም ያዘዘበትን ሃይማኖት ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّىٰ بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰ أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ ۗ اللَّهُ يَجْتَبِي إِلَيْهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ يُنِيبُ}

{ለእናንተ ከሃይማኖት ያንን በእርሱ ኑሐን ያዘዘበትን ደነገገላችሁ። ያንንም ወዳንተ ያወረድነውን ያንንም በእርሱ ኢብራሂምን፣ ሙሳንና ዒሳምን ያዘዘበትን ሃይማኖትን በትክክል አቋቁሙ በእርሱም አትለያዩ ማለትን (ደነገግን)። በአጋሪዎቹ ላይ ያ ወደርሱ የምትጠራቸው ነገር ከበዳቸው። አላህ የሚሻውን ሰው ወደእርሱ (እምነት) ይመርጣል። የሚመለስንም ሰው ወደእርሱ ይመራል።} [አሽ-ሹራ 13]

ይህ አላህ ለመልእክተኛው ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን)

የገለጠው ሃይማኖት ለቀደሙት ነቢዮች የደነገገውንና እንዲከተሉትም ያዘዘበትን ሃይማኖት ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ هُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ بِعِبَادِهِ لَخَبِيرٌ بَصِيرٌ}

{ያም ከመጽሐፉ ወዳንተ ያወረድንልህ ከበፊቱ ላለው አረጋጋጭ ሲኾን እርሱ እውነት ነው። አላህ በርግጥ በባሮቹ ውስጥ ዐዋቂ ተመልካች ነው።} [ፋጢር 31]

4- ነብያቶች ሁሉ የአላህ ሰላት እና ሰላም በእነርሱ ላይ ይስፈንና ዝርዝር

መመረያቸው ቢለያይም ሃይማኖታቸው ግን አንድ ነው።

ነብያቶች ሁሉ የአላህ ሰላት እና ሰላም በእነርሱ ላይ ይስፈንና ሃይማኖታቸው አንድ ሲሆን መመረያ ድንጋጌያቸው ግን የተለያየ ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيِّمًا عَلَيْهِ ۖ فَآخُكُمْ بِبَيْنِهِمْ بِمَا أُنْزِلَ اللَّهُ ۚ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ عَمَّا جَاءَكَ مِنَ الْحَقِّ ۚ لِكُلِّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمَنْهَاجًا ۚ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ لِيَبْلُوَكُمْ فِي مَا آتَاكُمْ ۚ فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ ۚ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ}

{ወደ አንተም መጽሐፉን ከበፊቱ ያለውን መጽሐፍ አረጋጋጭና በእርሱ ላይ ተጠባባቂ ሲኾን በእውነት አወረድን። በመካከላቸውም አላህ ባወረደው ሕግ ፍረድ። እውነቱም ከመጣልህ በኋላ ዝንባሌዎቻቸውን አትከተል። ከእናንተ ለሁሉም ሕግንና መንገድን አደረግን። አላህም በሻ ኖሮ አንድ ሕዝብ ባደረጋችሁ ነበር። ግን በሰጣችሁ ሕግጋት ሊሞክራችሁ (ለያያችሁ)። በጎ ሥራዎችንም (ለመሥራት) ተሸቀዳዎሙ፤ መመለሻችሁ በጠቅላላ ወደ አላህ ነው። በእርሱም ትለያዩበት የነበራችሁትን ነገር ይነግራችኋል።} [አል-ማኢዳ 48]

መልእክተኛው የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁንና እንዲህ ብለዋል፦ «ለመረዋም ልጅ ዒሳ ከሰው ልጆች ሁሉ በዱንያም በአኪራም በላጩ (ቅርብ ሰው) እኔ ነኝ፤ ነብያቶችም በእናት ተለያይተው በአባት እንደሚገናኙ ወንድማማቾች ናቸው፤ ሃይማኖታቸው አንድ ነው።» ቡኸሪይ ዘግበውታል (3443)

5- እስልምና ሁሉም ነብያቶች የተጣሩበት ሃይማኖት

እስልምና የሚጣራው፡- ኑህ፣ ኢብራሂም፣ ሙሳ፣ ሱለይማን፣ ዳዊድ፣ ዒሳ የአላህ ሰላት በእነርሱ ላይ ይስፈንና ~ሁሉም ነብያቶች ወደተጣሩበት ብቸኛ ጌታ፣ ፈጣሪ፣ ሲሳይ ለጋሽ፣ ህይወት ሰጪ ህይወት ነሺ፣ ንጉሰ ነገስት፣ የጉዳዮችም አስተናባሪ በሆነው አላህ ወደ ማመን ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا اللَّهَ عَالِمَكُمْ هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرُ اللَّهِ يَرْزُقُكُم مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَآَنِي تُؤْفَكُونَ}

{እናንተ ሰዎች ሆይ! በእናንተ ላይ (ያለውን) የአላህን ጸጋ አስታውሱ። ከአላህ ሌላ ፈጣሪ አለን? ከሰማይና ከምድርም ሲሳይን የሚሰጣችሁ አለን? ከእርሱ በስተቀር አምላክ (ሰጪም) የለም። ታዲያ ወዴት ትዘራላችሁ።} [ፋጢራ 3]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህም ብሏል፡-

قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُم مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمَّنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ}

{«ከሰማይና ከምድር ሲሳይን የሚሰጣችሁ ማን ነው መስሚያዎችንና ማያዎችን ሰፈጠረ ማን ነው ከሙትም ሕያውን የሚያወጣ ከሕያውም ሙትን የሚያወጣ ማን ነው ነገሩን ሁሉ የሚያስተናብርስ ማን ነው» በላቸው። «በእርግጥም አላህ ነው» ይሉሃል። «ታዲያ (ለምን ታጋራላችሁ) አትፈሩትምን» በላቸው።} [ዩኑስ 31]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህም ብሏል፡-

أَمَّنْ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَمَنْ يَرْزُقُكُم مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَلَيْسَ اللَّهُ بِقُلِّ هَٰئُلًا بُرْهَانَكُمْ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ}

{ያ መፍጠርን የሚጀምር ከዚያም የሚመልሰው ከሰማይና ከምድርም ሲሳይን የሚሰጣችሁ አምላክ (ይበልጣልን ወይስ የሚያጋሩት) ከአላህ ጋር ሌላ አምላክ አለን «እውነተኛች እንደኾናችሁ፤ አስረጃችሁን አምጡ» በላቸው።} [አን-ነምል 64]

የአላህ ሰላም ይስፈንባቸውና ነብያቶችና መልእክተኞች ሁሉ የተላኩት አላህን በብቸኝነት ወደ ማምለክ ጥሪ እንዲያደርጉ ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ فَمِنْهُمْ مَّنْ هَدَىٰ اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَّنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكْذِبِينَ}

{በየሕዝቡም ሁሉ ውስጥ «አላህን ተገዙ፤ ጣዖትንም ራቁ» በማለት መልክተኛን በእርግጥ ልከናል። ከእነሱም ውስጥ አላህ ያቀናው ሰው አልለ። ከእነሱም ውስጥ በእርሱ ላይ ጥመት የተረጋገጠበት ሰው አልለ። በምድርም ላይ ኺዱ፤ የአስተባባዮችም መጨረሻ እንዴት እንደ ነበረ ተመልከቱ።} [አን-ነሕል 36]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህም ብሏል፡-

{وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ}

{ከአንተ በፊትም እነሆ ከእኔ ሌላ አምላክ የለምና ተገዙኝ በማለት ወደርሱ የምናወርድለት ቢኾን እንጅ ከመልክተኛ አንድንም አልላክንም።} [አል-አንቢያ 25]

ነሕ የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን እንዲህ ማለታቸውን አላህ ነግሮናል፡-

{يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ}

{ነሕን ወደ ወገኖቹ በእርግጥ ላክነው። አላቸውም፡- «ወገኖቹ ሆይ! አላህን ተገዙ። ለእናንተ ከርሱ ሌላ ምንም አምላክ የላችሁም። እኔ በእናንተ ላይ የከባድ ቀንን ቅጣት እፈራለችኋለሁ።»} [አል አዕራፍ 59]

የአላህ ኸሊል ኢብራሂም የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን እንዲህ ማለታቸውን አላህ ነግሮናል፡-

{وَابْرَاهِيمَ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاتَّقُوهُ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ}

{ኢብራሂምንም ለሕዝቦቹ ባለ ጊዜ (አስታውስ)። «አላህን ተገዙ ፍሩትም። ይህ የምታውቁ ብትሆኑ ለእናንተ በላጭ ነው።} [አል-ዓንከቡት 16]

ነብዩ ሷሊሕ የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን አላህ እንደነገረን እንዲህ ብለዋል፡-

{قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ قَدْ جَاءَتْكُمْ بَيِّنَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ آيَةٌ فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِي أَرْضِ اللَّهِ وَلَا تَمْسُوهَا بِسُوءٍ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابُ أَلِيمٍ}

{ወደ ሰሙድም ወንድማቸውን ሷሊህን ላክን። አላቸው «ወገኖቹ ሆይ! አላህን ተገዙ። ከእርሱ ሌላ ለእናንተ ምንም አምላክ የላችሁም። (እውነተኛ ለመኾኔ) ከጌታችሁ የኾነች ምልክት በእርግጥ መጥታለችኋለች። ይህች ለእናንተ ተዓምር ስትኾን የአላህ ግመል ናትና ተዋት። በአላህ ምድር ውስጥ ትብላ፤ (ትጠጣም)። በክፉ አትንኳትም። አሳማሚ ቅጣት ይደዛችኋልና።»} [አል-አዕራፍ 73]

ነብዩ ሹዐይብ የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈንም አላህ እንደነገረን እንዲህ

ብለዋል፡-

{يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ ۖ قَدْ جَاءَتْكُمْ بَيِّنَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ ۖ قَالُوا فَوَ الْكَيْلِ وَالْمِيزَانِ ۚ وَلَا تَبْخُسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا ۚ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ مُّؤْمِنِينَ}

{ወደ መድየንም (ምድያን) ወንድማቸውን ሹዓይብን (ላክን)፤ አላቸው፡- «ወገኖቼ ሆይ! አላህን ተገዙ። ከእርሱ በቀር ምንም አምላክ የላችሁም። ከጌታችሁ ዘንድ ግልጽ ማስረጃ በእርግጥ መጥታላችኋለች። ስፍርንና ሚዛንን ሙሉ። ሰዎችንም አንዳቸቻቸውን (ገንዘቦቻቸውን) አታጉድሉባቸው። በምድርም ውስጥ ከተበጀች በኋላ አታበላሹ። ይህ ምእምናን እንደኾናችሁ ለእናንተ የተሻለ ነው።»} [አል-አዕራፍ 85]

ነብዩሊህ ሙሳ የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈንና አላህ መጀመርያውኑ እንዳናገራቸውም ጥራት ይገባውና እንዲህ ነው ያለው፡-

{وَأَنَا اخْتَرْتُكَ فَاسْتَمِعْ لِمَا يُوحَىٰ (13) (إِنِّي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْنِي وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي (14))
{«እኔም መረጥኩህ፤ የሚወረድልህንም ነገር አዳምጥ።} 13 {«እኔ አላህ እኔ ነኝ ያለ እኔ አምላክ የለምና ተገዛኝ። ሰላትንም (በእርሷ) እኔን ለማውሳት ስገድ።} 14 [ጢሃ 13-14]

አላህ ስለ ነብዩሊህ ሙሳ የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን ሲነግረን እንዲህ በሚል በአላህ ጥበቃ መፈለጋቸውን ነግሮናል፡-

{إِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ مِّنْ كُلِّ مُتَكَبِّرٍ لَا يُؤْمِنُ بِيَوْمِ الْحِسَابِ}
{ሙሳም «እኔ በምርመራው ቀን ከማያምን ትዕቢተኛ ሁሉ በጌታዬና በጌታችሁ ተጠበቅሁ» አለ።} [ጋፊር 27]

ነብዩሊህ ዒሳ የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን እንዲህ ማለታቸውን አላህ እንዲህ ሲል ነግሮናል፡-

{إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ ۚ هَذَا صِرَاطٌ مُّسْتَقِيمٌ}
{«አላህ ጌታዬና ጌታችሁ ነው፤ ስለዚህ ተገዙት፤ ይህ ቀጥተኛ መንገድ ነው» (አላቸው)።} [አሊ-ዒምራን 51]

ነብዩሊህ ዒሳ የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን እንዲህ ማለታቸውን አላህ እንዲህ ሲል ነግሮናል፡-

{يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ ۖ إِنَّهُ مَن يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ ۚ وَمَا

{«የእስራኤል ልጆች ሆይ! ጌታዩንና ጌታችሁን አላህን ተገዙ። እነሆ በኣላህ የሚያጋራ ሰው አላህ በርሱ ገነትን በእርግጥ እርም አደረገ። መኖርያቸውም እሳት ናት። ለበዳዮች ምንም ረዳቶች የላቸውም።»} [አል ማእዳህ:72]

እረ እንደውም በተውራት (ኦሪት) እና በኢንጂልም (ወንጌል) ጭምር ጠንከር ባለ መልኩ የመጣው አላህን ብቻ ማምለክ ነው። በኦሪት ዘዳግም (6:4) ላይ ሙሴ እንዲህ ማለታቸውን ነው የምናገኘው፡-

{እስራኤል ሆይ ስማ፤ አምላካችን እ/ር አንድ እ/ር ነው።} በማርቆስ ወንጌልም (12:29) ዲሳ የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈንና እንዲህ በማለት የአምላክን አሃዳዊነት የሚያፀና ሆኖ ነው የምናገኘው፡-

{ኢየሱስም መልሶ እንዲህ አለው፤ "ከትእዛዝ ሁሉ ፊተኛይቱ እስራኤል ሆይ ስማ፤ ጌታ አምላካችን አንድ ጌታ ነው"}]

የላቀው አላህ ነብያቶች ሁሉ በዚህችው እጅግ አሳሳቢ ጉዳይ መላካቸውን ነው የነገረን። ይኸውም ወደ አላህ አሃዳዊነት ነው፤ ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ فَمِنْهُمْ مَنْ هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ}

{በየሕዝቡም ሁሉ ውስጥ «አላህን ተገዙ፤ ጣዖትንም ራቁ» በማለት መልክተኛን በእርግጥ ልከናል። ከእነሱም ውስጥ አላህ ያቀናው ሰው አልለ። ከእነሱም ውስጥ በእርሱ ላይ ጥመት የተረጋገጠበት ሰው አልለ። በምድርም ላይ ኺዱ፤ የአስተባባዮችም መጨረሻ እንዴት እንደ ነበረ ተመልከቱ።} [አን-ነሕል 36]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَاوَاتِ إِنَّنِي بِكِتَابٍ مِنْ قَبْلِ هَذَا أَوْ أَثَارَةٍ مِنْ عِلْمٍ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ}

{«ከአላህ ሌላ የምትግግዟቸውን አያችሁን? ከምድር ምንን እንደ ፈጠሩ አሳይኝ። ወይም በሰማያት ለእነርሱ (ከአላህ ጋር) መጋራት አላቸውን? (ያማልዱናል በማለታችሁ) እውነተኛች እንደ ኾናችሁ ከዚህ (ቁርአን) በፊት የኾነን መጽሐፍ ወይም ከዕውቀት የኾነ ቅርስን አምጡልኝ» በላቸው።} [አል-አሕቃፍ 4]

ሸይክ ሰዕዲይ አላህ ይዘንላቸው እንዲህ ብለዋል፡- "በዚህም ሙሽሪኮች (አጋሪዎች) ሽርካቸውን በተመለከተ ያቀረቡትን ክርክር (ሙግታቸው) በማስረጃ ወይም በበቂ መረጃ ላይ የተመሠረተ እንዳልሆነ ግልፅና የታወቀ ሆነ። ይልቁንም በተሳሳቱ ግምቶችና በተከላኹ አመለካከቶች እንዲሁም በተመረተ አእምሮዎች ላይ የተመሠረተ ነበር። የአቋማቸውንም ብልሽት ከሚያመለክቱህ ነገሮች መካከል ሁኔታዎቻቸውን በመከታተል፣ 'እውቀታቸውን' እና ተግባሮቻቸውን በመመርመር፣ (ይኸው ከአላህ ውጭ) ሲያመልኩት ሕይወታቸውን ያሳለፉለት አካል በዱኒያቸው ነው ወይንስ በአኼራቸው የፈደዳቸው?!" ተይሲሩል ከሪሙ ረሕማን: 779

6- አላህ ብቸኛው ለአምልኮ ተገቢ ነው

በብቸኝነት ሊመለከት የሚገባው አላህ ብቻ ነው። ከእርሱም ሌላ ማንም ሊመለከት አይገባውም። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{يَا أَيُّهَا النَّاسُ اغْبُذُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ (21) (الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فَرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ (22))}

{እናንተ ሰዎች ሆይ! የፈጠራችሁን እነዚያንም ከናንተ በፊት የነበሩትን (የፈጠረውን) ጌታችሁን ተገዙ፤ (ቅጣትን) ልትጠነቀቁ ይከጀላልና።} {(እርሱ) ያ ለናንተ ምድርን ምንጣፍ ሰማይንም ጣራ ያደረገ ነው፤ ከሰማይም (ከደመና) ውሃን ያወረደ በርሱም ከፍሬዎች ለናንተ ሲሰይን ያወጣ ነው። እናንተም (ፈጣሪነቱን) የምታውቁ ስትኾኑ ለአላህ ባላንጣዎችን አታድርጉ።} [አል-በቀራህ 21-22]

እኛንም ሆነ ከእኛ በፊት የነበሩትን ትውልዶች የፈጠረና ምድርን ምንጣፍ ያደረገልን፣ ከሰማይም ውሃን በማውረድ ሲሰያችንን ያፈራልን እርሱ ነው። አምልኮ የሚገባው እርሱ ብቻ ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{يَا أَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا اللَّهَ عَلَيْكُمْ ۖ هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرِ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ ۚ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ ۖ فَآَنَّى تُؤْفَكُونَ}

{እናንተ ሰዎች ሆይ! በእናንተ ላይ (ያለውን) የአላህን ጾጋ አስታውሱ። ከአላህ ሌላ ፈጣሪ አለን? ከሰማይና ከምድርም ሲሰይን የሚሰጣችሁ አለን? ከእርሱ በስተቀር አምላክ (ሰጪም) የለም። ታዲያ ወዴት ትዘራላችሁ።} [ፋጢር 3]

የሚፈጥርና ሲሰይንም የሚለግስ እርሱ ብቻ ነው አምልኮ የሚገባው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ فَاعْبُدُوهُ ۚ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ}

{ይህ ጌታችሁ አላህ ነው። ከእርሱ በቀር አምላክ የለም። ነገርን ሁሉ ፈጣሪ ነው። ስለዚህም ተገዙት። እርሱም በነገሩ ሁሉ ላይ ተጠባባቂ ነው።} [አል-አንዓም 102]

እናም ከአላህ ውጭ የሚመለከት ሁሉ ለአምልኮ ተገቢ ሆኖ አይደለም፤ ምክንያቱም በሰማይም ሆነ በምድር የአቶም ክብደት ያክል ነገር ላይ እንኳ የበላይ ተቆጣጣሪነት የሌለው፤ በምንም መልኩ ለአላህ አጋር ወይም ረዳት ሆነ አጋዥ የማይሆን፤ እንዴት ከአላህ ጋር ይጠራል?! እንዴትስ ለአላህ ተጋሪ ይደረጋል?! ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{قُلْ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمَا فِي شَرِّكَ وَمَا لَهُ مِنْهُمْ مِّنْ ظَهِيرٍ}

{«እነዚያን ከአላህ ሌላ (አማልክት ብላችሁ) የምታስቧቸውን ጥሩ። በሰማያትም በምድርም ውስጥ የብናኝ ክብደት ያክል ምንም አይችሉም። ለእነርሱም በሁለቱም ውስጥ ምንም ሽርክና የላቸውም። ከእነርሱም ለእርሱ ምንም አጋዥ የለውም፤» በላቸው።} [ሰባእ 22]

ጥራት ይገባውና የላቀው አላህ ፍጥረታት የፈጠረና ያላንዳች ያስገኛቸውም ነው። የፍጥረታቱም መኖር ፈጣሪ ሞኖሩን፤ ጌትነቱና አምላክነቱ ማስረጃና አመለካከት ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِّنْ تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُونَ 20 (وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً ۚ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ) 21 (وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ أَلْسِنَتِكُمْ وَالْوِلَايَاتُ ۚ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ) 22 (وَمِنْ آيَاتِهِ مَنَامُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَابْتِعَاؤُكُمْ مِنْ فَضْلِهِ ۚ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ) 23 (وَمِنْ آيَاتِهِ يُرِيكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيُخْرِجُ بِهِ الْأَرْضَ بَرْنًا ۚ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ) 24 (وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ ۚ ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَةً مِّنَ الْأَرْضِ إِذَا أَنْتُمْ تَخْرُجُونَ) 25 (وَلَهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ لَهٌ قَانِتُونَ) 26 (وَهُوَ الَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِ)}

{እናንተንም ከወፈር መፍጠሩ ከዚያም እናንተ ወዲያውኑ የምትበታተኑ ሰዎች መኾናችሁ ከአስደናቂ ምልክቶች ነው።} (20) {ለእናንተም ከነፍሶቻችሁ (ከጎሶቻችሁ) ሚስቶችን ወደእነርሱ ትረኩ ዘንድ መፍጠሩ፤ በመካከላችሁም ፍቅርንና እዝነትን

ማድረግ ከአስደናቂ ምልክቶች ነው። በዚህ ውስጥ ለሚያስተውሉ ሕዝቦች ተዓምራቶች አልሉ።} (21) {ሰማያትንና ምድርንም መፍጠሩ፣ የቋንቋዎቻችሁና የመልኮቻችሁም መለያየት፣ ከአስደናቂ ምልክቶች ነው። በዚህ ውስጥ ለዐዋቂዎች ተዓምራቶች አልሉበት። } (22) {በሌሊትና በቀንም መተኛታችሁ፣ ከችሮታውም መፈለጋችሁ ከምልክቶች ነው። በዚህ ውስጥ ለሚሰሙ ሕዝቦች ተዓምራቶች አልሉበት።} (23) {ብልጭታንም ፈሪዎችና ከጃዮች ስትሆኑ ለእናንተ ማሳየቱ፣ ከሰማይም ውሃን ማውረዱ፣ በእርሱም ምድርን ከሞተች በኋላ ሕያው ማድረግ ከአስደናቂ ምልክቶች ነው። በዚህ ውስጥ ለሚያስቡ ሕዝቦች ተዓምራቶች አልሉበት።} (24) {ሰማይና ምድርም (ያለምሰሶ) በትዕዛዙ መቆማቸው፣ ከዚያም (መልአኩ ለትንሣኤ) ከምድር ጥሪን በጠራችሁ ጊዜ እናንተ ወዲያውኑ የምትወጡ መሆናችሁ ከአስደናቂ ምልክቶች ነው።} (25) {በሰማያትና በምድር ያለው ሁሉ የእርሱ ብቻ ነው። ሁሉም ለእርሱ ታዛዦች ናቸው።} (26) {እርሱም የመፍጠርን የሚጀምር ከዚያም የሚመልሰው ነው። እርሱም (መመሆኑ) በእርሱ ሊዬ በጣም ገር ነው።} (27) [አር-ሩም 20-27]

ነምሩድ የጌታውን መኖር አስተባበለ፣ አላህ እንደነገረንም ነብዩሊህ ኢብራሂም የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን እንዲህ ብለውታል፡-

{قَالَ إِبْرَاهِيمُ فَإِنَّ اللَّهَ يَأْتِي بِالسَّمْسِ مِنَ الْمَشْرِقِ فَأْتِ بِهَا مِنَ الْمَغْرِبِ فَبُهِتَ الَّذِي كَفَرَ ۗ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ}

{ኢብራሂም፡- «አላህ ፀሐይን ከምሥራቅ በኩል ያመጣል (አንተ) ከምዕራብ በኩል አምጣት» አለው። ያም የካደው ሰው ዋለለ፤ (መልስ አጣ) አላህም በዳዮች ሕዝቦችን አይመራም።} [አል-በቀራ 258]

ነብዩሊህ ኢብራሂም የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን አላህን በተመለከተ የሚመራቸው፣ የሚመግባቸው፣ የሚያጠጣቸው፣ በታመሙም ጊዜ የሚያሸራቸው፣ የሚገድላቸውም ሆነ ህያው የሚያደርጋቸውም አላህ መሆኑን ማስረጃ አድርገው በማቅረብ ህዝባቸውን አስረድተውበታል። ልክ አላህ እንዲህ ብሎ ስለ እርሳቸው እንደነገረን፡-

{الَّذِي خَلَقَنِي فَهُوَ يَهْدِينِ (78) وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِ (79) وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ (80) وَالَّذِي يُمِيتُنِي ثُمَّ يُحْيِينِ (81) }

{«(እርሱ) ያ የፈጠረኝ ነው። እርሱም ይመራኛል። «ያም እርሱ የሚያበላኝና የሚያጠጣኝ ነው። «በታመምኩም ጊዜ እርሱ ያሸረኛል። «ያም የሚገድለኝ ከዚያም ሕያው የሚያደርገኝ ነው።} [አሽ-ሹዓራእ 78-81]

አላህ ነብዩሷህ ሙሳ የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን ከፈርዖውን ጋ የነበራቸውን ሙግት አስመልክቶ ሲነግረን እንዲህ እንዳሉት ነግሮናል።

{الَّذِي أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَى}

{«ጌታችን ያ ለፍጥረቱ ነገርን ሁሉ (የሚያስፈልገውን) የሰጠ ከዚያም የመራው ነው» አለው።} [ጢሃ 50]

አላህ በሰማይና በምድር ያለውን ሁሉ ለሰው ልጅ አግርቶ በፀጋው አካበበው። አላህን እንዲያመልኩ እና እንዳይክዱትም። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{أَلَمْ تَرَوْا أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَّا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعَمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً ۚ وَمَنِ النَّاسُ مَن يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُّنبِئٍ}

{አላህ በሰማያት ያለውንና በምድርም ያለውን ሁሉ ለእናንተ ያገራላችሁ ጸጋዎቼንም ግልጽም ድብቅም ሲሆኑ የሞላላችሁ መሆኑን አታዩምን? ከሰዎችም ያለ ዕውቀትና ያለ መሪ፣ ያለግልጽ መጽሐፍም በአላህ የሚከራከር አልለ።} [ሉቅማን 20]

አላህ በሰማይና ምድር ያለውን ሁሉ ለሰው ልጅ እንዳገራላቸው ሁሉ የሚጠቅመውን እውቀት እንዲማርና ወደ ጌታውም እንዲመራ መስሚያ፣ መመልከቻ እና ልቦናንም በሚያስፈልገው ልክ አዘጋጅቶታል። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{وَاللَّهُ أَخْرَجَكُمْ مِّن بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ لَا تَعْلَمُونَ شَيْئًا وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ ۚ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ}

{አላህም ከእናቶቻችሁ ሆዶች ምንም የማታውቁ ሆናችሁ አወጣችሁ። ታመሰግኑም ዘንድ ለእናንተ መስሚያን ማያዎችንም ልቦችንም አደረገላችሁ።} [አን-ነሕል 78]

ሁሉን ቻይ የሆነው አላህ እነዚህን ዓላማት ሁሉ ፈጥሯል የሰውን ልጅም እንዲሁ ፈጥሯል እናም በሚፈልጉት አባላት እና ኃይሎች ሁሉ አዘጋጀው፣ ከዚያ የአላህን አምልኮ እና የምድር ግንባታ እንዲሠራ የሚረዳውን ሁሉ ሰጠው፣ ከዚያም ሰማይና ምድር ውስጥ ያለውን ሁሉ ለእርሱ አስገዛ።

የላቀው አላህ እነዚህን ታላላቅ ፍጥረታት መፍጠሩን ግድ ለሚያስብለው መለኮታዊ

ጌትነቱ ማስረጃ አደረገ። ጥራት ይገባውና እንዲህም ብሏል፦

{قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمَّنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ}

{«ከሰማይና ከምድር ሲሳይን የሚሰጣችሁ ማን ነው መስሚያዎችንና ማያዎችንስ የፈጠረ ማን ነው ከሙትም ሕያውን የሚያወጣ ከሕያውም ሙትን የሚያወጣስ ማን ነው ነገሩን ሁሉ የሚያስተናብርስ ማን ነው» በላቸው። «በእርግጥም አላህ ነው» ይሉሃል። «ታዲያ (ለምን ታጋራላችሁ) አትፈሩትምን» በላቸው።} [ዩኑስ 31]

ጥራት የተገባው የላቀው አል-ሓቅ እንዲህ ብሏል፦

{قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَاوَاتِ انْتَوْنِي بِكِتَابٍ مِنْ قَبْلِ هَذَا أَوْ آثَارَةٍ مِنْ عِلْمٍ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ}

{«ከአላህ ሌላ የምትግግዟቸውን አያችሁን? ከምድር ምንን እንደ ፈጠሩ አሳዩኝ። ወይም በሰማያት ለእነርሱ (ከአላህ ጋር) መጋራት አላቸውን? (ያማልዱናል በማለታችሁ) እውነተኞች እንደ ኾናችሁ ከዚህ (ቁርአን) በፊት የኾነን መጽሐፍ ወይም ከዕውቀት የኾነ ቅርስን አምጡልኝ» በላቸው።} [አል-አኩቃፍ 4]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{خَلَقَ السَّمَاوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا وَالْأَرْضَ فِي أَرْوَاسٍ أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ. هَذَا خَلْقُ اللَّهِ فَأَرُونِي مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ بَلِ الظَّالِمُونَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ}

{ሰማያትን ያለምታየዋት አዕማድ (ምሳሌዎች) ፈጠረ። በምድርም ውስጥ በእናንተ እንዳታረገርግ ተራራዎችን ጣለ። በእርሷም ላይ ከተንቀሳቃሽ ሁሉ በተነፃ። ከሰማይም ውሃን አወረድን። በእርሷም ውስጥ ከመልካም ዓይነት ሁሉ አበቀልን። ይህ የአላህ ፍጡር ነው። እነዚያ ከእርሱ ሌላ ያሉት ምንን እንደፈጠሩ እስኪ አሳዩኝ። በእውነቱ በዳዮች በግልጽ ጥመት ውስጥ ናቸው።} [ሉቅማን 10-11]

ጥራት የተገባው የላቀው አል-ሓቅ እንዲህ ብሏል፦

{أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ (35) أَمْ خَلَقُوا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بَلْ لَا يُوقِنُونَ (36) أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رِزْقِ رَبِّكَ أَمْ هُمُ الْمُصْطِطُونَ (37)}

{ወይስ ያለ አንዳች (ፈጣሪ) ተፈጠሩን? ወይስ እነርሱ ፈጣሪዎች ናቸውን?} {ወይስ ሰማያትንና ምድርን ፈጠሩን? አይደለም አያረጋግጡም።} {ወይስ የጌታህ ግምጃ ቤቶች

እነርሱ ዘንድ ናቸውን? ወይስ እነርሱ አሸናፊዎች ናቸውን?} [አጥ-ጡር 35-37]

ሸይኽ ሰዕዲይ እንዲህ ብለዋል፡- "ይህ ለእውነታው እጅ ከመስጠት ውጪ ምናልባት ህሊና (አዕምሮ) እና ሃይማኖት ቢስነትን ሊመርጡ ካልሆነ በቀር ማውገዝ በማይመቻቸው ማስረጃ ነው የሞገታቸው።" ተፍሲር ኢብኑ ሰዕዲይ፡ 816

7- ብቸኛው ፈጣሪም አላህ ነው

በፍጡረተ አለሙ ያለውን ሁሉ የምናየውንም የማናየውንም ፈጣሪ አላህ ነው። ከእርሱ ውጪ ያለው ሁሉ ከፍጥረታቱ መካከል የሆነ ፍጡር ብቻ ነው። አላህ ሰማያትንና ምድርንም በሰባት ቀናት ፈጠረ።

በፍጡረተ አለሙ ያለው የምናየውንም የማናየውም ሁሉ ፈጣሪ አላህ ነው። ከእርሱም ውጭ ያለው ከፍጥረታቱ መካከል የሆነ ፍጡር ብቻ ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ ۚ قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ أَنْفُسَهُمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا ۚ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ أَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ ۚ أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ ۚ قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ}

{«የሰማያትና ምድር ጌታ ማን ነው» በላቸው። «አላህ ነው» በል። «ለነፍሶቻቸው ጥቅምንም ጉዳትንም የማይችሉን ረዳቶች ከርሱ ሌላ ያዛችሁን» በላቸው። «ዕውርና የሚያይ ይስተካከላሉን ወይስ ጨለማዎችና ብርሃን ይስተካከላሉን ወይስ ለአላህ እንደርሱ አፈጣጠር የፈጠሩን ተጋሪዎች አደረጉለትና ፍጥረቱ በእነሱ ላይ ተመሳሰለባቸውን» በል፤ «አላህ ሁሉመናውን ፈጣሪ ነው። እርሱም አንዱ አሸናፊው ነው» በል።} [ረዕድ፡ 16]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَيَخْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُونَ} {የማታውቁትንም ድንቅ ነገር ይፈጥራል።} [አን-ነሐል 8]

ሰማያትንና ምድርንም በሰባት ቀናት ፈጠረ። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{هُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ ۚ يَعْلَمُ مَا يَلْجُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا ۚ وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ ۚ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ}

{እርሱ ያ ሰማያትንና ምድርን በስድስት ቀናት ውስጥ የፈጠረ፤ ከዚያም በዙፋኑ ላይ (ለሱ ክብር በሚስማማ መልኩ የተደላደለ ነው። በምድር ውስጥ የሚገባውን፣ ከእርሷም የሚወጣውን፣ ከሰማይም የሚወርደውን በእርሷም ውስጥ የሚያርገውን ያውቃል። እርሱም የትም ብትኹ ከእናንተ ጋር ነው። አላህም የምትሠሩትን ሁሉ ተመልካች ነው።}

[አል-ሓዲድ 4]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَلَقَدْ خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَمَا مَسَّنَا مِنْ لُغُوبٍ}

{ሰማያትንና ምድርን በመካከላቸው ያለውንም ሁሉ በስድስት ቀናት ውስጥ በእርግጥ ፈጠርን። ድካምም ምንም አልነካንም።} [ቃፍ 38]

8- ለአላህም ተጋሪ የለውም

ጥራት የተገባው አላህ በንግስናውም ሆነ በመፍጠሩ፤ በማስተናገጥም ሆነ በአምልኮው ተጋሪ የለውም። ጥራት የተገባውና ከፍ ያለው አላህ የንጉሶች ሁሉ ንጉስ እርሱ ነው፤ በመፍጠር፤ በባለቤትነትም ይሁን በአስተናባሪነቱ ምንም አጋር የለውም። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَاوَاتِ تَتَّبِعُونَ كِتَابَ مِنْ قَبْلِ هَذَا أَوْ أَثَارَةٌ مِنْ عِلْمٍ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ}

{«ከአላህ ሌላ የምትግግዟቸውን አያችሁን? ከምድር ምንን እንደ ፈጠሩ አሳዩኝ። ወይም በሰማያት ለእነርሱ (ከአላህ ጋር) መጋራት አላቸውን? (ያማልዱናል በማለታችሁ) እውነተኞች እንደ ኾናችሁ ከዚህ (ቁርአን) በፊት የኾነን መጽሐፍ ወይም ከዕውቀት የኾነ ቅርስን አምጡልኝ» በላቸው።} [አል-አሕቃፍ 4]

ሸይኽ ሰዕዲይ አላህ ይዘንላቸው እንዲህ ይላሉ፡- "ማለትም፡ ለእነዚያ ከአላህ ጋር ጣዖታትን ለሚያጋሩ የሚያጋጉላቸው ጣኦታት ጥቅምም ይሁን ጉዳትን፤ ሞትም ይሁን ሕይወትን፤ ትንሣኤንም (መቀስቀስን) ምንም አይነት ነገርን እንደማይቆጣጠሩላቸው (ደካሞች መሆናቸውን) ንገራቸው። ጣኦቶቻቸው ከአምልኮ አንዳች ድርሻ እንደማይገባቸው በማብራራትም እንዲህ በላቸው፡- 'ከምድር ምንን እንደ ፈጠሩ አሳዩኝ። ወይም በሰማያት ለእነርሱ (ከአላህ ጋር) መጋራት አላቸውን?' ከሰማያትና ከምድር አካላት የሆነ ነገርን ፈጥረዋል? ተራሮችን ፈጠሩ? ወንዞችን አፈሰሱ? ለእንስሳ ህይወትን ሰጡ? ዛፎችን አብቅለዋልን? ወይስ እነዚህ ሲፈጠሩ አስተዋፆ ነበራቸው? ከነዚህም ውስጥ አንዳች ነገርን እንዳላደረጉ ሌላው ቀርቶ ራሳቸው እንኳ የማያስተባብሩት ነገር ነው። ይህ ደግሞ ማንም ከአላህ ውጭ የሚመለከ አምልኮቱ ውዳቅ ለመሆኑ ግልፅ የሆነ ቁርጥ ያለ አእምሯዊ ማስረጃ ነው።" ከዚያም ሰማያዊ ማስረጃ አለመኖሩንም እንዲህ በማለት ገለፀ፤ ወደ ሽርክ ጥሪ የሚያደርግ {«እውነተኞች እንደ ሆናችሁ ከዚህ (ከቁርአን) በፊት የሆነን መጽሐፍ ወይም ከዕውቀት የሆነ ቅርስን

አምሉልኝ» በላቸው።} በዚሁ ጉዳይ የሚያዝ ከመልዕክተኞች የተወረሰ ነገር ካለ አምሉልኝ። እንደሚታወቀው ከየትኛውም የአላህ መልዕክተኛ ለዚህ ማስረጃ የሚሆንን ነገር ማምጣት አይችሉም። ይልቁንም ሁሉም መልእክተኞች ጥርት ባለ መልኩ ወደ ጌታቸው አንድነት እንዳዘዙና ሽርክን እንደከለከሉ እርግጠኞች ነን፤ ከመልዕክተኞች የሚወረሰው ትልቁ እውቀትም ይኸው ነው። ተፍሲስ ኢብኑ ሰዕዲይ፡ 779

ጥራት የተገባውና የላቀው አላህ እርሱ ነው ንጉሱ ነገስት፤ በንግስናውም አጋር የለውም። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكِ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ وَتُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ ۚ يَبْدَأُ الْخَيْرَ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ}

{(ሙሐመድ ሆይ!) በል፡- «የንግስና ባለቤት የኾንክ አላህ ሆይ! ለምትሻው ሰው ንግሥናን ትሰጣለህ። ከምትሻውም ሰው ንግሥናን ትገፍፋለህ። የምትሻውንም ሰው ታልቃለህ። የምትሻውንም ሰው ታዋርዳለህ። መልካም ነገር ሁሉ በእጅህ (በችሎታህ) ነው፤ አንተ በነገሩ ሁሉ ላይ ቻይ ነህና።»} [አሊ-ዒምራን 26]

የላቀው አላህ ሙሉ ሥልጣን የእርሱ መሆኑ በእለተ ትንሳኤ ግልጽ እንደሚሆን እንዲህ ብሎ ገልጿል፡-

{يَوْمَ هُمْ بَارِزُونَ لَا يَخْفَىٰ عَلَى اللَّهِ مِنْهُمْ شَيْءٌ ۚ لِمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ}

{እነርሱ (ከመቃብር) በሚወጡበት ቀን በአላህ ላይ ከእነርሱ ምንም ነገር አይደበቅም። «ንግሥናው ዛሬ ለማን ነው?» (ይባላል፤)። «ለአሸናፊው ለአንዱ አላህ ብቻ ነው» (ይባላል)።} [ጋፊር፡ 16]

ጥራት የተገባው አላህ በንግስናውም ሆነ በመፍጠሩ፤ በማስተናበሩም ሆነ በአምልኮው ተጋሪ የለውም። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِيٌّ مِنَ الذَّلِيلِ ۖ وَكَبِّرْهُ تَكْبِيرًا}

{«ምስጋና ለአላህ ለዚያ ልጅን ላልያዘው፤ ለእርሱም በንግሥናው ተጋሪ ለሌለው፤ ለእርሱም ከውርደት ረዳት ለሌለው ይገባው በልም። ማክበርንም አክብረው።»} [ኢስራኦል፡ 111]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{الَّذِي لَهُ الْمُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَرَهُ تَقْدِيرًا}

{(እርሱ) ያ የሰማያትና የምድር ንግሥና የእርሱ ብቻ የኾነ፤ ልጅንም ያልያዘ፤

በንግሥናውም ተጋሪ የሌለው፣ ነገሩንም ሁሉ የፈጠረና በትክክልም ያዘጋጀው ነው።} [አል-ፋርቃን: 2]

እርሱ የሁሉም ነገር ገዥ ነው፣ ጥራት ይገባውና ከእርሱው ውጭ ያለ ሁሉ ደግሞ የእርሱ ተገዥ ነው። ፈጣሪ እርሱ ነው፤ ከእርሱ ውጭ ያለው ሁሉ ደግሞ የእርሱ ፍጡር ነው። ጉዳይንም ሁሉ የሚያስተናገረው እርሱ ነው። ስለዚህ እንዲህ ያለው ጌታ ነው ሊመለከ የሚገባው፤ ከእንዲህ ካለው ውጭ ማምለክም ህሊናቢስትና ዲንንም ዲንያንም የሚያበላሽ ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{ وَقَالُوا كُونُوا هُودًا أَوْ نَصَارَى تَهْتَدُوا ۚ قُلْ بَلْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا ۖ وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ }

«አይሁድን ወይም ክርስቲያኖችን ሹኑ፤ (ቅኑን መንገድ) ትመራላችሁና» አሉም። «አይደለም የኢብራሂምን ሃይማኖት ቀጥተኛ ሲኾን እንከተላለን፤ ከአጋሪዎችም አልነበረም» በላቸው። [አል-በቀራህ: 135]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَمَنْ أَحْسَنُ دِينًا مِّمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ وَاتَّبَعَ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا ۖ وَاتَّخَذَ اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا}

{እርሱ መልካም ሠሪ ኾኖ ፊቱን ለአላህ ከሰጠና የኢብራሂምንም መንገድ ቀጥተኛ ሲኾን ከተከተለ ሰው ይበልጥ ሃይማኖቱ ያማረ ማን ነው አላህም ኢብራሂምን ፍጹም ወዳጅ አድርጎ ያዘው።} [ኒሳእ: 125]

ጥራት ይገባውና የላቀው አላህ ከቀናው የነብዩሷህ ኢብራሂም የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን ጎዳና ውጭ ሌላ ፈላግን የፈለገ ራሱን እንዳቄለ (እንዳሞኘ) ገለፀ፤ እንዲህም አለ፡-

{وَمَنْ يَرْغَبُ عَنْ مِلَّةِ إِبْرَاهِيمَ إِلَّا مَن سَفِهَ نَفْسَهُ ۚ وَلَقَدِ اصْطَفَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا ۖ وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ

الصَّالِحِينَ}

{ከኢብራሂምም ሕግጋት ነፍሱን ያቄለ ሰው ካልኾነ በስተቀር የሚያፈገፍግ ማንው? (የለም)፤ በቅርቢቱም ዓለም በእርግጥ መረጥነው። በመጨረሻይቱም ዓለም እርሱ ከመልካሞቹ ነው።} [አል-በቀራ: 130]

9- ጥራት የተገባው አላህ አልወለደ አልተወለደ ብጤም ሆነ አምሳያም የለውም

ጥራት የተገባው አላህ አልወለደምም አልተወለደምም ብጤም ሆነ አምሳያም የለውም። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ 1 (اللَّهُ الصَّمَدُ) 2 (لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ) 3 (وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ) 4}

{በል «እርሱ አላህ አንድ ነው።»} {«አላህ (የሁሉ) መጠጊያ ነው።»} {«አልወለደም፤ አልተወለደምም።»} {«ለእርሱም አንድም ብጤ የለውም።»} [አል-ኢኸላስ: 1-4]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَاعْبُدْهُ وَاصْطَبِرْ لِعِبَادَتِهِ ٥ هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَمِيًّا}

{(እርሱ) የሰማያትና የምድር በሁለቱም መካከል ላለው ሁሉ ጌታ ነውና ተገዛው። እርሱን በመገዛትም ላይ ታገስ። ለእርሱ ሞክሼን ታውቃለህን?} [መርየም: 65]

የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{فَاطِرُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ٦ جَعَلَ لَكُم مِّنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَمِنَ الْأَنْعَامِ أَزْوَاجًا يَذُرُّكُمْ فِيهِ ٧ لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ ٨ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ}

{ሰማያትንና ምድርን ፈጣሪ ነው። ከነፍሶቻችሁ ሴቶችን ከቤት እንስሳዎችም ዓይነቶችን (ወንዶችና ሴቶችን) ለእናንተ አደረገላችሁ። በእርሱ ያበዛችኋል። የሚመስለው ምንም ነገር የለም። እርሱም ሰሚው ተመልካቹ ነው።} [አሽ ሹራ: 11]

10- አላህ በፍጡራኑ ላይ የሚሰርፅም የሚዋሃድም አይደለም

ጥራት የተገባውና የላቀው አላህ በአንዳች ፍጡራኑ ላይ የሚሰርፅም የሚዋሃድም አይደለም። ይህም አላህ የሁሉም ፈጣሪ እና ከርሱ ውጭ ያለው ሌላው ሁሉ ደግሞ ፍጡር በመሆኑ፤ እርሱ ዘልአለማዊ ሌላው ሁሉ ደግሞ በመጨረሻው ጠፊ በመሆኑ፤ የሁሉም ነገር ገዥው እርሱ ሌላው ሁሉ ደግሞ የእርሱ ተገዥ በመሆኑ፤ ጥራት ይገባውና አላህም በፍጡራኖቹ አይሰርፅም የትኛውም ፍጡርም በእርሱ የማይሰርፅበት በመሆኑ ነው። ጥራት ይገባውና የላቀው አላህ ከሁሉም የበላይ የሆነ ታላቅ ነው። ከፍ ያለው አላህ በዒሳ ላይ ሰርዷል የሚሉትን ሲቃወማቸው እንዲህ ብሏል፦

{لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ ٩ قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا إِنْ أَرَادَ أَنْ يُهْلِكَ الْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ وَفِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ١٠ وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا ١١ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ ١٢ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ}

{እነዚያ አላህ እርሱ የመረየም ልጅ አልመሲሕ ነው ያሉ በእርግጥ ካዱ። የመረየምን ልጅ አልመሲሕን እናቱንም በምድር ያለንም ሁሉ ለማጥፋት ቢሻ ከአላህ ማዳንን የሚችል ማነው በላቸው። የሰማያትና የምድር የመካከላቸውም ንግሥና የአላህ ብቻ ነው። የሚሻውን ይፈጥራል። አላህም በነገሩ ሁሉ ላይ ቻይ ነው።} [አል-ማኢዳህ: 17]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَاللَّهُ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ ۚ فَأَيْنَمَا تُولُوا فَتَمَّ وَجْهُ اللَّهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ وَسِيعُ عَلِيمٍ (115) وَقَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا ۚ سُبْحَانَهُ ۚ بَلْ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ كُلُّ لَّهُ قَانِتُونَ (116) (بَدِيعُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ وَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ) (117) }

{ምሥራቁም ምዕራቡም የአላህ ነው (ፊቶቻችሁን) ወደ የትም ብታዘሩ የአላህ ፊት እዚያ ነው። አላህ ችሮታው ሰፊ ዐዋቂ ነውና።} {አላህም ልጅ አለው አሉ። (ከሚሉት) ጥራት ተገባው። አይደለም በሰማያትና በምድር ያለው ሁሉ የርሱ ነው። ሁሉም ለርሱ ታዘዙቸ ናቸው።} {ሰማያትንና ምድርን ያለብጤ ፈጣሪ ነው፤ ነገርንም (ማስገኘት) በሻ ጊዜ ለርሱ የሚለው፡- «ኹን ነው፤» ወዲያውም ይኾናል።} [አል-በቀራህ: 115-117]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا (88) (لَقَدْ جِئْتُمْ شَيْئًا إِدًّا) 89 (تَكَادُ السَّمَاوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْهُ وَتَنْشَقُّ الْأَرْضُ ۚ وَتَخِرُّ الْجِبَالُ هَدًّا) 90 (أَنْ دَعَا لِلرَّحْمَنِ وَلَدًا) 91 (وَمَا يَنْبَغِي لِلرَّحْمَنِ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا) 92 (إِنْ كُلُّ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا آتِي الرَّحْمَنِ عَبْدًا) 93 (لَقَدْ أَحْصَاهُمْ وَعَدَّهُمْ عَدًّا) 94 (وَكُلُّهُمْ آتِيهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَرْدًا) (95) }

{«አልረሕማንም ልጅን ያዘ (ወለደ)» አሉ።} {ከባድ መጥፎን ነገር በእርግጥ አመጣችሁ።} {ከእርሱ (ከንግግራቸው) ሰማያት ሊቀደዱ፣ ምድርም ልትሰነጠቅ፣ ጋራዎችም ተንደው ሊወድቁ ይቃረባሉ።} {ለአልረሕማን ልጅ አልለው ስለአሉ።} {ለአልረሕማን ልጅን መያዝ አይገባውም።} {በሰማያትና በምድር ያለው ሁሉ (በትንሣኤ ቀን) ለአልረሕማን ባሪያ ኾነው የሚመጡ እንጂ ሌላ አይደሉም።} {በእርግጥ (በዕውቀቱ) ከቧቸዋል። መቁጠርንም ቆጥሯቸዋል።} {ሁሉም በትንሣኤ ቀን ለየብቻ ኾነው ወደርሱ መጪዎች ናቸው።} [መረየም 88-95]

አላህ እንዲህ ይላል፡-

{اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ ۚ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ ۚ وَسِعَ

በቁርአን እና በነብያዊ ሓዲሥ በመጣው መሰረት ስለ ኢስላም አጠራር መልዕክት
 كَرَسِيَّهُ السَّمُوتِ وَالْأَرْضُ وَلَا يَودُّهُ حَفَظَهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ

{አላህ ከእርሱ በቀር ሌላ አምላክ የለም። ሕያው ራሱን ቻይ ነው። ማንገላጆትም እንቅልፍም አትይዘውም። በሰማያት ውስጥና በምድር ውስጥ ያለው ሁሉ የርሱ ብቻ ነው። ያ እርሱ ዘንድ በፈቃዱ ቢኾን እንጂ የሚያማልድ ማነው? (ከፍጡሮች) በፈታቸው ያለውንና ከኋላቸው ያለውን ሁሉ ያውቃል። በሻውም ነገር እንጂ ከዕውቀቱ በምንም ነገር አያካብቡም (አያውቁም)። መንበሩ ሰማያትንና ምድርን ሰፋ። ጥበቃቸውም አያቅተውም። እርሱም የሁሉ በላይ ታላቅ ነው።} [አል-በቀራህ: 255]

የእርሱ ማንነት ይህ ሆኖ የፍጡራኑ ማንነት ሌላ እንዴት ነው ታድያ አንዱ በሌላው የሚሰርፀው?! እንዴትስ ልጅ አድርጎ ይይዘዋል?! እንዴትስ ከእርሱ ጋር ባላንጣ ያደርገዋል?!

11- አላህ ርህራሄና አዛኝ በመሆኑ መልዕክተኞችን ላክ መጽሐፍቶችንም አወረደ

አላህም እጅግ በጣም ርኅራሄና አዛኝ በመሆኑ ባሮቹን ከክህደትና ከሽርክ ጨለማ አውጥቶ ወደ ተውሒድና ቀና መመርያ ብርሃን ለማስገባት መልእክተኞችንም ላክ ኪታቦችንም አወረደ። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{هُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ عَلَىٰ عَبْدِهِ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ لِّيُخْرِجَكُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ ۚ وَإِنَّ اللَّهَ بِكُمْ لَرَءُوفٌ رَّحِيمٌ}

{እርሱ ከጨለማዎች ወደ ብርሃን ሊያወጣችሁ ያ ግልጾች የኾኑን አንቀጾች በበረያው ላይ የሚያወርድ ነው። አላህም ለእናንተ በእርግጥ ርኅራሄ አዛኝ ነው።} [አል-ሐዲድ: 9]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ}

{(ሙሐመድ ሆይ!) ለዓለማትም እዝነት አድርገን እንጅ አልላክንህም።} [አል-አንቢያ: 107]

ነብዩንም መሃሪውና እጅግ በጣም አዛኝ እርሱ መሆኑን ለአላህ ባርያዎች እንዲያሳውቁ አዘዘቸው፤ ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ይላል፦

{نَبِّئْ عِبَادِي أَنِّي أَنَا الْغَفُورُ الرَّحِيمُ}

{ባሮቹን እኔ መሐሪው አዛኝ እኔው ብቻ መሆኔን ንገራቸው።} [አል-ሒጅር: 49]

ከርህራሄነቱ እና አዛኝነቱ አንፃር በባርያዎቹ ላይ ክፋትንም ይመክትላቸዋል

መልካምንም ያስገኛለችዋል፤ ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَأِنْ يَمْسَسْكَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ ۖ وَإِنْ يُرِيدْكَ بِخَيْرٍ فَلَا رَادَّ لِفَضْلِهِ ۚ يُصِيبُ بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ ۚ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ}

{አላህም ጉዳትን ቢያደርስብህ ከእርሱ ሌላ ለእርሱ ገላጭ የለውም። በጎንም ነገር ቢሻልህ ለችሮታው መላሽ የለም። ከባሮቹ የሚሻውን በእርሱ ይለይበታል። እርሱም መሐረ አዛኝ ነው።} [ዩኑስ: 107]

12- ፍጡራንን የሚተሳሰባቸው እርሱ ብቻ ነው

ጌታችን አላህ እጅግ በጣም አዛኝ በእለተ ትንሳኤ ፍጥረታትን የሚተሳሰብ ብቸኛው ጌታ ነው። የዚያኔ ሁሉንም ባጠቃላይ ከቀብራቸው እንዲቀሰቀሱ አድርጎ እያንዳንዱን ግለሰብ ከሰራው መልካምና ክፉ ስራው አንፃር ይመነዳዋል። አማኝ ሆኖ መልካምን የሰራ ዘውታረ ፀጋ አለለት፤ የካደና መጥፎንም የሰራ ደግሞ በእለተ ትንሳኤ ከባድ ቅጣት ይጠብቀዋል። ጥራት ይገባውና የላቀው አላህ ለፍጡራኑ ካለው ፍትሃዊነት፣ የላቀ ጥበብና እዝነትም አንፃር ይህንን ዓለም የሥራ ሀገር በማድረግ ሁለተኛውን ዓለም ደግሞ የምንዳ፣ የመተሳሰቢያና የሽልማት አገር አድርጎታል። ስለዚህም በጎ አድራጊው የበጎ አድራጊቱን ሽልማት እንዲያገኝ፤ ክፉ በዳይና ድንበር አላፊም የድንበር አላፊነቱንና የበደሉን ቅጣት እንዲያገኝ ይህን አደረገ። ይህንንም ከሞት የመቀስቀስ ጉዳይ የአንዳንዶች ነፍስ የማትቀበለው ስለሆነ ከሞት መነሳት የማያወላዳ እውነታ መሆኑን የሚያስረዱ ማስረጃዎችንም አደረገ። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْتَ تَرَى الْأَرْضَ خَاشِعَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ ۚ إِنَّ الَّذِي أَحْيَاهَا لَمُحْيِي الْمَوْتِ ۚ إِنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ}

{አንተ ምድርን ደረቅ ኾና ማየትህም ከምልክቶቹ ነው። በእርሷም ላይ ውሃን ባወረድን ጊዜ (በቡቃያዎችዋ) ትላወሳለች። ትነፋለችም። ያ ሕያው ያደረጋት ጌታ በእርግጥ ሙታንን ሕያው አድራጊ ነው። እነርሱ በነገሩ ሁሉ ላይ ቻይ ነውና።} [ፉሲላት: 39]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّنَ الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِّنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ مِنْ مُّضْغَةٍ مُّخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ لِّنُبَيِّنَ لَكُمْ ۚ وَنُقَرُّ فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ ۖ وَمِنْكُمْ مَّنْ يُّتَوَفَّىٰ وَمِنْكُمْ مَّنْ يُّرَدُّ إِلَىٰ أَرْدَلِ الْعُمُرِ لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِنْ بَعْدِ عِلْمٍ شَيْئًا ۚ وَتَرَىٰ

{الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَاهَا عَلَىٰهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ وَأَنْبَتَتْ مِنْ كُلِّ رَوْحٍ بِهِيج}

{እናንተ ሰዎች ሆይ! ከመቀስቀስ በመጠራጠር ውስጥ እንደ ሆናችሁ (አፈጣጠራችሁን ተመልከቱ)። እኛም ከዐፈር ፈጠርናችሁ፤ ከዚያም ከፍትወት ጠብታ፤ ከዚያም ከረጋ ደም፤ ከዚያም ከቁራጭ ሥጋ፤ ፍጥረትዎ ሙሉ ከሆነችና ሙሉ ካልሆነች (ችሎታችንን) ለናንተ ልንገልጽላችሁ ፈጠርናችሁ። የምንሻውንም እስከ ተወሰነ ጊዜ ድረስ በማሕፀን ውስጥ እናረጋዋለን። ከዚያም ሕፃን ሆናችሁ እናወጣችኋለን። ከዚያም ሙሉ ጥንካራያችሁን ትደርሱ ዘንድ (እናሳድጋችኋለን)። ከእናንተም የሚሞት ሰው አልለ። ከእናንተም ከዕውቀት በኋላ ምንንም እንዳያውቅ ወደ ወራዳ ዕድሜ የሚመለስ ሰው አልለ። ምድርንም ደረቅ ሆና ታያታለህ። በእርሷም ላይ ውሃን ባወረድን ጊዜ ትላወሳለች። ትነፋፋላችም። ውበት ካለው ጎሳ ሁሉ ታበቅላለችም።} [አል-ሐጅ: 5]

አላህ በዚህ አንቀፅ ውስጥ በትንሣኤ ቀን መቀስቀስን የሚያመለክቱ ሦስት አዕምሯዊ ማስረጃዎችን ጠቅሷል፤ እነርሱም፡-

- 1- የሰውን ልጅ አላህ ለመጀመሪያ ጊዜ ሲፈጥረው ከአፈር ነው የፈጠረው፤ ታዲያ ይህንን ከአፈር የፈጠረውን መልሶ አፈር ሲሆን አላህ በሻ ጊዜ ወደ ሕይወት ሊመልሰው ቻይ ነው።
- 2- ከወንዱ የዘር ፈሳሽ ሰው አድርጎ የፈጠረ ጌታ ከሞት በኋላም ሰው አድርጎ ወደ ሕይወት ሊመልሰው ቻይ ነው።
- 3- ምድር ከሞተች በኋላ በዝናብ ህያው ያደረገ የሰው ልጅንም ህያው ሊያደርገው ቻይ ነው። ይህች አንቀፅ ቁርአን ተአምራዊ ለመሆኑ እጅግ ግልፅ የሆነ ማስረጃ አቅፏለች። ምክንያቱም ይህች አንቀፅ ረዥም ካለመሆኗም ጋ ግን እጅግ በጣም አንገብጋቢ ለሆነ ጥያቄ ሶስት ፍንትው ያሉ አእምሯዊ ማስረጃዎች አካትታለች።

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السِّجِلِّ لِلْكُتُبِ ۚ كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ ۖ وَعِندَ عَلَيْنَا ۚ إِنَّ كُنَّا فَاعِلِينَ}

{ለመጽሐፎች የሆኑ ገጾች እንደሚጠቀሙ ሰማይን የምንጠቀልልበትን ቀን (አስታውስ)። የመጀመሪያን ፍጥረት እንደ ጀመርን እንመልሰዋለን። (መፈጸሙ) በእኛ ላይ የሆነን ቀጠሮ ቀጠርን። እኛ (የቀጠርነውን) ሠሪዎች ነን።} [አል-አንቢያእ: 104]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُ قَالَ مَنْ يُحْيِي الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ} (78)

{ለእኛም ምሳሌን አደረገልን። መፈጠሩንም ረሳ። «አጥንቶችን እነርሱ የበሰበሱ ሲኾኑ ሕያው የሚያደርጋቸው ማነው?» አለ።} {«ያ በመጀመሪያ ጊዜ (ከኢምንት) ያስገኛት ሕያው ያደርጋታል። እርሱም በፍጡሩ ሁሉ (ኹኔታ) ዐዋቂ ነው» በለው።} [ያሲን: 78]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{أَأَنْتُمْ أَشَدُّ خُلُقًا أَمْ السَّمَاءُ بَنَاهَا (27) (رَفَعَ سَمَكَهَا فَسَوَّاهَا) (28) (وَأَغَطَّشَ لَيْلَهَا وَأَخْرَجَ ضُحَاهَا) 29 وَالْأَرْضَ بَعْدَ ذَلِكَ دَحَاهَا (30) (أَخْرَجَ مِنْهَا مَاءَهَا وَمَرْعَاهَا) 31 (وَالْجِبَالَ أَرْسَاهَا) (32)}

{በፈጣጠር እናንተ ይበልጥ የበረታችሁ ናችሁን? ወይንስ ሰማይ? (አላህ) ገነባት።} (27) {ከፍታዋን አጓነ፤ አስተካከላችሁ።} (28) {ሌሊቷንም አጨለመ። ቀንዋንም ገለጸ።} (29) {ምድርንም ከዚህ በኋላ ዘረጋት።} (30) {ውሃዋንና ግጦሷን ከእርሷ አወጣ።} (31) {ጋራዎችንም አደለደላቸው።} (32) [አን-ናዚዓት: 27-32]

በመሆኑም አላህ የሰውን ልጅ መፍጠር ሰማያትንና ምድርን በውስጣቸውም ያለውን ከመፍጠር ይበልጥ የሚከብድ እንዳልሆነ ግልፅ አደረገ። ሰማያትንና ምድርን የፈጠረ ጌታ የሰው ልጅን ድጋሚ መቀስቀሱ ሊሳነው አይችልም።

13- ማንኛውም ሰው አላህ ፊት በዘሩ አይመዘንም

ከፍ ያለው አላህ አደምን ከፈጠረ በኋላ ዝርያዎቹ ከርሱ በኋላ እንዲባዙ አደረገ። የሰው ልጆች ሁሉ አላህን በመፍራታቸው ካልሆነ በቀር በመሰረታዊ ማንነታቸው አንዱ ዝርያ ከሌላኛው ዝርያ አንዱ ህዝብ ከሌላኛው ህዝብ በማይበላላጥበት መልኩ እኩል ናቸው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا ۚ إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ}

{እናንተ ሰዎች ሆይ! እኛ ከወንድና ከሴት ፈጠርናችሁ። እንድትተዋወቁም ጎሳዎችና ነገዶች አደረግናችሁ። አላህ ዘንድ በላጮችሁ በጣም አላህን ፈረደችሁ ነው። አላህ ግልጽን ዐዋቂ ውስጥንም ዐዋቂ ነው።} [አል-ሑጁራት: 13]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ جَعَلَكُمْ أَزْوَاجًا ۚ وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنْثَىٰ وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ ۚ وَمَا

يُعَمَّرُ مِنْ مُعَمَّرٍ وَلَا يُنْقَصُ مِنْ عُمْرِهِ إِلَّا فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ

{አላህም ከዐፈር፣ ከዚያም ከፍትወት ጠብታ ፈጠራችሁ። ከዚያም ጎሳዎች አደረጋችሁ። ሴትም አታረግዝም አትወልድምም በዕውቀቱ ቢኾን እንጂ። ዕድሜው ከሚረዘምም አንድም አይረዘምም ከዕድሜውም አይጎደልም በመጽሐፉ ውስጥ ያለ ቢኾን እንጂ። ይህ በአላህ ላይ ገር ነው።} [ፋጢር: 11]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ تَرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشَدَّكُمْ ثُمَّ لِتَكُونُوا شُيُوخًا وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفَّى مِنْ قَبْلٍ وَلِنَبْلُغُوا أَجَلًا مُّسَمًّى وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ}

{እርሱ ያ ከዐፈር ከዚያም ከፍትወት ጠብታ ከዚያም ከረጋ ደም የፈጠራችሁ ነው። ከዚያም ሕጻናት አድርጎ ያወጣችኋል። ከዚያም ጥንካሬያችሁን ትደርሱ ዘንድ፤ ከዚያም ሽማግሌዎች ትኾኑ ዘንድ (ያቆያችኋል)። ከእናንተም ውስጥ ከዚህ በፊት የሚሞት አልለ። (ይህንንም ያደረገው ልትኖሩና) የተወሰነ ጊዜንም ልትደርሱ ታውቁም ዘንድ ነው።} [ጋፊር: 67]

እናም ሁሉን ቻይ የሆነው አምላክ አዳምን በአፈር (በአጽናፈ ዓለም) እንደ ፈጠረው ሁሉ በአጽናፈ ዓለም ሥርዓት ዒሳ (እየሱስን) እንደፈጠረ በግልጽ ተናግሯል። ከፍ አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{إِنَّ مَثَلَ عِيسَىٰ عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ آدَمَ ۖ خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ}

{አላህ ዘንድ የዒሳ ምሳሌ እንደ አዳም ብጤ ነው። ከዐፈር ፈጠረው። ከዚያም ለርሱ (ሰው) «ሁን» አለው፤ ሆነም።} [አሊ-ዒምራን: 59]

በአንቀጽ ቁጥር (2) ላይ ነቢዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሰዎች ሁሉ አላህን በመፍራታቸው ካልሆነ በቀር አንዱ ከሌላው በማይበላላጥበት መልኩ እኩል እንደሆኑ መግለፃቸውን ቀደም ብዬ ጠቅሻለሁ።

14- ልጅ ሁሉ በተፍጥሯዊው ሃይማኖት (እስልምና) ላይ ሆኖ ነው የሚወለደው

ሁሉ ልጅ በተፍጥሯዊው ሃይማኖት (እስልምና) ላይ ሆኖ ነው የሚወለደው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا ۚ فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا ۚ لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ۚ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ}

{ወደ እውነት ተዘንባይ ኾነህም ፊትህን ለሃይማኖት ቀጥ አድርግ። የአላህን ፍጥረት ያችን አላህ ሰዎችን በእርስዋ ላይ የፈጠረባትን (ሃይማኖት ያዟት)። የአላህን ፍጥረት መለወጥ የለም። ይህ ቀጥተኛ ሃይማኖት ነው። ግን አብዛኛዎቹ ሰዎች አያውቁም።} [አር-ሩም: 30]

ሓኒፊያ የምትባለው ቀናዋ መንገድ የአላህ ልዩ ወዳጅ የሆኑት ነብዩሷህ ኢብራሂም የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን መንገድ ነች። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{ثُمَّ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ أَنْ اتَّبِعْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا ۚ وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ}

{ከዚያም ወደ አንተ የኢብራሂምን ሃይማኖት ቀጥተኛ ሲሆን ተከተል፤ ከአጋሪዎቹም አልነበረም ማለት አወረድን።} [አን-ነሕል: 123]

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- "ማንኛውም ልጅ የሚወለደው በተፈጥሯዊው ሃይማኖት (እስልምና) ላይ ሆኖ ነው ወላጆቹ አይሁድ ወይም ክርስትያን አለዚያም እሳት አምላኪ ያደርጉታል እንጅ። ልክ በተሟላ ተክለ ሰውነት እንደተወለደች እንስሳ ማለት ነው። በተሟላ ተክለሰውነት በተወለደች እንስሳ ነውር ይገኝባታልን?!" ከዚያም አላህ መልካም ስራውን ይውደድለትና አቡ ሁረይራ እንዲህ ይሉ ነበር፡-

{فِطْرَةَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ۚ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ}

{ወደ እውነት ተዘንባይ ሆነህም ፊትህን ለሃይማኖት ቀጥ አድርግ። የአላህን ፍጥረት ያችን አላህ ሰዎችን በእርስዋ ላይ የፈጠረባትን (ሃይማኖት ያዟት)። የአላህን ፍጥረት መለወጥ የለም። ይህ ቀጥተኛ ሃይማኖት ነው። ግን አብዛኛዎቹ ሰዎች አያውቁም።} [ሩም: 30] ሰሒክ ቡካሪይ: 4775

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡-

"በእውነቱ ጌታዬ በዚህ ቀን ያስተማረኝን እናንተ ግን የማታውቁትን እንዳስተምራችሁ አዘኛል። እንዲህ ብሏልም "ለባሪያዩ የለገስኩት (ጠቃሚው) ሁሉ ሓላሉ ነው፤ ሽይጧን መጣባቸውና ከዲናቸው እንዲያፈነግጡ፤ እኔ የፈቀድኩላቸውን ከለከላቸው፤ እኔ ማስረጃ ላለወረድኩበትም ሽርክ ዳረጋቸው እንጅ እኔ ባርያዎቼን የፈጠርኳቸው በቀና ጎዳና ላይ አድርጌ ነው።" ሙስሊም ዘግበውታል 2865

15- ኋጢአተኛ ሆኖ ወይም የሌላን ኋጢአት ወርሶ የሚወለድ የለም

ማንኛውም ሰው ሲወለድ ኋጢአተኛ ሆኖ ወይንም የሌላን ኋጢአት ወርሶ አይወለድም። አላህ ስለ አደምም የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈንና የነገረን መለኮታዊውን ትእዛዝ ሲጥሱ እርሳቸውና ሚስታቸው ሐዋ ከዛፉ ሲበሉ በንስሃ ተፀፀተው ወደ አላህ መመለሳቸውንና መሀርታንም መጠየቃቸውን እንዲሁም አላህ መሀርታን የሚያስገኝላቸውን መልካም ቃላት አስተምሯቸው መሀርታንም እንደለገሳቸው ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{وَقُلْنَا يَا آدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ وَكُلَا مِنْهَا رَغَدًا حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ} (35) {فَأَزَلَّهُمَا الشَّيْطَانُ عَنْهَا فَأَخْرَجَهُمَا مِمَّا كَانَا فِيهِ وَقُلْنَا اهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ} 36 {فَتَلَقَّى آدَمُ مِنْ رَبِّهِ كَلِمَاتٍ فَتَابَ عَلَيْهِ ۚ إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ} (37) {قُلْنَا اهْبِطُوا مِنْهَا جَمِيعًا فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنْ تَبَعَ هُدَايَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ} (38)

{«አደም ሆይ! አንተ ከነሚስትህ በገንት ተቀመጥ፤ ከርሷም በፈለጋችሁት ስፍራ በሰፊው ተመገቡ፤ ግን ይህችን ዛፍ አትቅረቡ፤ ከበደለኞች ትኾናላችሁና» አልንም።} {ከርሷም ሰይጣን አዳለጣቸው በውስጡም ከነበሩበት (ድሎት) አወጣቸው። «ከፈላችሁም ለከፊሉ ጠላት ሲኾን ውረዱ፤ ለናንተም በምድር ላይ እስከ ጊዜ (ሞታችሁ) ድረስ መርጊያና መጣቀሚያ አላችሁ» አልናቸው።} {አደምም ከጌታው ቃላትን ተቀበለ። በርሱ ላይም (ጌታው ጸጸትን በመቀበል) ተመለሰለት፤ እነሆ እርሱ ጸጸትን ተቀባይ አዛኝ ነውና።} {«ሁላችሁም ኾናችሁ ከርሷ ውረዱ። ከኔም የኾነ መመሪያ ቢመጣላችሁ ወዲያውኑ መመሪያዬን የተከተለ ሰው በነሱ ላይ ፍርሃት የለባቸውም፤ እነሱም አያዝኑም» አልናቸው።} [አል-በቀራህ: 35-38]

አላህ ለአደም የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን በንስሀቸው አማካኝነት

መሀርታን እስከላገቻው ድረስ የኃጢአት ተሸካሚ የሚሆኑበት ምክንያት አይኖርም፤ ዝርያቸውም ቢሆኑ በተውባ የተገለገለውን ኃጢአት እነርሱ ወራሾቹ ሊሆኑ አይችሉም። በመሰረቱ ማንኛውም ግለሰብ የሌለውን ኃጢአት ተሸካሚ አይደለም። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَلَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ إِلَّا عَلَيْهَا ۖ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ۚ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُم مَّرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ}

{ነፍስም ሁሉ በራሷ ላይ እንጅ (ክፉን) አትሠራም። ተሸካሚም (ነፍስ) የሌላይቱን ሸክም (ኃጢአት) አትሸክምም። ከዚያም መመለሻችሁ ወደ ጌታችሁ ነው። ወዲያውም በእርሱ ትለያዩበት የነበራችሁትን ሁሉ ይነገራችኋል።} [አል-አንዓም 164]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{مَنْ اهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ ۖ وَمَنْ ضَلَّٰ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا ۚ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ۚ وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّىٰ تَبْعَثَ رَسُولًا}

{የተመራ ሰው የሚመራው ለራሱ ብቻ ነው። የተሳሳተም ሰው የሚሳሳተው (ጉዳቱ) በእርሷ ላይ ነው። ተሸካሚም (ነፍስ) የሌላይቱን ኃጢአት አትሸክምም። መልዕክተኛንም እስከምንልክ ድረስ የምንቀጣ አይደለንም።} [አል-ኢስራእ 15]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ۚ وَإِن تَدْعُ مُثْقَلَةٌ إِلَىٰ جُمْلَةٍ لَا يُحْمَلُ مِنْهُ شَيْءٌ وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ ۖ إِنَّمَا تُنذِرُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ ۚ وَمَن تَزَكَّىٰ فَإِنَّمَا يَتَزَكَّىٰ لِنَفْسِهِ ۚ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ}

{ኃጢአትን ተሸካሚም (ነፍስ) የሌላዋን ሸክም አትሸክምም። የተከበደችም (ነፍስ) ወደ ሸክሟ ብትጣራ (ተጠራው) የቅርብ ዝምድና ባለቤት ቢኾንም እንኳ ከእርሷ አንዳችን የሚሸክምላት አታገኝም። የምታስጠነቅቀው እነዚያን ጌታቸውን በሩቅ የሚፈሩትን፣ ሰላትንም አስተካክለው ያደረሱትን ብቻ ነው። የተጥራራም ሰው የሚጥራራው ለራሱ ብቻ ነው። መመለሻም ወደ አላህ ብቻ ነው።} [ፋጢር 18]

16 - የሰው ልጆች የመፈጠራቸውም አላማ አላህን በብቸኝነት ለማምለክ ነው-

የሰው ልጆች የመፈጠራቸውም አላማ አላህን በብቸኝነት ለማምለክ ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ}

{ጂኒን እና ሰውንም እንዲገዙ እንጂ ለሌላ ነገር አልፈጠርኳቸውም።} [አዝ-ዛሪያት 56]

17 – እስልምና የሰው ልጆችን አክብሯል

እስልምና የሰው ልጆችን -ወንዶቹንም ሆነ ሴቶቹን- ክብርን አጎናፀፋቸው፤ ለተሟላ መብታቸውም ዋስትናውን አረጋገጠላቸው፤ በተቀሩት ምርጫዎች፣ ድርጊቶችም ሆኑ ክንውኖች ተጠያቂነትን አደረገባቸው፤ ራሱንም ይሁን ሌላን ለሚጎዱ ድርጊቶች የተጠያቂነት ኋላፊነት ጣለባቸው።

እስልምና የሰው ልጆችን -ወንዶቹንም ሆነ ሴቶቹን- ክብርን አጎናፀፋቸው፤ የላቀው አላህ ሰውን በምድር ላይ ምድራዊ ምትክ እንዲሆን ፈጠረ፤ ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَأِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً}

{(ሙሐመድ ሆይ) ጌታህ ለመላእክት፡- «እኔ በምድር ላይ ምትክን አድራጊ ነኝ፤» ባለ ጊዜ (የሆነውን አስታውስ፤) [አል-በቀራህ 30]

ይህ ክብር ሁለንተናዊና ለመላ የሰው ልጆች ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا}

{የአደምንም ልጆች በእርግጥ (ከሌላው ፍጡር) አከበርናቸው። በየብስና በባህርም አሳፈርናቸው። ከመልካሞችም (ሲሳዮች) ሰጠናቸው። ከፈጠርናቸውም ፍጡሮች በብዙዎቹ ላይ ማብላጥን አበለጥናቸው።} [አል ኢስራኦ: 70]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ} {ሰውንም በጣም በአማረ አቋም ላይ ፈጠርነው።} [አት-ቲን 4]

አላህ ሰው ራሱን ከአላህ ውጪ ላለ አካል አገልጋይ፣ ተከታይ ወይም ታዛዥ ከማድረግ ከልክሏል። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ وَلَوْ يَرَى الَّذِينَ ظَلَمُوا إِذْ يَرَوْنَ الْعَذَابَ أَنَّ الْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا وَأَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعَذَابِ. إِذْ تَنْزِيلُ الَّذِينَ اتَّبَعُوا مِنَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا وَرَأَوْا الْعَذَابَ وَتَقَطَّعَتْ بِهِمُ الْأَسْبَابُ}

{ከሰዎችም ከአላህ ሌላ ባለንጣዎችን (ጥያቄትን) አላህን እንደሚወዱ የሚወዷቸው ሆነው የሚደዙ አልሉ። እነዚያ ያመኑትም አላህን በመውደድ (ከነርሱ) ይበልጥ የበረቱ ናቸው። እነዚያም የበደሉት ሰዎች ቅጣትን (በትንሣኤ ቀን) ባዩ ጊዜ ኃይል ሁሉ ለአላህ ብቻ መኾኑንና አላህም ቅጣቱ ብርቱ መኾኑን (በአዳኛ ዓለም) ቢያውቁ ኖሮ (ባለንጣዎችን በመያዛቸው በተጸጸቱ ነበር)።} [አል-ቀብራህ 165-166]

የላቀው አላህ በስህተት ላይ መሪዎችንና ተከታዮቻቸውን በእለተ ትንሣኤ የሚኖራቸው ሁኔታ አስመልክቶ ሲገልጽ እንዲህ ብሏል፡-

{قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لِلَّذِينَ اسْتَضَعُوا أَنَحْنُ صَدَدْنَاكُمْ عَنِ الْهُدَىٰ بَعْدَ إِذْ جَاءَكُمْ ۖ بَلْ كُنْتُمْ مُجْرِمِينَ (32) وَقَالَ الَّذِينَ اسْتَضَعُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا بَلْ مَكْرَ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ إِذْ تَأْمُرُونَنَا أَنْ نَكْفُرَ بِاللَّهِ وَنَجْعَلَ لَهُ أَنْدَادًا ۖ وَأَسْرُوا النَّدَامَةَ لَمَّا رَأَوْا الْعَذَابَ وَجَعَلْنَا الْأَغْلَالَ فِي أَعْنَاقِ الَّذِينَ كَفَرُوا ۖ هَلْ يُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ (33)}

{እነዚያ የኮሩት ለእነዚያ ለተዋረዱት «ከትክክለኛው እምነት ከመጣላችሁ በኋላ እኛ ከለከልናችሁ? አይደለም (እናንተው) ከሐዲዎች ነበራችሁ» ይሏቸዋል።} {እነዚያም የተዋረዱት ለእነዚያ ለኮሩት «አይደለም፤ በአላህ እንድንከድና ለእርሱ ባለንጣዎችን እንድናደርግ ስታዙን (የከለከለን) የሌሊትና የቀን ዱላታችሁ ነው» ይላሉ። ቅጣቱንም ባዩ ጊዜ ጸጸትን ይገልጻሉ። በእነዚያም በካዱት አንገቶች ላይ እንደዘረዘሩት እናደርጋለን። ይሠሩት የነበሩትን እንጂ ሌላን ይመነዳሉን?} [ሰባእ 32-33]

ጥራት ይገባውና የላቀው አላህ በእለተ ትንሣኤ ከሚኖረው ፍጹም ፍትሐዊነትም አንፃር የስህተት ሰባኪዎች እና መሪዎች የራሳቸውንም የእነዚያ ባለማወቃቸው የተከተሏቸው ተከታዮቻቸውንም ኋጢአት ማሸከሙ ይገኝበታል። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{لِيَحْمِلُوا أَوْزَارَهُمْ كَامِلَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۖ وَمِنْ أَوْزَارِ الَّذِينَ يُضِلُّونَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ ۚ أَلَا سَاءَ مَا يَزُرُونَ} {ይህንንም የሚሉት} በትንሣኤ ቀን ንጢአቶቻቸውን በሙሉ ከእነዚያም ያለ ዕውቀት ኾነው ከሚያጠማቸው ሰዎች ንጢአቶች ከፊሉን ሊሸከሙ ነው። ንቁ! የሚሸከሙት ኋጢአት ምንኛ ከፋ!} [አን-ነሐል 25]

እስልምና ለሰው ልጅ በዚህኛውም በመጨረሻውም ዓለም ያለውን ሙሉ መብቱን

ያረጋግጥለታል፤ እስልምና ለመላው የሰው ልጅ ካረጋገጠለት መብቶቹ መካከል እጅግ ታላቁ መብቱ አላህ በባሮቹ ላይ ያለውንና ባሮቹም እሱ ዘንድ ያላቸውን መብቶች ያሳወቀበት ነው። ከሙዓዝ አላህ መልካም ሥራቸውን ይውደድላቸው በተላለፈ ሐዲሥ፡ አንድ ቀን ከነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ጋ በአንድ አህያ ተፈናጥጬ ሳለሁ፡ "ሙዓዝ ሆይ!" አሉኝ፤ እኔም "አቤት በደስታ" አልኳቸው፤ ከዚያም ራሱን ቃል ደጋገመው አሉና "አላህ በባርያዎቹ ላይ ያለውን መብት ታውቃለህን?" አሉኝ፤ እኔም "አረ አላውቅም" አልኳቸው፤ እሳቸውም "አላህ በባርያዎቹ ያለው መብት በእርሱ ምንንም ሳያጋሩ በብቸኝነት ሊያመልኩት ነው" አሉኝ፤ ከዚያም ትንሽ እንደተጓዙ መልሰው "ሙዓዝ ሆይ!" አሉኝ፤ እኔም "አቤት በደስታ" አልኩ፤ "ባርያዎችህ ያንን መብቱን ከተወጡ የማይቀጡበት የሆነውን መብታቸውን ታውቃለህን?" አሉኝ። "በጀህም እሳት (በዘውታሪነት) ላይቀጣቸው ነው።" ሰሊክ ቡኸሪይ፡ 6840 የእስልምና ሃይማኖት ለሰው ልጅ የሃይማኖቱን፣ የዝርያውን፣ የገንዘቡንና የክብሩን ዋስትና አረጋግጥለታል። የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- "አላህ ልክ ይሀው ያለንበትን ቀንና ሀገር እንዳከበረው፤ ደማችሁን፣ ንብረታችሁንና ክብራችሁንም ከልክሎ አስከብሮላችኋል።" ሰሊክ ቡኸሪይ፡ 6501 በእርግጥ ይህ ታላቅ ቃል ኪዳን የአላህ መልዕክተኛ ከመቶ ሺህ በላይ ሰላቦች በተገኙበት የመሰናበቻው ሐጅ እለት ያወጁበት ነው። ይህንንም መልዕክት በመሰናበቻው ሐጅ እለተ እርድ (የውመ ነሕር) አፅንኦት ሰጥተውታል። እስልምና የሰው ልጅ በምርጫዎቹም ሆነ በሌሎች ድርጊቶቹም ሁሉ እንዲሁም በአጠቃላይ እንቅስቃሴውም ጭምር ተጠያቂነትን ኋላፊነት አድርጎበታል። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَكُلُّ إِنْسَانٍ أَلْزَمْنَاهُ طَائِرَهُ فِي عُنُقِهِ وَنُخْرِجُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كِتَابًا يَلْقَاهُ مَنشُورًا اقْرَأْ كِتَابَكَ كَفَىٰ بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْكَ حَسِيبًا}

{ሰውንም ሁሉ በራሪውን (ሥራውን) በአንገቱ አስያዝነው። ለእርሱም በትንሣኤ ቀን የተዘረጋ ሆኖ የሚያገኘው የሆነን መጽሐፍ እናወጣለታለን።} [አል-ኢስራእ 13]

አላህ ከአንድ ሰው ጋ ያያያዘው የትኛውም በጎም ይሁን መጥፎ ስራ ወደ ሌላ ወደ ማንም አይተላለፍም፤ በሌላው ስራ እርሱ አይጠየቅም፤ በእርሱ ስራም ሌላው አይጠየቅም። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَى رَبِّكَ كَدْحًا فَمُلَاقِيهِ}

{አንተ ሰው ሆይ! አንተ ጌታህን (በሞት) እስከምትገናኝ ድረስ ልፋትን ለፈ ነህ፤ ተገናኚውም ነህ።} [አል-ኢንሺቃቅ 6]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ}

{መልካም የሠራ ሰው ለነፍሱ ነው። ያጠፋም ሰው በእርሷ ላይ ነው። ጌታህም ለባሮቹ በዳይ አይደለም።} [ፋሲለት 46]

እስልምና ራስንም ይሁን ሌላን ለሚጎዳ የትኛውም ድርጊት የተጠያቂነት ኋላፊነትን አድርጓል፤ ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَمَنْ يَكْسِبْ إِنَّمَا فَإِنَّمَا يَكْسِبُهُ عَلَى نَفْسِهِ ۖ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا}

{ነጢአትንም የሚሠራ ሰው የሚሠራው ጥፋት በራሱ ላይ ነው። አላህም ዐዋቂ ጥበበኛ ነው፤} [ኒሳ 111]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{مَنْ أَجَلَ ذَلِكَ كَتَبْنَا عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنَّهُ مَن قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا}

{በዚህ ምክንያት በእስራኤሌ ልጆች ላይ እነሆ ያለ ነፍስ (መግደል) ወይም በምድር ላይ ያለማጥፋት (ካልሆነ በስተቀር) ነፍስን የገደለ ሰው ሰዎቹን ሁሉ እንደገደለ ነው፤ ሕያው ያደረጋትም ሰው ሰዎቹን ሁሉ ሕያው እንዳደረገ ነው ማለትን ጻፍን።} [አል-ማኢዳህ 32]

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- «አንዲትም ነፍስ በበደል እስከተገደለች ድረስ ለመጀመርያው የአደም ልጅ ከግድያው ድርሻ አለበት፤ ምክንያቱም ይግድያን ፈር ቀዳጅ እርሱው ነውና።» ሰሊሕ ሙስሊም 5150

18- የፆታ ልዩነት በእስልምና

እስልምና ወንዶችንና ሴቶችንም ከተጠያቂነት፣ ከቅጣት፣ ከምንዳም ሆነ ከሽልማት አንፃር እኩል አደረጋቸው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ مِن ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ نَقِيرًا}

{ከወንድ ወይም ከሴት እርሱ አማኝ ኾኖ ከበጎ ሥራዎች አንዳችን የሚሠራም ሰው እነዚያ ገነትን ይገባሉ። በተምር ፍሬ ላይ ያላችን ነጥብ ያክል እንኳ አይበደሉም።} [ኒሳ 16]

124]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنَتَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ}

{ከወንድ ወይም ከሴት እርሱ አማኝ ኾኖ በጎን የሰራ መልካም ኑሮን በእርግጥ እናኖረዋለን። ይሠሩትም ከነበሩት ነገር በመልካሙ ምንዳቸውን እንመነዳቸዋለን።} [አን-ነሕል 97]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُجْزَىٰ إِلَّا مِثْلَهَا ۖ وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنَتَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ يُرْزَقُونَ فِيهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ}

{«መጥፎን የሠራ ሰው ብጤዋን እንጅ አይምመነዳም። እርሱ ምእመን ኾኖ ከወንድ ወይም ከሴት በጎን የሠራው ሰው እነዚያ ገነትን ይገባሉ። በእርሷ ውስጥ ያለ ቁጥጥር ይመገባሉ።} [ጋፈር 40]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا}

{ሙስሊሞች ወንዶችና ሙስሊሞች ሴቶች፣ ምእምናንና ምእምናትም፣ ታዛዦች ወንዶችና ታዛዦች ሴቶችም፣ እውነተኞች ወንዶችና እውነተኞች ሴቶችም፣ ታጋሾች ወንዶችና ታጋሾች ሴቶችም፣ አላህን ፈረዎች ወንዶችና አላህን ፈረዎች ሴቶችም፣ መጽዋች ወንዶችና መጽዋች ሴቶችም፣ ጂሚዎች ወንዶችና ጂሚዎች ሴቶችም፣ (ካልተፈቀደ ሥራ) ብልቶቻቸውን ጠባቂዎች ወንዶችና ጠባቂ ሴቶችም፣ አላህን በብዙ አውሺዎች ወንዶችና አውሺዎች ሴቶችም፣ አላህ ለእነርሱ ምሕረትንና ታላቅን ምንዳ አዘጋጅቶላቸዋል።} [አል-አሕዛብ 35]

19- ሴት ልጅ በእስልምና

እስልምና ሴትን ልጅ አከበረ፤ ሴቶችን የወንዶች ክፋይ አድርጎም ቆጠረ፤ ወንድ እስከቻለ ድረስ ለሴት ይለግሳት ዘንድ ግዴታን ጣለበት፤ በመሆኑም አባት የሴት ልጁን ወጪ የመቻል ግዴታ አለበት፤ እናትም ወጪዋን ለመቻል የደረሰ ልጅ ካላት፤ ለሚስትም ባሏ ወጪዋን ሊችላት ግዴታ አለባቸው።

እስልምና ሴትን ልጅ የወንድ ልጅ ክፋይ አድርጎ ነው የሚቆጥራት። የአላህ መልእክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- «ሴቶች የወንዶች ክፋይ ናቸው።» ቲርሚዚይ ዘግበውታል (113) እስልምና ሴትን ልጅ ካለቀባቸው ጉዳዮች መካከል ችሎታው ያለው ወንድ ልጅ ያላት እናት ወንድ ልጁ ወጪዋን ሊችልላት ግዴታው መሆኑ ለዚህ አንድ ማሳያ ነው። የአላህ መልእክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- «የሰጩ እጅ የበላይ ነው፤ ይበልጥ ተገቢዎቹም እናትህ፣ አባትህ፣ እህትህና ወንድምህ ከዚያም ባለው ቅርበት ልክ ይበልጥ ተገቢ ይሆናል።» ኢማም አሕመድ ዘግበውታል ወላጆች ያላቸውን ደረጃ በማስመልከት በአላህ ፈቃድ ቅፅ 29 ላይ ይመጣል። እስልምና ሴትን ልጅ ካለቀባቸው ጉዳዮች መካከል ባሏ ችሎታው እስካለው ድረስ የሚስት ወጪዋን ሊችልላት በባሏ ላይ ግዴታው መሆኑ ለዚህ አንድ ማሳያ ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{لِيُنْفِقَ ذُو سَعَةٍ مِّن سَعَتِهِۦٓ وَمَن قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُۥ فَلْيُنْفِقْ مِّمَّا آتَاهُ اللَّهُ ۚ لَا يَكْفِ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا مَا آتَاهَا سَيَجْعَلُ اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا}

{የችሎታ ባለቤት ከችሎታው ይቀልብ። በእርሱም ላይ ሲሳዩ የተጠበበበት ሰው አላህ ከሰጠው ይቀልብ አላህ ነፍስን የሰጣትን እንጅ አያስገድድም። አላህ ከችግር በኋላ ምችትን በእርግጥ ያደርጋል።} [አጥ-ጦላቅ 7]

አንድ ሰው ነብዩን (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሚስት ከባሏ ስላላት መብቶች ጠየቃቸው፤ "ስትበላ ልታበላት፣ ስትለብስም ልታለብሳት ፊቷንም ላትመታት ላታነውራትም ነው።" በማለት መለሱለት። ኢማም አሕመድ ዘግበውታል የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሴቶች ከባሎቻቸው ሊያገኙ ስለሚገባቸው ከፊል መብቶቻቸው በማስመልከት እንዲህ ብለዋል፡- "ለእነርሱ የላት ጉርሳቸውንና ልብሳቸውን የመቻል እንዲሁም በመልካምም ልትኗኗቸው

መብታቸው ነው።" ሰሊክ ሙስሊም የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- «አንድ ሰው ያለበትን ቤተሰባዊ የገንዘብ ኃላፊነት አለመወጣቱ ከወንጀል በቂው ነው።» ኢማም አሕመድ ዘግባውታል አል-ኸጢቢይ እንዲህ ብለዋል፡- "...ያለበት ቤተሰባዊ የገንዘብ ኃላፊነት..." ሲሉ ወጪያቸውን ሊችላቸው ግዴታው የሆነበት ማለታቸው ነው። በሌላ አገላለፅ ሰደቃ አወጣለሁ ለሚለው ሰው ወጪያቸውን ልትችላቸው ግዴታ ከሆኑብህ ቤተሰቦችህ ተርፎ ካልሆነ በቀር አጅርን ፈልገህበትም ሰደቃ አታድርግ እያሉት ነው። ምክንያቱም የእነርሱን ሐቅ ችላ በማለትህ ወንጀል ይሆንብህልና ነው። እስልምና ሴትን ከከበረባቸው ሁኔታዎች መካከል የአንዲትን ሴት ልጅ ወጪዋን ሊችላት ወላጅ አባቷ ላይ ግዴታ ማድረጉም ሌላው ማሳያ ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُنْمِيَ الرِّضَاعَةَ وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ}

{እናቶችም ልጆቻቸውን ሙሉ የሆኑን ሁለት ዓመታት ያጥቡ። (ይህም) ማጥባትን መሙላት ለሻ ሰው ነው። ለእርሱም በተወለደለት (አባት) ላይ ምግባቸውና ልብሳቸው በችሎታው ልክ አለበት።} [አል-በቀራህ: 233]

ልጅ የተወለደለት ወላጅ አባት ላይ ልጁን የማብላትና በጥሩ ሁኔታ የማልበስ ግዴታም እንዳለበት ግልፅ አድርጓል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{فَإِنْ أَرْضَعْنَ لَكُمْ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ}

{ለእናንተም (ልጆቻችሁን) ቢያጠቡላችሁ ምንዳዎቻቸውን ስጧቸው።} [አጥ-ጦላቅ: 6]

የላቀው አላህ ልጅ እንዲጠባ የማድረግ ግዴታ ክፍያን በአባትየው ላይ አደረገ። ይህም የልጁን ወጪ ሊችል ግዴታውን በአባትየው ላይ መሆኑን እንዲሁም ልጅ የሚለው ደግሞ ሴት ልጅንም ሆነ ወንድ ልጅንም የሚያካትት ቃል ነው። በተከታዩ ሓዲሥ ደግሞ የእናትየውንም ሆነ የልጅየውን ወጪ የመቻል ኃላፊነት በቤቱ አባወራ ላይ መሆኑን እንረዳለን። ዓኢሻ መልካም ሥራዋን አላህ ይውደድላት ባስተላለፈችው ሓዲሥ፡- ሂንድ ለነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) "አባ ሱፍያን ስስታም ነው እኔ ደግሞ ከገንዘቡ ያስፈልገኛል።" ስትላቸው እሳቸውም እንዲህ አሏት፡- "ላንችም ለልጅሽም

የሚበቃሽን ያህል በመልካም ሁኔታ ውሰጅ።" ቡኸሪ ዘግበውታል የተከበሩት ነቢይ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) የሴት ልጆችን እና የእህቶችን ወጭያቸውን መቻል ያለውን ብልጫ እንዲህ በማለት አብራርተዋል፡- «በጋብቻ ወይንም በሞት እስኪለዩት ድረስ ሁለት ወይም ሦስት ሴት ልጆችን ወይንም ሁለት ወይም ሦስት እህቶችን ያሳደግ እኔና እሱ እንደነዚህ ነን በማለት በጠቋሚ ጣታቸውና በመሀል ጣታቸው አሳዩ።» ሲልሲላቱ ሰራሳህ፡

296

20- እስልምና ስለሞት

ሞት ብሎ ማለት ሙሉ በሙሉ አልቆ መጥፋት ማለት ሳይሆን ከስራ አለም ወደ ምንዳ አለም መሸጋገር ነው። ሞት አካልንም ሩሕንም የሚመለከት ነው። የሩሕ ሞት ስንል ግን ከአካል መለየቷን ማለታችን ነው። ከዚያም በእለተ ትንሳኤ ከተቀሰቀሱ በኋላ ሩሕ ወደ አካሏ ትመለሳለች። ሰው ከሞተ በኋላ ሩሐ ወደ ሌላ አካልም አትሸጋገርም ወደሌላም አካል አትሰርፅም።

ሞት ብሎ ማለት ለዘልአለሙ አልቆ መጥፋት ማለት አይደለም። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{قُلْ يَتَوَفَّاكُمْ مَلَكُ الْمَوْتِ الَّذِي وُكِّلَ بِكُمْ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ}

{«በእናንተ የተወከለው መልአክ ሞት ይገድላችኋል። ከዚያም ወደ ጌታችሁ ትመለሳላችሁ» በላቸው።} ሰጅዳህ፡ 11

ሞት አካልንም ሩሕንም የሚመለከት ሲሆን የሩሕ ሞት ስንል ግን የሩሕ ከአካል መለየቷን ማለታችን ነው። ከዚያም በእለተ ትንሳኤ ከተቀሰቀሱ በኋላ ሩሕ ወደ አካሏ ትመለሳለች። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{اللَّهُ يَتَوَفَّى الْأَنفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَالَّتِي لَمْ تَمُتْ فِي مَنَامِهَا فَيُمْسِكُ الَّتِي قَضَىٰ عَلَيْهَا الْمَوْتَ وَيُرْسِلَ الْأُخْرَىٰ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ}

{አላህ ነፍሶችን በሞታቸው ጊዜ ይወስዳል። ያችንም ያልሞተቸውን በእንቅልፏ ጊዜ (ይወስዳታል)። ታዲያ ያችን ሞትን የፈረደባችን ይይዛታል። ሌላይቱንም እስከ ተወሰነ ጊዜ ድረስ ይለቅቃታል። በዚህ ውስጥ ለሚያስተነትኑ ሕዝቦች ምልክቶች አልሉበት።} ዙመር፡ 42

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡-

«ሩሕ ስትያዝ አይንም ትከተላታለች።» ሙስሊም ዘግበውታል፡ 920 የሰው ልጅ ከሞት በኋላ ከስራ አለም ወደ ምንዳ አለም ይሸጋገራል። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا إِنَّهُ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ بِالْقِسْطِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ شَرَابٌ مِّنْ حَمِيمٍ وَعَذَابٌ أَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ}

{ሁላችሁም ሆናችሁ መመለሻችሁ ወደ እርሱ ነው። (ይህም) የተረጋገጠ የአላህ ቃል ኪዳን ነው፤ እርሱ መፍጠርን ይጀምራል። ከዚያም እነዚያን ያመኑትንና መልካም የሠሩትን በትክክል ይመነዳ ዘንድ ይመልሰዋል። እነዚያ የካዱትም ይካዱት በነበሩት ነገር ለነርሱ ከፈለ ውሃ የሆነ መጠጥና አሳማሚ ቅጣት አላቸው።} (ዩኑስ: 4)

ከሞት በኋላ ነፍስ ወደ ሌላ አካል አትዘዋወርም በሌላ አካልም ውስጥም አትሰርፅም። ወደ ሌላ አካል መስረፅ የሚባለው ሙግት በአእምሯዊም ሆነ በተጨባጭ ማስረጃ የሌለው ነው። ከነብያቶችም ዓለይሂሙ ሰላም ቢሆን ምንም አይነት የተረጋገጠ መሰረት የሌለው ተራ ሙግት ነው።

21- ኢስላማዊ የእምነት መሰረቶች

እስልምና በታላላቅ የእምነት መሰረቶች ወደ ማመን ይጣራል። እነኝህም፡ በአላህ ማመን፤ በመለእክቶች ማመን፤ በመለኮታዊ መጽሐፍት በነ ተውራት፤ ኢንጂል፤ ዘቡር - ከመበረዛቸው በፊት- ማመን እንዲሁም በቁርአን ማመን፤ የአላህ ሰላም በእነርሱ ላይ ይስፈንና በሁሉም ነብያቶች እና መልዕክተኞች ማመን እንዲሁም በመጨረሻቸውና የነብያቶችም የሩሱሎችም መደምደሚያ በሆኑት የአላህ መልዕክተኛ በሙሐመድ ማመን፤ በመጨረሻው ቀን ማመን -የዱንያ ህይወት ብቻ እንጂ ሌላ አለም የሌለ ቢሆን ኖሮ ህይወትም ሆነ ህልውና ጥርት ያለ ተላላኝነት በሆነ ነበር- በቀደደ በቀደደ ማመን ላይ የተመሰረተ ነው።

እስልምና ሁሉም ነቢያትና መለእክተኞች ጥሪ ወዳደረጉበት ታላላቅ የእምነት መሰረቶች ወደ ማመን ነው የሚጣራው። እነኝህም፡-

አንደኛ፡ የዚህ ፍጥረት ዓለም ሰማይ ጌታ፤ ፈጣሪ፤ ሲሳይ ለጋሽና ተቆጣጣሪ መሆኑንና እርሱ ብቻም አምልኮ የሚገባው መሆኑን፤ ከእርሱ ውጭ ያለውን ሁሉ ማምለክም ከንቱ መሆኑን፤ ከእርሱ ውጭ የሚመለከት አማልክት ሁሉ ሐሰተኛ መሆናቸውን ስለዚህ አምልኮ ከእሱ በስተቀር ለሌላ ተገቢም አይደለም፤ አምልኮም

ከእርሱ በስተቀር ትክክለኛ አምልኮ ሊሆንም አይችልም። በእርግጥ ለዚህ ያለንን ማስረጃ ከፍ ብለን ጠቅሰናል።

ጥራት የተገባውና የላቀው አላህ እነኝህን ታላላቅ መሰረቶችን በርከት ባሉ በተለያዩ የታላቁ ቁርአን አንቀጾች አውስቷቸዋል። ከእነኝህም መካከል ቀጣዮቹን የላቀው አላህ ንግግሮች ማየት እንችላለን፡-

{أَمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ}

{መልክተኛው ከጌታው ወደ ርሱ በተወረደው አመነ። ምእምኖቹም (እንደዚሁ)። ሁሉም በአላህ፣ በመላዕክቱም፣ በመጻሕፍቱም፣ በመልክተኞቹም ከመልክተኞቹ «በአንድም መካከል አንላይም» (የሚሉ ሲኾኑ) አመኑ። «ሰማን፤ ታዘዝንም። ጌታችን ሆይ! ምሕረትህን (እንሻለን)። መመለሻም ወዳንተ ብቻ ነው» አሉም።} [አል-በቀራህ: 285]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{لَيْسَ الْبِرُّ أَنْ تُولُوا وَجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ وَآتَى الْمَالَ عَلَى حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَالسَّائِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ أُولَئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ}

{መልካም ሥራ ፊቶቻችሁን ወደ ምሥራቅና ምዕራብ አቅጣጫ ማዞር አይደለም። ግን መልካም ሥራ በአላህና በመጪረሻው ቀን፣ በመላእክትም፣ በመጻሕፍትም፣ በነቢያትም፣ ያመነ ሰው ገንዘብንም ከመውደዱ ጋር ለዝምድና ባለቤቶችና ለየቲሞች ለምስኪኖችም፣ ለመንገደኞችም፣ ለላማኞችም፣ ለጫንቃዎችም (ማስለቀቅ) የሰጠ ሰውና ሰላትንም ደንቡን ጠብቆ የሰገደ፣ ዘካንም የሰጠ፣ ቃል ኪዳንም በገቡ ጊዜ በኪዳናቸው የሞሉ (ሰዎች ሥራ) ነው። በችግር በበሽታና በጦር ጊዜም ታጋሾችን (እናወድሳለን)። እነዚህ እነዚያ እውነትን የያዙ ናቸው። እነዚያም ተጠንቃቂዎቹ እነርሱ ናቸው።} [አል-በቀራህ: 177]

የላቀው አላህ በእነዚህ መርሆዎች ወደ ማመን የጠራ ሲሆን በእነሱም የሚክድ ሰው እጅግ በጣም የተሳሳተው መሆኑን ግልጽ አድርጓል። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَى رَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي أَنْزَلَ مِنْ قَبْلُ ۚ وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا﴾

፤ እናንተ ያመናችሁ ሆይ! በአላህና በመልክተኛው በዚያም በመልክተኛው ላይ ባወረደው መጽሐፍ በዚያም ከበፊቱ ባወረደው መጽሐፍ እመኑ። በአላህና በመላእክቱም፣ በመጽሐፎቹም፣ በመልክተኞቹም፣ በመጨረሻውም ቀን፣ የካደ ሰው (ከእውነት) የራቀን መሳሳት በእርግጥ ተሳሳተ። [ኒሳ: 136]

ከዚህም ኢብኑል ኸሊብ አላህ መልካም ሥራቸውን ይውደድላቸው በተለለፈ ሐዲሶ እንዲህ የሚል እናገኛለን፡- «ከእለታት አንድ ቀን የአላህ መልእክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ዘንድ ሳለን ልብሱ በጣም ነጭ ፀጉሩ በጣም ጥቁር የሆነ ሰው ብቅ አለ። የመንገደኛ ምልክትም አይታይበትም ከኛ መካከልም የሚያውቀው ሰውም የለም። ወደ ነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ተጠግቶ ጉልበቱን ከጉልበታቸው አስደግፎ ተቀመጠ። እጁንም ታፋው ላይ አደረገና “አንተ ሙሐመድ ሆይ! እስኪ ስለ ኢስላም ንገረኝ?” አላቸው። የአላህ መልዕክተኛም (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) “ኢስላም ማለት በ’ላኢላህ ኢላሊህ ሙሐመድን ረሱሉሏህ’ የምስክርነት ቃልህን ልትሰጡ፣ ሰላት (ስርአቱን አሟልተህ) ልትሰግድ፣ ዘካን ልታወጡ፣ ረመዲንን ልትፆም፣ መንገዱን ከቻልክ ደግሞ ሐጅ ልታደርግ ነው።” አሉት። “እውነት ብለሃል” አላቸው። “ይጠይቀውና ‘ትክክል ነህ’ ይላቸዋል። ተገረምን!”» ይላል። «“ስለኢማን ንገረኝ እስኪ!” አላቸው። እርሳቸውም “በአላህ፣ በመላእክቶቹ፣ በኪታቦቹ፣ በመልእክተኞቹ፣ በመጨረሻው ቀንና ልታምንና በቀደርም ክፉውም ሆነ ደጉን ልታምን ነው።” አሉት። “እውነት ብለሃል!” አላቸው። “እስኪ ደሞ ስለ ኢሕሳን ንገረኝ!” አላቸው። እሳቸውም “አላህን ልክ እንደምታየው ሆነህ ልታመልከው ነው፤ አንተ ባታየውም እሱ ያይሃልና።”» ሰሊክ ሙስሊም 8 በዚህ ሐዲሶ ውስጥ ጂብሪል (የአላህ ሰላም በእርሱ ላይ ይሰፈን) ወደ መልእክተኛው ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) መጥቶ ስለ ዲን ደረጃዎች ማለትም ኢስላም፣ ኢማንና ኢሕሳንን በማስመልከት ጠየቃቸው። የአላህ መልዕክተኛም (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ለጥያቄዎቹ መልስ ሰጥተው ለባልደረቦቻቸውም

የመጣው ጂብሪል የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን እንደሆነና የመጣውም ዲናቸውን ሊያስተምራቸው እንደነበር ነገሯቸው። ይህም ነው አላህ በጂብሪል አማካኝነት በሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) መልዕክተኝነት ወደ ሰው ልጆች የላከውና ከእርሳቸውም በኋላ የነብዩ ሱሐቦች ያሰራጩት እስልምና ማለት ይህም ነው።

ሁለተኛ፡ በመላእክቶች ማመን ሲሆን እነርሱም በማይዳሰሰው አለም ያሉ አላህ የተወሰነ ሁኔታን አላብሶ የፈጠራቸው፤ የታላላቅ ሥራዎች ኃላፊነትም የሰጣቸው ናቸው። ከእነዚህ ታላላቅ የስራ ኃላፊነታቸው መካከልም መለኮታዊ ተልእኮን ወደ ነብያቶችና ረሱሎች ማድረጋቸው፤ ከመላእክቶችም እጅግ የተከበረው መላኪካው ጂብሪል የአላህ ሰላም በእርሱ ላይ ይስፈን ነው። ጂብሪል የአላህ ሰላም በእርሱ ላይ ይስፈን መለኮታዊ ወሕይ ይዞ ወደ መልእክተኞች ሲወርድ እንደነበር ከሚያመለክቱ ማስረጃዎች መካከል ተከታይን የአላህ ቃል መጥቀስ ይቻላል፡-

{يُنَزِّلُ الْمَلَائِكَةَ بِالرُّوحِ مِنْ أَمْرِهِ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ أَنْ أَنْذِرُوا أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاتَّقُونِ}

{ከባሮቹ በሚሻው ሰው ላይ መላእክትን ከራዕይ ጋር በፈቃዱ ያወርዳል (ከሐዲዎችን በቅጣት) አስጠንቅቁ፤ እነሆ ከኔ በቀር ሌላ አምላክ የለም፤ ፍሩኝም ማለትን (አስታውቁ በማለት ያወርዳል)}። [ነሕል፡ 2]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَأَنَّهُ لَنَنْزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ 192 (نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ) 193 (عَلَىٰ قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنذِرِينَ 194 (بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ) 195 (وَأَنَّهُ لَفِي زُبُرِ الْأَوَّلِينَ) 196)}

{እርሱም (ቁርአን) በእርግጥ ከዓለማት ጌታ የተወረደ ነው።} {እርሱን ታማኙ መንፈስ (ጂብሪል) አወረደው} {ከአስፈራሪዎቹ (ነቢያት) ትችን ዘንድ በልብህ ላይ (አወረደው)}። {ግልጽ በኾነ ዐረብኛ ቋንቋ።} {እርሱም (ቁርአን) በቀድሞዎቹ መጻሐፍት ውስጥ (የተወሰነ ነው)}። [አሽ-ሹዓራእ፡ 192-196]

ሶስተኛ፡ እንደ ተውራት፤ ኢንጂል፤ ዘቡር - ከመዛባታቸው በፊት - ባሉ መለኮታዊ መጻሕፍት ማመን እና በቁርአን ማመን፤ ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَىٰ رَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي أَنزَلَ مِنْ قَبْلُ ۚ وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا}

{እናንተ ያመናችሁ ሆይ! በአላህና በመልክተኛው በዚያም በመልክተኛው ላይ ባወረደው መጽሐፍ በዚያም ከበፊቱ ባወረደው መጽሐፍ እመኑ። በአላህና በመላእክቱም፣ በመጽሐፎቹም፣ በመልክተኞቹም፣ በመጨረሻውም ቀን፣ የካደ ሰው (ከእውነት) የራቀን መሳሳት በእርግጥ ተሳሳተ።} [ኒሳአ: 136]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{نَزَّلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَأَنزَلَ التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ (من قَبْلُ هَٰذَا هُدًى لِّلنَّاسِ وَأَنزَلَ الْفُرْقَانَ ۚ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ۚ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ) {4}

{ከርሱ በፊት ያሉትን መጻሕፍት የሚያረጋግጥ ሲኾን መጽሐፉን (ቁርአንን) ባንተ ላይ ከፋፍሎ በእውነት አወረደ። ተውራትንና ኢንጂልንም አውርዷል።} {(ከቁርአን) በፊት ለሰዎች መሪ አድርጎ (አወረዳቸው)። ፋርቃንንም አወረደ። እነዚያ በአላህ ተዓምራቶች የካዱ ለእነርሱ ብርቱ ቅጣት አላቸው። አላህም አሸናፊ የመበቀል ባለቤት ነው።} [አሊ-ዒምራን: 3-4]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{ءَامَنَ الرُّسُلُ بِمَا أَنزَلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ ۚ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَمَلَكَيْتِهِ ۚ وَكُتُبِهِ ۚ وَرُسُلِهِ ۚ لَا تَفَرَّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ ۚ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا ۚ غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ }

{መልክተኛው ከጌታው ወደ ርሱ በተወረደው አመነ። ምእምኖቹም (እንደዚሁ)። ሁሉም በአላህ፣ በመላዕክቱም፣ በመጻሕፍቱም፣ በመልክተኞቹም ከመልክተኞቹ «በአንድም መካከል አንለይም» (የሚሉ ሲኾኑ) አመኑ። «ሰማን፤ ታዘዝንም። ጌታችን ሆይ! ምሕረትህን (እንሻለን)። መመለሻም ወዳንተ ብቻ ነው» አሉም።} [አል-በቀራህ: 285]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏቸዋል፡-

{قُلْ ءَامَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ عَلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ ۖ وَالْأَسْبَاطِ ۖ وَمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ ۚ وَالنَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لَا تَفَرَّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ }

{«በአላህ አመንን። በእኛ ላይ በተወረደውም (በቁርአን)፣ በኢብራሂምና በኢስማዒልም፣ በኢስሐቅም፣ በያዕቆብም፣ በነገዶችም ላይ በተወረደው፤ ለሙሳና ለዒሳም ለነቢያትም ሁሉ ከጌታቸው በተሰጠው (አመንን)። ከእነርሱ መካከል አንድንም አንለይም። እኛ ለእርሱ ታዘዝች ነን» በል።} [አሊ-ዒምራን 84]

አራተኛ፡ በሁሉም ነብያቶችና መልእክተኞች ዓለይሂሙ ሰላም ማመን። በሁሉም ነብያቶችና መልእክተኞች ዓለይሂሙ ሰላም ማመን፤ ሁሉም ነብያቶችና ረሱሎችም ከአላህ የተሰጣቸውን ተልእኮ፣ ሃይማኖትና ድንጋጌ ለማድረስ ወደ ህዝቦቻቸው የተላኩ መሆናቸውንም ማመን ግዴታ ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنْزِلَ إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَمَا أُوتِيَ النَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ}

{«በአላህና ወደኛ በተወረደው (ቁርአን) ወደ ኢብራሂምም ወደ ኢስማዒልና ወደ ኢስሐቅም ወደ ያዕቂብና ወደ ነገዶቹም በተወረደው በዚያም ሙሳና ዒሳ በተሰጡት በዚያም ነቢያት ሁሉ ከጌታቸው በተሰጡት ከነርሱ በአንድም መካከል የማንለይ ስንኾን አመንን፤ እኛም ለርሱ (ለአላህ) ታዛዦች ነን» በሉ።} [አል-በቀራህ: 136]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{أَمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ ۚ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ ۚ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا ۚ غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ}

{መልክተኛው ከጌታው ወደርሱ በተወረደው አመነ። ምእምኖቹም (እንደዚሁ)። ሁሉም በአላህ፣ በመላዕክቱም፣ በመጻሕፍቱም፣ በመልክተኞቹም ከመልክተኞቹ «በአንድም መካከል አንለይም» (የሚሉ ሲኾኑ) አመኑ። «ሰማን፤ ታዘዝንም። ጌታችን ሆይ! ምሕረትህን (እንሻለን)። መመለሻም ወዳንተ ብቻ ነው» አሉም።} [አል-በቀራህ: 285]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{قُلْ آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ عَلَيْنَا وَمَا أُنْزِلَ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَالنَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ}

{«በአላህና ወደኛ በተወረደው (ቁርአን) ወደ ኢብራሂምም ወደ ኢስማዒልና ወደ ኢስሐቅም ወደ ያዕቂብና ወደ ነገዶቹም በተወረደው በዚያም ሙሳና ዒሳ በተሰጡት በዚያም ነቢያት ሁሉ ከጌታቸው በተሰጡት ከነርሱ በአንድም መካከል የማንለይ ስንኾን አመንን፤ እኛም ለርሱ (ለአላህ) ታዛዦች ነን» በሉ።} [አሊ-ዒምራን 84]

እንዲሁም በመደምደሚያቸውም ነብይ ማመን፤ ይህም የአላህ መልእክተኛ ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) የነቢያት እና የመልክተኞች

ሁሉ መደምደሚያ መሆናቸውንም ማመን ግዴታ ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{إِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ لَمَا آتَيْنَاكُمْ مِنْ كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ ثُمَّ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَكُمْ لَقُومُوا لِقَاءَ اللَّهِ فِي صَفْوَةٍ قَالُوا أَعَزَّزْتُمْ عَلَىٰ ذِكْرِكُمْ إِصْرِي قَالُوا فَأَسْتَهُدُّوهُ وَأَنَا مَعَكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ}

{አላህ የነቢያትን ቃል ኪዳን ከመጽሐፍና ከጥበብ ሰጥቻችሁ ከዚያም «ከእናንተ ጋር ላለው (መጽሐፍ) የሚያረጋግጥ መልክተኛ ቢመጣላችሁ በርሱ በእርግጥ እንደምታምኑበት በእርግጥም እንድትረዱት ሲል በያዘ ጊዜ (አስታውስ)። አረጋገጣችሁን በዚህም ላይ ኪዳኔን ያዛችሁምን» አላቸው። «አረጋገጥን» አሉ። «እንግዲያስ መስክሩ፤ እኔም ከእናንተ ጋር ከመስካሪዎቼ ነኝ» አላቸው።} [አሊ-ዒምራን 81]

እስልምና በሁሉም ነብያቶችና መልአክተኞች ማመንን እንዲሁም በመደምደሚያቸው ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ማመንን ግዴታ አድርጓል። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَسْتُمْ عَلَىٰ شَيْءٍ حَتَّىٰ تُتْلَمُوا التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ}

{«እናንተ የመጽሐፍ ባለቤቶች ሆይ! ተውራትንና ኢንጂልን ከጌታችሁም ወደእናንተ የተወረደውን እስከምታቆሙ (እስከምትሠሩባቸው) ድረስ በምንም ላይ አይደላችሁም» በላቸው።} [አል-ማሒዳህ: 68]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَىٰ كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ

بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِّنْ دُونِ اللَّهِ فَإِن تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ}

{የመጽሐፍ ባለቤቶች ሆይ! በእኛና በእናንተ መካከል ትክክል ወደ ችነች ቃል ኑ። (እርሷም) አላህን እንጅ ሌላን ላንገዛ፤ በርሱም ምንንም ላናጋራ፤ ከፊላችንም ከፊሉን ከአላህ ሌላ አማልክት አድርጎ ላይይዝ ነው፤ በላቸው። እምቢ ቢሉም፦ እኛ ሙስሊሞች መኾናችንን መስክሩ በሏቸው።} [አሊ-ዒምራን 64]

እንዲሁም በአንድም ነቢይ ያካደ ደግሞ በነቢያት እና በመልአክተኞች ዓለይሂሙ ሰላም ሁሉ እንደካደ ነው። ለዚህም ነው አላህ በኑሕ የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን ህዝቦች ላይ የሰጠውን ፍርድ በማስመልከት እንዲህ ብሏል፦

{كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ الْمُرْسَلِينَ} {የኑሕ ሕዝቦች መልአክተኞችን አስተባበሉ።} [አሽ-ሹዓራእ:

105]

እንደሚታወቀው ነብዩሷህ ኑሕ የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን አንድም መልዕክተኛ አልቀደማቸውም። ነገር ግን ህዝባቸው እርሳቸውን ሲክዱ ይህ መካድ ነብያትንና መልክተኞችን ሁሉ መካድ ነበር። ምክንያቱም ጥሪያቸው አንድ ስለሆነ ግባቸውም አንድ ስለሆነ ነው።

አምስተኛ፡ የትንሣኤ ቀን በሆነው በመጨረሻው ቀን ማመን፤ በዚህ ዓለማዊ ሕይወት ፍፃሜ ላይ አላህ መላኪካውን ኢስራፊልን ዐለይሂ ሰላም የድንጋጤ መለከት (ጥሩንባ) እንዲነፋ ያዝዛል፤ በዚያችም ድምፅ አማካኝነት አላህ እንዲቆይ ከሻለት በቀር ሁሉም በድንጋጤ ይሞታል።

{وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ أُخْرَىٰ فَإِذَا هُمْ قِيَامٌ يَنْظُرُونَ}

{በቀንዱም ይንነፋል። በሰማያት ውስጥ ያለው ፍጡርና በምድርም ውስጥ ያለው ፍጡር ሁሉ አላህ የሻው ሲቀር በድንጋጤ ይሞታል። ከዚያም በእርሱ ሌላ (መንነፋት) ይንነፋል። ወዲያውም እነርሱ (የሚሠራባቸውን) የሚጠባበቁ ኾነው ቋሚዎች ይኾናሉ። } [አዝ-ተመር: 68]

በሰማያት ሆነ በምድርም ያለው ሁሉ አላህ ከሻው በቀር በጠፋ ጊዜ አላህ ሰማያትንና ምድርንም ይጠቀልላል። ልክ በተከታዩ አንቀፅ እንዲህ እንዳለን፡-

{يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السِّجْلِ لِلْكِتَابِ ۖ كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ ۖ وَعَدًا عَلَيْنَا ۚ إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ}

{ለመጽሐፎች የኾኑ ገጾች እንደሚጠቀሙ ሰማይን የምንጠቀልልበትን ቀን (አስታውስ)። የመጀመሪያን ፍጥረት እንደ ጀመርን እንመልሰዋለን። (መፈጸሙ) በእኛ ላይ የኾነን ቀጠሮ ቀጠርን። እኛ (የቀጠርነውን) ሠሪዎች ነን።} [አል-አንቢያ: 104]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسَّمَاوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ ۚ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ}

{አላህንም በትንሣኤ ቀን ምድር በመላ ጭብጡ ስትኾን፤ ሰማያትም በጎይሉ የሚጠቀሙ ሲኾኑ (ከርሱ ጋር ሌላን በማጋራታቸው) ተገቢ ክብሩን አላከበሩትም። ከሚያጋሩት ጠራ፤ ላቀም።} [አዝ-ተመር: 67]

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፦
 "ልእላ ኋያሉ አላህ ሰማያትን ይጠቀልልና በቀኝ እጁ ይዞ፡ "እኔ ነኝ ንጉስ እብሪተኞቹ የት አሉ? ኩራተኞቹ የት አሉ?" ይላል። ከዚያም ምድሮቹንም በግራ እጁ ይጠቀልልና፡ "እኔ ነኝ ንጉስ እብሪተኞቹ የት አሉ? ኩረተኞቹስ የት አሉ?" ይላል። ሙስሊም ዘግበውታል ከዚያም መላኢካውን ያዘውና መላኢካውም በድጋሚ ጥሩንባውን ይነፋል፤ ወዲያውም እነርሱ (የሚሠራባቸውን) የሚጠባበቁ ሆነው ቋሚዎች ይሆናሉ። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{ثُمَّ نَفَخَ فِيهِ مِنْ أُنْحَارٍ فَإِذَا هُمْ قِيَامٌ يَنْظُرُونَ}

{ከዚያም በእርሱ ሌላ (መንነፋት) ይነፋል። ወዲያውም እነርሱ (የሚሠራባቸውን) የሚጠባበቁ ኾነው ቋሚዎች ይኾናሉ።} [አዝ-ዙመር: 68]

አላህ ፍጥረታትን ከሞት ካስነሳቸው በኋላ ለሂሳብ ይሰበስባቸዋል። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{يَوْمَ تَشْقَى الْأَرْضُ عَنْهُمْ سِرَاعًا ذَلِكَ حَشْرٌ عَلَيْنَا يَسِيرٌ}

{የሚፈጥኑ ኾነው ምድር ከእነርሱ ላይ የምትሰነጠጠቅበት ቀን (የመውጫው ቀን ነው)። ይህ በእኛ ላይ ገር የኾነ መሰብሰብ ነው።} [ቃፍ: 44]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{يَوْمَ هُمْ بَارِزُونَ عَلَىٰ يَحْفَىٰ عَلَىٰ اللَّهِ مِنْهُمْ شَيْءٌ لِّمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ}

{እነርሱ (ከመቃብር) በሚወጡበት ቀን በአላህ ላይ ከእነርሱ ምንም ነገር አይደበቅም። «ንግሥናው ዛሬ ለማን ነው?» (ይባላል፤)። «ለአሸናፊው ለአንዱ አላህ ብቻ ነው» (ይባላል)።} [ጋፊር: 16]

በዚህ ቀን የላቀው አላህ በሰዎች ሁሉ ላይ ይፈርዳል፤ የተጨቆኑ ሁሉ የጨቆነው አካል ይበቀላል (በደሉን ያካክሳል)፤ እያንዳንዱም በሰራው ይመነዳል። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{الْيَوْمَ تُجْزَىٰ كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ ۖ لَا ظُلْمَ الْيَوْمَ ۚ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ}

{«ዛሬ ነፍስ ሁሉ በሠራቸው ሥራ ትምመነዳለች። ዛሬ በደል የለም። አላህ በእርግጥ ምርመራው ፈጣን ነው» (ይባላል)።} [ጋፊር: 17]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ وَإِنْ تَكَ حَسَنَةً يُّضَاعِفْهَا وَيُؤْتِ مِنْ لَدُنْهُ أَجْرًا عَظِيمًا}

{አላህ የብናኝን ክብደት ያህል አይበድልም። መልካም ሥራ ብትኾንም ይደራርባታል። ከእርሱም ዘንድ ታላቅን ምንዳ ይሰጣል።} [ኒሳአ: 40]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ}

{የብናኝ ክብደት ያክልም መልካምን የሠራ ሰው ያገኛል።} {የብናኝ ክብደት ያክልም ክፉን የሠራ ሰው ያገኛል።} [አዝ-ዘልዘላህ 7-8]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَنُضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَإِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا ۖ وَكَفَىٰ بِنَا حَاسِبِينَ}

{በትንሣኤም ቀን ትክክለኛ ሚዛኖችን እናቆማለን። ማንኛይቱም ነፍስ ምንንም አትበደልም። (ሥራው) የሰናፍጭ ቅንጣት ያክል ቢኾንም እርሷን እናመጣታለን። ተቆጣጣሪዎችም በኛ በቃ።} [አል-አንቢያ 47]

ከሞት ከመቀስቀስና በስራ ከመተሳሰብ በኋላ መመንዳት ይከተላል፤ በዚህም በጎን የሰራ የማይጠፋ ዘልአለማዊ ደስታ የሚያገኝ ሲሆን ክፉን የሰራና የካደ ደግሞ ቅጣቱን ያገኛል። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{الْمَلِكُ يَوْمَئِذٍ اللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ ۖ فَأَلْذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ (56) وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا قَالُوا لَوْلَا نَفْسُكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ (57)}

{በዚያ ቀን ንግሥናው የአላህ ብቻ ነው። በመካከላቸው ይፈርዳል። እነዚያም ያመኑት መልካም ሥራዎችንም የሠሩት በመደሰቻ ገነቶች ውስጥ ናቸው።} {እነዚያም የካዱት በአንቀጾቻችንም ያስተባበሉት እነዚያ ለእነርሱ አዋራጅ ቅጣት አላቸው።} [አል-ሐጅ: 56-57]

እኛም የዚህች ዓለም ሕይወት ብቸኛ ህይወት ቢሆን ኖሮ ሕይወትና ሕልውና የከንቱ ከንቱ ይሆን እንደነበር እናውቃለን። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ}

{«የፈጠርናችሁ ለከንቱ መኾኑን እናንተም ወደኛ የማትመለሱ መኾናችሁን ጠረጠራችሁን» (ለከንቱ የፈጠርናችሁ መሰላችሁን)} [አል-ሙአሚኑን: 115]

ስድስተኛ፡ በቀዲና ቀደር ማመን፤ ይኸውም የላቀው አላህ በዚህ ፍጥረት ዓለም ውስጥ የሆነውን እየሆነ ያለውንና ለወደፊትም የሚሆነውን ሁሉ ያውቃል፤ ይህንንም ሁሉ ሰማያትንና ምድርን ከመፍጠሩ በፊት እንደጻፈው ማመን ግዴታ ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَعِنْدَهُ مَفَاتِيحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ ۚ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ ۚ وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٌ فِي ظُلُمَاتِ الْأَرْضِ وَلَا رَطْبٌ وَلَا يَابِسٌ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ}

{የሩቅ ነገርም መክፈቻዎች እርሱ ዘንድ ናቸው። ከእርሱ በቀር ማንም አያውቃቸውም። በየብስና በባሕር ያለውንም ሁሉ ያውቃል። ከቅጠልም አንዲትም አትረግፍም የሚያውቃት ቢኾን እንጅ። ከቅንጣትም በመሬት ጨለማዎች ውስጥ የለም ከእርጥብም ከደረቅም አንድም የለም ግልጽ በኾነው መጽሐፍ ውስጥ (የተመዘገበ) ቢኾን እንጅ።} [አል-አንዓም: 59]

አላህም በነገሩ ሁሉ በዕውቀት ያካበበ ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَمِنَ الْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ يَتَنَزَّلُ الْأَمْرُ بَيْنَهُنَّ لِتَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا}

{አላህ ያ ሰባትን ሰማያት የፈጠረ ነው። ከምድርም መሰላቸውን (ፈጥሮአል)፤ በመካከላቸው ትእዛዙ ይወርዳል። አላህ በነገሩ ሁሉ ላይ ቻይ መኾኑን አላህም በነገሩ ሁሉ በዕውቀት ያካበበ መኾኑን በዕውቀት ያካበበ መኾኑን ታወቁ ዘንድ (ይህንን አሳውቃችሁ)።} [አሉላቅ: 12]

እናም የላቀው አላህ ፍላጎት ሆኖ፤ መሸአው ታክሎበት፤ የፈጠረውም አላህ ሆኖ፤ እንዲሁም መንስኤዎቹንም አላህ አመቻችቶ ካልሆነ በስተቀር በዚህ ፍጥረት ዓለም ውስጥ ምንም ነገር አይከሰትም። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَرَهُ تَقْدِيرًا}

{(እርሱ) ያ የሰማያትና የምድር ንግሥና የእርሱ ብቻ የኾነ፤ ልጅንም ያልያዘ፤ በንግሥናውም ተጋሪ የሌለው፤ ነገሩንም ሁሉ የፈጠረና በትክክልም ያዘጋጀው ነው።} [አል-ፋርቃን: 2]

ለዚህም አላህ ሰዎች የማይደርሱበት የሆነ ድካ የደረሰ ጥበብ አለው፤ ከፍ ያለው

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{حِكْمَةً بِالْعِلْمِ ثُمَّ تُعْنِ النَّذْرُ}

{ሙሉ የኾነች ጥበብ (መጥቻቸው) ግን አስፈራሪዎቹ አያብቃቁም፡፡} [አል-ቀመር: 5]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَهُوَ الَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِ وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ}

{እርሱም ያ መፍጠርን የሚጀምር ከዚያም የሚመልሰው ነው፡፡ እርሱም (መመለሱ) በእርሱ ላይ በጣም ገር ነው፡፡ ለእርሱም በሰማያትም በምድርም ከፍተኛ ባሕርይ (አንድነትና ለእርሱ ብጤ የሌለው መኾን) አልለው፡፡ እርሱም አሸናፊ ጥበበኛ ነው፡፡} [አር-ሩም: 27]

የላቀው አላህ ራሱን በጥበብ የገለፀ ሲሆን ራሱንም አል-ሐኪም ብሎ ጠርቷል፡፡ ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ}

{አላህ በማስተካከል የቆመ (አስተናገረ) ሲኾን ከእርሱ በስተቀር ሌላ አምላክ የሌለ መኾኑን መሰከረ፡፡ መላእክቶችና የዕውቀት ባለቤቶችም (እንደዚሁ መሰከሩ)፡፡ ከእርሱ በስተቀር ሌላ አምላክ የለም፡፡ አሸናፊው ጥበበኛው ነው፡፡} [አሊ-ሩም: 18]

የላቀው አላህ ከነብዩሊህ ዒሳ የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን ጋ በእለተ ትንሳኤ ከአላህ ጋ የሚያደርጉት ቃለ ምልልስ አስመልክቶ እንዲህ ብሎናል፡-

{إِنْ تُعَذِّبُهُمْ فَإِنَّهُمْ عَبْدُكَ وَإِنْ تَعْفُو لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ}

{«ብትቀጣቸው እነርሱ ባሮችህ ናቸው፡፡ ለነርሱ ብትምርም አንተ አሸናፊው ጥበበኛው ነህ» (ይላል)፡፡} [አል-ማኢዳህ: 118]

የላቀው አላህ ሙሳ የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈንን በጡር ተራራ አጠገብ ሆኖ ባናገራቸው ጊዜ እንዲህ ነበር ያለው፡

{يَا مُوسَىٰ إِنَّهُ أَنَا اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ}

{«ሙሳ ሆይ! እነሆ እኔ አሸናፊው ጥበበኛው አላህ ነኝ፡፡} [አን-ነምል: 9] የተከበረውን ቁርአንንም በጥበብ ገልፆታል፤ እንዲህ ብሏል፡-

{الرَّ كِتَابٌ أُحْكِمَتْ آيَاتُهُ ثُمَّ فُصِّلَتْ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ خَبِيرٍ}

{ኢ.ሊ.ረ (አሊፍ ላም ራ፤ ይህ ቁርአን) አንቀጾች በጥንካሬ የተሰካኩ ከዚያም የተዘረዘሩ የሆነ መጽሐፍ ነው። ጥበበኛ ውስጠ ዐዋቂ ከሆነው ዘንድ (የተወረደ) ነው።} [ሁድ: 1]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{ذَلِكَ مِمَّا أَوْحَىٰ إِلَيْكَ رَبُّكَ مِنَ الْحِكْمَةِ ۚ وَلَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتُلْقَىٰ فِي جَهَنَّمَ مَلُومًا مَّنْذُورًا}

{ይህ ጌታህ ከጥበቡ ወደ አንተ ካወረደው ነገር ነው። ከአላህም ጋር ሌላን አምላክ አታድርግ የተወቀስክ የተባረርክ ኾነህ በገሀነም ውስጥ ትጣላለህና።} [አል-ኢስራኦ: 39]

22- ነብያቶች በሚያስተላልፉት ተልዕኮ በኩል ጥብቅነታቸው

ነብያቶች ከአላህ በሚያደርሱት ተልእኳቸው ጥብቆች ናቸው፤ ህሊና ጋ ከሚጋጭም ሆነ ጥሩ ስነምግባር ከማይቀበለውም ነገር ሁሉም የተጠበቁ ናቸው፤ የአላህን ትእዛዞች ለባርያዎቹ የማድረስ ኋላፊነት የተሰጣቸው ነብያቶች ናቸው። ነብያቶች ለአላህ ብቻ ካሉት አምላካዊም ሆነ ጌታዊ ማንነት ድርሻ የላቸውም። ይልቅ እነርሱም እንደሌለው ሰው ሲሆኑ አላህ ተልእኮውን የሚገልፅላቸው ሰዎች ብቻ ናቸው።

ነቢያትም ከአላህ የተሰጣቸውን በማስተላለፉ ረገድ ጥብቆች ናቸው፤ ምክንያቱም የላቀው አላህ ነብያቶቹን ሲልክ ከፍጥረታቱ ምርጦቹን መርጦ ነውና የሚልከው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{اللَّهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا وَمِنَ النَّاسِ ۚ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ}

{አላህ ከመላእክት ውስጥ መልክተኞችን ይመርጣል። ከሰዎችም (እንደዚሁ)፤ አላህ ሰሚ ተመልካች ነው።} [አል-ሓጅ: 75]

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ آدَمَ وَنُوحًا وَآلَ إِبْرَاهِيمَ وَآلَ عِمْرَانَ عَلَى الْعَالَمِينَ}

{አላህ አደምን፣ ኑሕንም፣ የኢብራሂምንም ቤተሰብ፣ የዒምራንንም ቤተሰብ በዓለማት ላይ መረጠ።} [አሊ-ዒምራን 33]

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{قَالَ يٰمُوسَىٰ اِنِّي اصْطَفَيْتُكَ عَلَى النَّاسِ بِرِسَالَتِي وَبِكَلِمَتِي ۚ فَاُخَذْ مَا عٰتَيْنَاكَ وَكُن مِّنَ الشَّاكِرِينَ}

{(አላህም) አለው፡- «ሙሳ ሆይ! እኔ በመልክቶቼና በማናገሬ በሰዎች ላይ መረጥኩህ። የሰጡህንም ያዝ። ከአመስጋሾቹም ሁን።»} [አል-አዕራፍ: 144]

መልክተኞቹም የአላህ ሰላም በእነርሱ ላይ ይሁን በእነርሱ ላይ የሚወርደው

መለኮታዊ ራዕይ (ወሕይ) መሆኑን ያውቃሉም እና ደሞ ከወሕዩ ጋ መላእክት ሲወርዱም ይመለከታሉ።

{عَالِمُ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَلَى غَيْبِهِ أَحَدًا (26) (إِلَّا مَن ارْتَضَىٰ مِن رَّسُولٍ فَإِنَّهُ يَسْلُكُ مِن بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ رَصَدًا) 27 (لِّيَعْلَمَ أَن قَدْ أْبَلَّغُوا رِسَالَاتِ رَبِّهِمْ وَأَخَاطَ بِمَا لَدَيْهِمْ وَأَحْصَىٰ كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا) (28) }
 {«(እርሱ) ሩቁን ምስጢር ዐዋቂ ነው። በምስጢሩም ላይ አንድንም አያሳውቅም።»}
 {ከመልክተኛ ለወደደው ቢኾን እንጅ (ለሌላ አይገልጽም)። እርሱም ከስተፊቱም ከስተኋላውም ጠባቂዎችን ያደርግለታል።} {እነርሱ ዘንድ ባለው ነገር ዕውቀቱ የከበበና ነገሩንም ሁሉ በቁጥር ያጠቃለለ ሲኾን የጌታቸውን መልክቶች ያደረሱ መኾናቸውን ያውቅ ዘንድ (ጠባቂ ያደርጋል)።} [አል-ጁን: 26-28]

የላቀው አላህ ተልእኮውን እንዲያደርሱ አዟቸዋል፤ ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-
 {يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَّمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ}

{አንተ መልክተኛ ሆይ! ከጌታህ ወዳንተ የተወረደውን አድርስ። ባትሠራም መልክቱን አላደረስክም። አላህም ከሰዎች ይጠብቅሃል። አላህ ከሐዲዎችን ሕዝቦች አያቀናምና።} [አል-ማኢዳህ: 67]

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا}
 {ከመልክተኞቹ በኋላ ለሰዎች በአላህ ላይ አስረጅ እንዳይኖር አብሳሪዎችና አስፈራሪዎች የኾኑን መልክተኞች (ላክን)። አላህም አሸናፊ ጥበበኛ ነው።} [አን-ኒሳ: 165]

መልክተኞቹም ዓለይሂሙ ሰላም አላህን አብዝተው የሚፈሩ በመሆናቸው አላህ ካወረደው ተልእኮ አንዳችም አይቀንሱም አንዳች አይጨምሩምም። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضُ الْأَقَاوِيلِ (44) (لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ) 45 (ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ) 46 (فَمَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ) (47) }

{በእኛ ላይም ከፊልን ቃላት (ያላልነውን) በቀጠፈ ኖሮ} {በኃይል በያዝነው ነበር።} {ከዚያም ከእርሱ የልቡን ሥር (የተንጠለጠለበትን ጅማት) በቆረጥን ነበር።} {ከእናንተም

ውስጥ ከእርሱ ላይ ከልካዮች ምንም አይኖሩም።} [አል-ሓቃህ: 44-47]

ኢብኑ ከሢር አላህ ይዘንላቸውና እንዲህ ብለዋል፡- ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

((በእኛ ላይም ከፊልን ቃላት (ያላልነውን) በቀጠፈ ኖሮ)) ማለትም፡ ነብዩ ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እነርሱ እንደሚሉት በእኛ ላይ ቀጥፎ፤ በተሰጠውም ተልእኮ ውስጥ ቢጨምር ወይም ቢቀንስ፤ ወይም ከራሱ ፈጥሮ አንድ ነገር ቢናገርና ወደኛም ቢያሳብብ - የሚያደርጉ አልነበሩም እንጂ - እኛ በቅጣት ባጣደፍናቸው ነበር። ለዚህም ነው አስከትሎ እንዲህ ያለው {በንይል በያዝነው ነበር።} ስለ ትርጉሙ እንዲህ ተብሏል፡- በቀኝ በተበቀልነው ነበር ማለት ነው፤ ምክንያቱም የቀኝ አያያዝ ብርቱ ነውና። እንዲሁም በቀኝ በኩል በያዝነው ነበር ማለት ነውም ተብሏል። የለቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَإِذْ قَالَ اللَّهُ يُعِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ ءَأَنْتَ قُلْتُ لِلنَّاسِ اتَّخِذُونِي وَأُمِّي إِلَهَيْنِ مِنْ دُونِ اللَّهِ قَالَ سُبْحَنَكَ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَقُولَ مَا لَيْسَ لِي بِحَقٍّ إِنْ كُنْتُ قُلْتُهُ فَقَدْ عَلِمْتَهُ تَعْلَمَ مَا فِي نَفْسِي وَلَا أَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِكَ إِنَّكَ أَنْتَ عَٰلِمُ الْغُيُوبِ . مَا قُلْتُ لَهُمْ إِلَّا مَا أَمَرْتَنِي بِهِ أَنْ أَعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَّا دُمْتُ فِيهِمْ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي كُنْتُ أَنْتَ الْكَرِيمُ عَلَيْهِمْ وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ}

አላህም፡- «የመርየም ልጅ ዒሳ ሆይ! አንተ ለሰዎቹ፡- እኔንና እናቴን ከአላህ ሌላ ሁለት አምላኮች አድርጋችሁ ያዙ ብለሃልን» በሚለው ጊዜ (አስታውስ)፡ ፡ «ጥራት ይገባህ፤ ለእኔ ተገቢዬ ያልኸነን ነገር ማለት ለኔ አይገባኝም። ብዬም እንደ ኾነም በእርግጥ ዐውቀኸዋል። በነፍሴ ውስጥ ያለውን ሁሉ ታውቃለህ። ግን አንተ ዘንዳ ያለውን አላውቅም። አንተ ሩቆችን ሁሉ በጣም ዓዋቂ አንተ ብቻ ነህና» ይላል። «በእርሱ ያዘዝከኝን ቃል ጌታየንና ጌታችሁን አላህን ተገዙ ማለትን እንጂ ለነርሱ ሌላ አላልኩም። በውስጣቸውም እስካለሁ ድረስ በነርሱ ላይ ተጣባባቂ ነበርኩ። ባነሳኸኝም ጊዜ አንተ በነሱ ላይ ተጣባባቂ ነበርክ። አንተም በነገሩ ሁሉ ላይ ዓዋቂ ነህ።» [አል-ማኢዳህ 116-117]

አላህ በነብያቶችና በሩሱሎች የአላህ ሰላትና ሰላም በሁሉም ላይ ይስፈን ካለው ፀጋ ተልእኳቸውን በሚያደርሱበት ማፅናቱ ይገኝበታል። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{قَالَ إِنِّي أَنشِئُ اللَّهَ وَاشْهَدُوا أَنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ (54) مِنْ دُونِهِ فَكِيدُونِي جَمِيعًا ثُمَّ لَا تُنْظَرُونَ (55) إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبَّكُمْ مَا مِنْ دَابَّةٍ إِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَّتِهَا إِنَّ رَبِّي عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ}

{«... ከምታጋሩትም እኔ ንጹሕ መሆኔን መስክሩ» አላቸው። (54) ከእርሱ ሌላ (አማልክትን ከምታጋሩት ንጹህ ነኝ)። ሁላችሁም ሆናችሁ ተንኮልን ሥሩብኝ፤ ከዚያም አታቆዩኝ። (55)} {«እኔ በጌታዬና በጌታችሁ በአላህ ላይ ተጠጋሁ። በምድር ላይ ምንም ተንቀሳቃሽ የለችም እርሱ አናትዋን የያዛት ብትሆን እንጂ። ጌታዬ (ቃሉም ሥራውም) በቀጥተኛው መንገድ ላይ ነው» (አላቸው።) [ሁድ 54-56]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَإِنْ كَادُوا لَيَفْتِنُوكَ عَنْ الَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ لِنُفْتَرِيَ عَلَيْكَ غَيْرَهُ ۖ وَإِذَا لَا تَأْخُذُكَ خَلِيلًا (73) (وَلَوْ لَا أَنْ تَبْنِيَا لَقَدْ كِدْتَ تَرْكُنُ إِلَيْهِمْ شَيْنًا فَلْيَلَا) 74 (إِذَا لَأَذْنُكَ ضِعْفُ الْحَيَاةِ وَضِعْفُ الْمَمَاتِ ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ عَلَيْنَا نَصِيرًا (75))

{እነሆ ከዚያም ወደ አንተ ካወረድነው ሌላን በእኛ ላይ ትዋሽ ዘንድ ሊፈትኑህ በእርግጥ ተቃረቡ። ያን ጊዜም ወዳጅ አድርገው በያዙህ ነበር።} {በላረጋንህም ኖሮ ወደነሱ ጥቂትን (ዝንባሌ) ልትዘነበል በእርግጥ በተቃረብክ ነበር።} {ያን ጊዜ የሕይወትን ድርብ (ቅጣት) የሞትንም ድርብ (ቅጣት) በቀመስንህ ነበር። ከዚያም ላንተ በኛ ላይ ረዳትን አታገኝም ነበር።} [አል-ኢስራእ 73-75]

ይህና ከሱ በፊት የነበሩት አንቀጾች ቁርአን ከዓለማት ጌታ የተገለጠ ለመሆኑ ጠቋሚ ማስረጃዎች ናቸው፤ ምክንያቱም ከመልእክተኛው ሙሐመድ ሶላላሁ ዐለይሂ ወሰለም ቢሆን ኖሮ ይህን መሰሉ ለእሱ የተቅጣጩን ቃላት ባላካተተ ነበር። ጥራት ይገባውና የላቀው አላህ መልዕክተኛውን ከሰዎች ይጠብቃቸዋል፤ ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ ۚ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ ۚ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ ۚ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ}

{አንተ መልክተኛ ሆይ! ከጌታህ ወዳንተ የተወረደውን አድርስ። ባትሠራም መልክቱን አላደረስክም። አላህም ከሰዎች ይጠብቅሃል። አላህ ከሐዲዎችን ሕዝቦች አያቀናምና።} [አል-ማሒዳህ: 67]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ نُوحٍ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ إِنْ كَانَ كَبُرَ عَلَيْكُمْ مَقَامِي وَتَذْكِيرِي بِآيَاتِ اللَّهِ فَعَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْتُ فَأَجْمِعُوا أَمْرَكُمْ وَشُرَكَاءَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُنْ أَمْرُكُمْ عَلَيْكُمْ غُمَّةً ثُمَّ اقْضُوا إِلَيَّ وَلَا تُنْظِرُونِ}

{የኑሕንም ወሬ በእነሱ ላይ አንብብላቸው። ለሕዝቦቹ ባለ ጊዜ (አስታውስ)።

«ሕዝቦቼ ሆይ! በእናንተ ውስጥ ብዙ ጊዜ መቆየቴ በአላህም ተዓምራት ማስታወሴ በእናንተ ላይ የከበደ ቢሆን፤ በአላህ ላይ ተጠግቻለሁ። ነገራችሁንም ከምታጋሩዋቸው (ጣዖታት) ጋር ሆናችሁ ቁረጡ። ከዚያም ነገራችሁ በእናንተ ላይ ድብቅ አይሁን (ግለጹት)። ከዚያም (የሻችሁትን) ወደእኔ አድርሱ። ጊዜም አትስጡኝ (ከምንም አልቆጥራችሁም)።» [ዩኑስ: 71]

ከፍ ያለው አላህ ነብዩሷህ ሙሳ የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን ለህዝባቸው ስላሏቸው ሲነግረን እንዲህ ብሏል፡-

{قَالَا رَبَّنَا إِنَّنَا نَخَافُ أَنْ يُقْرَظَ عَلَيْنَا أَوْ أَنْ يَطْغَى - قَالَ لَا تَخَافَا إِنِّي مَعَكُمَا أَسْمَعُ وَأَرَى }

{«ጌታችን ሆይ! እኛ በእኛ ላይ ክፋት በመሥራት መቸኮሉን ወይም ኩራትን መጨመሩን እንፈራለን» አሉ። (አላህም) አለ «አትፍሩ። እኔ በእርግጥ ከእናንተ ጋር ነኝና። እስማላሁ፤ አያለሁም።» [ሚሀ: 45-46]

የላቀው አላህ እርሱ ነብያቶቹንና መልዕክተኞቹን ጠላቶቻቸው ክፋትን እስከማያደርሱባቸው ድረስ እነርሱን እንደሚጠብቃቸው ግልፅ አደረገ። ጥራት የተገባውና የላቀው አላህ ያወረደው መልእክት (ወሕይም) እንዲሁ ጭማሪና ቅናሽ በማይደረግበት ልክ ጥበቃ እንደሚያደርላቸው ነግሮናል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ}

{ቁርአኑን እኛ ነው ያወረድነው፤ እኛ ለሱ ጠባቂዎች ነን} [አል-ሒጅር: 9]

ነብያቶች ዓለይሂሙ ሰላም ህሊናንም ሆነ መልካም ስነምግባርን ከሚጣረስ ነገር ሁሉ የተጠበቁ ናቸው። ከፍ ያለው አላህ ነብዩን ሲያጥራ እንዲህ ብሏል፡-

{وَإِنَّكَ لَعَلَى خُلُقٍ عَظِيمٍ} {አንተም በታላቅ ጠባይ ላይ ነህ።} [አል-ቀለም: 4]

ስለ እርሳቸው እንዲህም ብሏል፡-

{وَمَا صَاحِبُكُمْ بِمَجْنُونٍ} {ነቢያችሁም በፍጹም ዕብድ አይደለም።} [አት-ተክዊር: 22]

ይህም የሆነው ነብያቶች ዓለይሂሙ ሰላም ተልእኳቸውን ጥሩ በሆነ መልኩ በሚገባ ሊወጡ ዘንድ ነው። ነብያቶች ዓለይሂሙ ሰላም የተሰጣቸውን አምላካዊ ተልእኳቸውን ላባርደዎቹ ከማርድስ ውጭ መለኮታዊም ይሁን አምላካዊ ድርሻ ኖሯቸው አይደለም። ይልቅ እነርሱ ማለት ልክ እንደ ሌላው የሰው ልጅ ብቻ ናቸው። የላቀው አላህ እንዲህ

ብሏል፡-

{قَالَتْ لَهُمْ رُسُلُهُمْ إِنْ نَحْنُ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَمُنُّ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ ۖ وَمَا كَانَ لَنَا أَنْ نَأْتِيَكُمْ بِسُلْطَانٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ ۚ وَعَلَىٰ اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ}

{መልክተኞቻቸው ለእነርሱ አሉ «እኛ ብጤያችሁ ሰው እንጂ ሌላ አይደለንም ግን አላህ ከባሮቹ በሚሻው ሰው ላይ ይለግሳል። ለእኛም በአላህ ፈቃድ እንጂ ማስረጃን ልናመጣላችሁ አይገባንም። በአላህም ላይ ምእምናኖች ይጠጉ።} [ኢብራሂም: 11]

የላቀው አላህ መልእክተኛው ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ህዝባቸውን እንዲህ እንዲሉ ሲያዝ እንዲህ ብሏል፡-

{قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ إِلَهٌ وَاحِدٌ ۖ فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا}

{«እኔ አምላካችሁ አንድ አምላክ ብቻ ነው ማለት ወደኔ የሚወረድልኝ ቢጤያችሁ ሰው ብቻ ነኝ። የጌታውንም መገናኘት የሚፈልግ ሰው፤ መልካም ሥራን ይሥራ። በጌታውም መገዛት አንድንም አያጋራ» በላቸው።} [አል-ከህፍ: 110]

23- እስልምና በታላላቅ በትንሹም ለአላህ ማጎብደድ ነው

እስልምና በታላላቅ መሰረቶች ባላቸው አምልኮ አላህን በብቸኝነት ወደ ማምልከ ጥሪ ያደርጋል፤ እነኝህም፡- ሶላት እርሷም መቆምና ማጎብደድ በግንባር መደፋትም (ሱጁድ) አላህን ማወደስና መማፀንንም ያካተተች ስትሆን በየዕለቱ እያንዳንዱ ግለሰብ አምስት ጊዜ የሚሰግዳት እንዲሁም በሰው ልጆች መካከል ያሉ ልዩነቶችንም የምታስወግድ ሃብታሙም ሆነ ድሃው መሪውም ሆነ ተመሪው በአንድ መስመር ገጥመው የሚሰግዱት ግዴታ ነች። ዘካ፡- አላህ ባስቀመጠው ጥቂት የገደብ መጠን በአመት አንድ ጊዜ ከሃብታም ንብረት ተቀንሶ ለድሃውና ለመሰረተው የምትሰጥ ግዴታ ነች። ፆም፡- በወርሃ ረመዲን የቀኑ ክፍለ ጊዜ ፆምን ከሚያፈርሱ ነገሮች ታቅቦ መዋል ሲሆን ነፍስን፣ ፍላጎትንና ትእግስትን የሚያሰለጥን ነው። ሐጅ፡- አቅም ባለው ሰው ላይ ሁሉ በእድሜ ልክ አንድ ጊዜ በተከበረው መካ የሚገኘውን የአላህን ቤት መጎብኘት ሲሆን በዚህ በስርአተ ሐጅ ሁሉም ወደ ፈጣሪ በመቅጣጩት እኩል በመሆናቸው ልዩነቶች እና መከፈሻዎች ሁሉ ይወገዳሉ።

እስልምና ታላላቅ በሆኑትም ሆነ በሌሎቹ አምልኮዎች አላህን ብቻ ወደ ማምለክ ነው ጥሪ የሚያደርገው። እነኝህን ታላላቅ አምልኮዎች በሁሉም ነብያቶቹና

መልዕክተኞቹ ዓለይሂሙ ሰላም ላይ ነው ግዴታ ያደረጋት። ከነኝህም ታላላቅ አምልኮዎች መካከል፡-

አንደኛ፡ ሰላት በሌሎቹ ነብያቶችና መልዕክተኞችም ዓለይሂሙ ሰላቱ ወሰላም እንደተደገገችው ሁሉ በፍጥነት ላይ የተደገገች ግዴታ ነች። አላህ የፎርሱ "ኸሊል" የሆነውን ወዳጁን ነብዩ ኢብራሂም የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን የአላህን ቤት ካዕባ ለዘዋሪዎች (ጠዋፍ አድራጊዎች) እና ለአጎንባሾችም ለሰጋጆችም እንዲያጠሩ አዟቸዋል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَاذْجَعَلْنَا الْيَبِيتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأَمْنًا وَاتَّخِذُوا مِن مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى ۖ وَعَهِدْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ أَن طَهِّرَا بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْعَاكِفِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ}

{ቤቱንም ለሰዎች መመለሻና ጸጥተኛ ባደረግን ጊዜ (አስታውስ)። ከኢብራሂምም መቆሚያ መስገጃን አድርጉ። ወደ ኢብራሂምና ወደ ኢስማዒልም ቤቱን ለዘዋሪዎችና ለተቀማጮችም ለአጎንባሾች ሰጋጆችም አጥሩ ስንል ቃል ኪዳን ያዝን።} [አል-በቀራህ: 125]

በሙሳ የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን ላይ ገና በመጀመርያው ጥሪ ነው ግዴታ ያደረገባቸው፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{إِنِّي أَنَا رَبُّكَ فَاخْلَعْ نَعْلَيْكَ ۖ إِنَّكَ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى (12) (وَأَنَا اخْتَرْتُكَ فَاسْتَمِعْ لِمَا يُوحَىٰ) (13) (إِنِّي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْنِي وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي) (14)}

{«እኔ ጌታህ እኔ ነኝ መጫሚያዎችህንም አውልቅ። አንተ በተቀደሰው ሽለቆ በጡዋ ነህና።»} {«እኔም መረጥኩህ፤ የሚወረድልህንም ነገር አዳምጥ።»} {«እኔ አላህ እኔ ነኝ ያለ እኔ አምላክ የለምና ተገዝኝ። ሰላትንም (በእርሷ) እኔን ለማውሳት ስገድ።»} 14 [ጢሃ 12-14]

መሲሐ ዒሳ የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈንም አላህ በሰላትና በዘካ እንዳዘዘቸው ተናግሯል፤ ልክ የላቀው አላህ እንደነገረን፡-

{وَجَعَلْنِي مُبَارَكًا أَيَّنَ مَا كُنْتُ وَأَوْصَانِي بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ مَا دُمْتُ حَيًّا}

{«በየትም ስፍራ ብሆን ብሩክ አድርጎኛል። በሕይወትም እስካለሁ ሰላትን በመስገድ ዘካንም በመስጠት አዘኛል።»} [መርየም: 31]

ሰላት በእስልምና እያንዳንዱ በነፍስ ወከፍ ደረጃ በመቆም፣ በሩኩዕ (ማጎብደድ) እና በሱጂድ (በግንባር መደፋት)፤ አላህን በማውሳትና በማወደስ፤ አላህን በመማፀን በቀን አምስቴ የሚፈፀመው የፀሎት ስርአት ነው። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَىٰ وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ}

{በሰላቶች (በተለይ) በመካከለኛይቱም ሰላት ላይ ተጠባበቁ። ታዛዦች ኾናችሁም ለአላህ ቁሙ።} [አል-በቀራህ: 238]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{أَقِمِ الصَّلَاةَ لِذُلُوكِ الشَّمْسِ إِلَىٰ غَسَقِ اللَّيْلِ وَقُرْآنَ الْفَجْرِ ۖ إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا}

{ሰላትን ከፀሐይ መዘንበል እስከ ሌሊት ጨለማ ድረስ ስገድ። የጎህንም ሰላት ስገድ። የጎህ ሰላት (መላእክት) የሚጣዱት ነውና።} [አል-ኢስራኢ: 78]

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- (በሩኩዕ ላይ ስትሆኑ ልክል ኋያሉ አላህን አልቁ፤ በሱጁድ ስትሆኑ ግን በዱዓእ ተበራቱ ዱዓችሁ ተቀባይነት የማግኘት እድሉ ሰፊ ነውና።) ሰሊሕ ሙስሊም

ሁለተኛ: ዘካ በሌሎቹ ቀደምት ነብያቶችና መልዕክተኞች ዓለይሂሙ ሰላም እንደተደረገቸው ሁሉ በእኛም ላይ ግዴታ ሆናለች። እርሷም -አላህ በወሰናት መልኩ የተገደበች- ጥቂት የሆኑ የገንዘብ መጠን ከሀብታሙ ገንዘብ ተቀንሶ ለድሀውና ለመሰረዘት በአመት አንዴ የምትሰጥ ገንዘብ ነች። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا وَصَلِّ عَلَيْهِمْ ۚ إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ ۗ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ}

{ከገንዘቦቻቸው ስትኾን በእርሷ የምታጠራቸውና የምታፋፋቸው የኾነችን ምጽዋት ያዝ። ለነሱም ጸልይላቸው። ጸሎትህ ለእነሱ እርጋታ ነውና አላህም ሰሚ ዐዋቂ ነው።} [አት-ተውባህ: 103]

ነብያችን (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሙዓዝን ወደ የመን በሚልኩበት ጊዜ እንዲህ ብለውታል፡- "አንተ የምትሄድባቸው ሰዎች ከመጽሐፉ ባለቤት ወደሆኑ ህዝቦች ነው፤ በመሆኑም በ "ላ ኢላሃ ኢላሏህ" እና በኔም የአላህ መልዕክተኝነት እንዲመሰክሩ ጥሪ አድርግላቸው፤ ለዚህ ጥሪህ ተገቢውን ምላሽ ከሰጡህ ልክል ኋያሉ አላህ በየቀኑ አምስት ግዜ የምትሰገድ ሰላትን ግዴታ እንዳደረገባቸው አስተምራቸው፤ ለዚሁ ጥሪህም ተገቢውን ምላሽ ከሰጡህ ልክል ኋያሉ አላህ በገንዘባቸው ላይ ከሀብታሞቻቸው ተይዞ ወደ ድሆቻቸው የምትመለስ የሆኑትን ሰዶቃ ግዴታ እንዳደረገባቸው አስተምራቸው፤ ለዚህም ተገቢውን ምላሽ ከሰጡህ አደራ ውድ ንብረቶቻቸውን

ተጠንቀቅ፣ የተበዳይንም ዱዓእ ተጠንቀቅ ምክንያቱም በዱዓውና በአላህ መካከል ግርዶሽ የሌለበት ዱዓ ነውና።" ቲርሚዚይ ዘግበውታል (625)

ሶስተኛ፡ ፆም የላቀው አላህ በቀደምት ነብያቶችና መልዕክተኞች ዓለይሂሙ ሰላም ግዴታ እንዳደረገው ሁሉ በእኛም ላይ ግዴታ አድርጎታል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ}

{እናንተ ያመናችሁ ሆይ ጾም በነዚያ ከናንተ በፊት በነበሩት (ሕዝቦች) ላይ እንደ ተጻፈ በናንተም ላይ ተጻፈ (ተደነባ) ልትጠነቀቁ ይከጀላልና።} [አል-በቀራሪ፡ 183]

ይኸውም፡ በወርሁ ረመዲን የቀኑ ክፍለ ጊዜ ፆምን ከሚያፈርሱ ነገሮች ታቅቦ መዋል ሲሆን፤ ፆም ነፍስን፣ ፍላጎትንም ሆነ ትእግስትን ያሰለጥናል። የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- "የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡ ፆም ለኔ ነውና እኔው ነኝ የምመነዳበት፤ ለኔው ብሎ ስሜቱን፣ መብሉንና መጠጡን ትቶልኛል፤ ፆም ጋሻ ነው፤ ለፆመኛም ሁለት ደስታ ያለው ሲሆን አንዱ ደስታ ፆሙን በሚያፈጥርበት ጊዜ ሌላኛው ደግሞ ጌታውን በሚገናኝበት ጊዜ ነው።" ሰሊሕ ቡኸሪይ፡ 7492

አራተኛ፡ ሐጅ አላህ በቀደምት ነብያቶችና መልዕክተኞች ዓለይሂሙ ሰላም ላይ ግዴታ እንዳደረገው ሁሉ በእኛም ላይ ግዴታ አድርጎታል፤ ኸሊሉ ኢብራሂም የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈንን በሐጅ ጥሪ እንዲያደርጉ አላህ እንዲህ በማለት አዟቸዋል፡-

{وَأَذِّن فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَى كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ}

{(አልነውም)፡- በሰዎችም ውስጥ በሐጅ ትዕዛዝ ጥራ። እግረኞች ከየሩቅ መንገድ በሚመጡ ከሲታ ግመሎችም ሁሉ ላይ ሆነው ይመጡሃልና።} [አል-ሐጅ፡ 27]

የተከበረውን ጥንታዊ ቤትን (ካዕባን) ለሐጅ አድራጊዎች እንዲያጠሩላቸው የላቀው አላህ እንዲህ በማለት አዟቸዋል፡-

{وَأَذِّنْ لِلنَّاسِ الْحَجَّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَى كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ}

{ለኢብራሂምም የቤቱን (የካዕባን) ስፍራ መመለሻ ባደረግንለት ጊዜ «በእኔ ምንንም አታጋራ፤ ቤቱንም ለሚዘሩትና ለሚቆሙበት ለሚያገነብሱትና በግንባራቸውም ለሚደፉት ንጹሕ አድርግላቸው» (ባልነው ጊዜ አስታውስ)።} [አል ሐጅ 26]

ሐጅ፡ በተከበረችው መካ በሚገኘው የአላህ ቤት በመዘየር የተወሰኑ ክንውኖች

የሚፈፀሙበት አቅም ባለው ሰው ላይ ሁሉ በእድሜ ልክ አንዴ ሊያደርገው ግዴታ የሆነ ስርአት ነው። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حُجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا ۚ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ}

{ለአላህም በሰዎች ላይ ወደርሱ መኙድን በቻለ ሁሉ ላይ ቤቴን መጎብኘት ግዴታ አለባቸው። የካደም ሰው አላህ ከዓለማት ሁሉ የተብቃቃ ነው።} [አሊ-ዒምራን 97]

በሐጅ ስርአት የአለም ሙስሊሞች ሁሉ ዲባዳቸውንም ጥርት ባለ መልኩ ጥራት ለተገባውና ለፈጣሪያቸው ብቻ የሚያደርጉ ሲሆኑ በአንድ ሜዳ ይሰባሰባሉ፤ ሐጅ አድራጊዎች ሁሉ የአምልኮ ስርአታቸውን ወጥ በሆነ መልኩ ማህበራዊና ስልጣኔ እንዲሁም የኑሮ ደረጃ ሳይለያቸው ይፈፀሙታል።

24- ኢስላማዊ አምልኮ በዝርዝር መለኮታዊ ነው

ኢስላማዊ አምልኮ ከሚለይባቸው መለያዎች መካከል ሁኔታውንም ሆነ ጊዜውን ብሎም ቅድመ መስፈርቱን ሁሉ ያስቀመጠው አላህ ሲሆን ያደረሱት ደግሞ የአላህ ሰለዎትና ሰላም ይስፈንባቸውና መልእክተኛው መሆናቸው ነው። ከጥንት ጀምሮ እስከዛሬም ድረስ በመጨመሩም ሆነ በመቀነሱ የማንም ጣልቃ ገብነት የለበትም። እነኝህ ከፍ ብለን የጠቀስናቸው ታላላቅ አምልኮዎችም ቢሆኑ ነብያቶችም ሁሉ የተጣሩባቸው አምልኮዎች ናቸው። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا}

{ዛሬ ሃይማኖታችሁን ለናንተ ሞላሁላችሁ። ጸጋያንም በናንተ ላይ ፈጸምኩ። ለእናንተም ኢስላምን ከሃይማኖት በኩል ወደድኩ።} [አል ማኢዳህ 3]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{فَاسْتَمْسِكْ بِالَّذِي أُوحِيَ إِلَيْكَ إِنَّكَ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ}

{ያንንም ወደ አንተ የተወረደልህን አጥብቀህ ያዝ። አንተ በቀጥተኛው መንገድ ላይ ነህና።} [አዝ-ዙኸሩፍ: 43]

የላቀው አላህ ስለ ሰላት እንዲህ ብሏል፦

{فَإِذَا قُضِيَتْ الصَّلَاةُ فَادْكُرُوا اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِكُمْ ۚ فَإِذَا اطْمَأْنَنْتُمْ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ ۚ إِنَّ الصَّلَاةَ

كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْفُوتًا}

{ሰላትንም በፈጸማችሁ ጊዜ ቆማችሁም ተቀምጣችሁም በጎኖቻችሁም ላይ

ተጋድማችሁ አላህን አውሱ። በረጋችሁም ጊዜ ሶላትን (አሟልታችሁ) ስገዱ። ሶላት በምእምናን ላይ በጊዜያት የተወሰነች ግዴታ ናትና።} [አን-ኒሳእ 103]

የላቀው አላህ ዘካ የሚሰጣቸውን በማስመልከት እንዲህ ብሏል፦

{إِنَّمَا الصَّدَقَتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ وَالْعَمِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمَوْلَافَةِ قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغُرَمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَابْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ}

{ግዴታ ምጽዋቶች (የሚከፈሉት) ለድኾች፣ ለምስኪኖችም፣ በርሷም ላይ ለሚሠሩ ሠራተኞች፣ ልቦቻቸውም (በእስልምና) ለሚለማመዱት፣ ጫንቃዎችንም (በባርነት ተገዢዎችን) ነጻ በማውጣት፣ በባለ ዕዳዎችም፣ በአላህ መንገድም በሚሠሩ፣ በመንገደኛም ብቻ ነው። ከአላህ የተደነገገች ግዴታ ናት። አላህም ዐዋቂ ጥበበኛ ነው።} [አት-ተውባህ: 60]

የላቀው አላህ ያምን በተመለከተ እንዲህ ብሏል፦

{شَهِرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ فَمَن شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ وَمَن كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَيْكُم وَلِعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ}

{(እንድትጸሙ የተጻፈባችሁ) ያ በርሱ ውስጥ ለሰዎች መሪ ከቅን መንገድና (እውነትን ከውሸት) ከሚለዩም ገላጮች (አንቀጾች) ሲኾን ቁርአን የተወረደበት የረመዳን ወር ነው። ከእናንተም ወሩን ያገኘ ሰው ይጸሙው። በሽተኛ ወይም በጉዞ ላይ የኾነም ሰው ከሌሎች ቀኖች ቁጥሮችን (በልኩ) መጸም አለበት። አላህ በእናንተ ገሩን (ነገር) ይሻል። በእናንተም ችግሩን አይሻም። ቁጥሮችንም ልትሞሉ አላህንም ቅኑን መንገድ ስለመራችሁ ታከብሩትና ታመሰግኑት ዘንድ (ይህን ደነገግንላችሁ)።} [አል-በቀራህ: 185]

የላቀው አላህ ሐጅን በማስመልከት እንዲህ ብሏል፦

{الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَّعْلُومَاتٌ فَمَن فَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ فَلَا رَفَثَ وَلَا فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمُهُ اللَّهُ وَتَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَىٰ وَاتَّقُونِ يَا أُولِيَ الْأَلْبَابِ}

{ሐጅ (ጊዜያቱ) የታወቁ ወሮች ናቸው። በእነርሱም ውስጥ ሐጅን (እንዲሠራ) ነፍሱን ያስገደደ ሰው በሐጅ ውስጥ ሴትን መገናኘት ማመጽም ክርክርም የለም። ከበጎም ሥራ የምትሠሩትን ሁሉ አላህ ያውቀዋል። ተሰነቁም፤ ከስንቅም ሁሉ በላጩ ጥንቃቄ (አላህን መፍራት) ነው። የአእምሮዎችም ባለቤቶች ሆይ! ፍሩኝ።} [አል-በቀራህ: 197]

እነኝህ ታላላቅ አምልኮዎች ነብያቶች ሁሉ ጥሪ ያደረጉባቸው አምልኮዎች ናቸው።

25- መልዕክተኛው ነቢዩ ሙሐመድ ሶላሊሁ ዓለይሂ ወሰላም

የኢስላምን መልዕክት (ለዚህ ህዝብ ያደረሱት) የኢብራሂም ልጅ ኢስማዒል ዝርያ የሆኑት ነብዩ ሙሐመድ ቢን ዐብደሊህ ናቸው። በመካ እ. አ. አ. በ 571 ተልከው እዛው ተልእኮው የተሰጣቸው ሲሆን ወደ መዲና ሂጅራ አድርገዋል (ተሰደዋል)። ህዝባቸውንም በጣኦታዊ ጉዳያቸው አልተጋሯቸውም (ድጋፍ አልሰጡም)። ይልቅ ህዝባቸውን ይደግፉ የነበሩት በታላላቅ ስራዎች ላይ ነበር። ከመላካቸውም በፊት ባማረ ታላቅ ስንምግባር ላይ ነበሩ፤ ህዝቦቻቸውም አል አሚን (ታማኙ) ይሏቸው ነበር፤ እድሜያቸውም አርባ አመት በሞላ ጊዜ አላህ መልዕክተኛው አድርጎ ላካቸውና በታላላቅ ተአምራቶችም አጠነከራቸው፤ ይበልጥ ታላቁ ተዓምር የተከበረው ቁርአን ነው። ይኸውም የቁርአን ተአምርነት ከነብያቶች ተአምር ሁሉ እጅግ በጣም ታላቁ ተአምር ሲሆን ከነብያቶች ተአምር ሁሉ እስከዛሬ ድረስ የዘለቀውም ተአምር እርሱው ነው። አላህ ለእርሳቸው ዲኑን ባሟላላቸው ጊዜ መልእክተኛውም ተልእኳቸውን በተሟላ መልኩ ያደረሱ ሆነው እድሜያቸው 63 አመት በሞላ ጊዜ ከዚህ አለም በሞት ተለዩ። በነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ከተማ መዲና ተቀበሩ። የአላህ መልእክተኛ ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) የነብያቶችና የመልእክተኞችም መጨረሻ ሲሆኑ አላህ የሰው ልጆችን ሁሉ ከጣኦታዊ የክህደትና የድንቁርና ጨለማዎች ወደ የተውሒድና የኢማን ብርሃን ሊያወጡ ላካቸው። አላህም በእርሱ ፈቃድ ወደ እርሱ የሚጣሩ መሆናቸው መሰከረላቸው።

የኢስላምን መልዕክት (ለዚህ ህዝብ ያደረሱት) የኢብራሂም ልጅ ኢስማዒል ዝርያ የሆኑት ነብዩ ሙሐመድ ቢን ዐብደሷህ ናቸው። በመካ እ. ክ. አ. በ 571 ተልከው እዛው ተልእከው የተሰጣቸው ሲሆን ወደ መዲና ሂጅራ አድርገዋል (ተሰደዋል)። ህዝባቸውንም በጣሐታዊ ጉዳያቸው አልተጋሯቸውም (ድጋፍ አልሰጡም)። ይልቅ ህዝባቸውን ያግዙ የነበሩት በታላላቅ ስራዎች ነበር። ከመላካቸውም በፊት ባማረ ታላቅ ስነምግባር ላይ ነበሩ፤ ጌታችን አላህ በታላቅ ስነምግባር መሆናቸውን እንዲህ ብሎ ገልጿቸዋል፦

{وَالَّذِي لَعَلَىٰ خُلُقِي عَظِيمٍ} {አንተም በታላቅ ጠባይ ላይ ነህ።} [አል-ቀለም 4]

እድሜያቸው አርባ አመት ሲሞላቸው መልዕክተኛ አድርጎ በመላክ በታላላቅ ተአምራቶች አበርቷቸዋል፤ ከተሰጣቸው እጅግ ታላቁ ተአምር የተከበረው ቁርአን ነው። የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፦ «እያንዳንዱ ነቢይ ተአምራት የተሰጠው ሰዎች በሚያምኑለት በኩል ነው፤ እኔን ግን የተሰጠኝ አላህ የገለጠልኝ የሆነው መለኮታዊ መገለጥ (ወሕይ) ነው። ስለዚህም ተከታዮቼ በእለተ ትንሳኤ ከሌሎቹ ነቢያት ተከታዮች እንደሚበልጡ ተስፋ አደርጋለሁ።» ሰሊሑ አልቡካሪ የተከበረው ቁርአን ከአላህ የሆነ ለመልዕክተኛው የተገለጠው ወሕይ ነው፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{ذَٰلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ}

{ይህ መጽሐፍ (ከአላህ ለመሆኑ) ጥርጥር የለበትም፤ ለፈራህያን መሪ ነው።} [አል-በቀራህ: 2]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ ۚ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا}

{ቁርአንን አያስተነትኑምን ከአላህ ሌላ ዘንድ በነበረ ኖሮ በርሱ ውስጥ ብዙን መለያየት ባገኙ ነበር።} [አን-ኒሳ: 82]

የላቀው አላህ የሰው ልጆችንና አጋንንቶችንም ጭምር አምሳያውን ያመጡ እንደሁ ውርርድ አስገባቸው፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{قُلْ لِّئِنْ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَٰذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا}

{«ሰዎችም ጋኔኖችም የዚህን ቁርአን ብጤ በማምጣት ላይ ቢሰበሰቡ ከፈላቸው

ለከፊሉ ረዳት ቢሆንም እንኳ ብጤውን አያመጡም» በላቸው። [አል-ኢስራኦ: 88]

ከዚያም ከቁርአን አምሳያ አስረ ምእራፎችን ያመጡ ዘንድ በድጋሚ ውርርድ አስገባቸው፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِعَشْرِ سُوْرٍ مِّثْلِهِ مُفْتَرِيَاتٍ وَادْعُوا مَنْ اسْتَضَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ}

{ይልቁንም «(ቁርአንን) ቀጣጠፈው» ይላሉን፡- «እውነተኞች እንደሆናችሁ ብጤው የሆኑን ዐስረ የተቀጣጠፉ ሱራዎች አምጡ። ከአላህም ሌላ የቻላችሁትን (ረዳት) ጥሩ» በላቸው።} [ሁድ: 13]

ከዚያም ከቁርአን አምሳያ አንዲት ምእራፍን እንኳ ያመጡ ዘንድ ውርርድ አስገባቸው፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُوْرَةٍ مِثْلِهِ وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ}

{በባሪያችንም ላይ ካወረድነው በመጠራጠር ውስጥ ብትኹ ከብጤው አንዲትን ምዕራፍ አምጡ። እውነተኞችም እንደኾናችሁ ከአላህ ሌላ መስካሪዎቻችሁን ጥሩ።} [አል-በቀራህ: 23]

ከነብያቶች ተአምር ብቸኛው ዘላቂ ሆኖ እስከዛሬ ድረስ በመካከላችን ያለው የተከበረው ቁርአን ነው። የላቀው አላህ ለመልዕክተኛው (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ዲኑን ባሟላላቸውና እርሳቸውም ተልእኳቸውን በሚገባ ከተወጡ በኋላ እድሜያቸው ስድሳ ሶስት ሲሆን ሕይወታቸው አለፈ፤ በነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) መዲና ተቀበሩ።

መልዕክተኛው ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) የነብያቶችና የረሱሎች መደምደሚያ ናቸው፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَكِن رَّسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ ۚ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا}

{ሙሐመድ ከወንዶቻችሁ የአንድም ሰው አባት አይደለም። ግን የአላህ መልክተኛና የነቢዮች መደምደሚያ ነው። አላህም በነገሩ ሁሉ ዐዋቂ ነው።} [አል-አሕዛብ 40]

አላህ መልካም ስራውን ይውደድለትና ከአቡ ሁረይራ በተዘገበ ሓዲሶ የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- «ከእኔ

በፊት ከነበሩት ነቢያቶች አንፃር የኔ አምሳያ፤ ልክ በአንድ ጥግ ላይ ባለ የአንድ ጡብ ቦታ ብቻ ካልሆነ በቀር በሚያምር እና በተዋበ መልኩ ቤት እንደሠራ ሰው ነው። ሕዝቡ ወደዚያ ሄዶ እያየ ስለቤቱ ውበት በመደነቅ እንዲህ ይላሉ፡ 'አቤት! ይህ ጡብ በቦታው ቢቀመጥ ኖሮ እንዴት ነበር የሚያምረው!' ይላሉ። ስለዚህም ያ ቀረ የተባለው ጡብ እኔ ነኝ፤ የነቢያትም መጨረሻቸው እኔ ነኝ።» ሰሒክ ቡካሪይ

በወንጌልም መሰረት ዒሳ የነብዩን ሙሐመድን (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) መምጣት ሲያበስሩ እንዲህ ብለዋል፡- (ግንቦች የናቁት ድንጋይ፣ የማእዘን ራስ ሆነ፤ ["ኢየሱስም እንዲህ ተብሎ በቅዱሳት መጻሕፍት የተጻፈውን አላነበባችሁም? አላቸው፤ "'ግንቦች የናቁት ድንጋይ፣ የማእዘን ራስ ሆነ፤ እግዚአብሔር ይህን አድርጎአል፤ ሥራውም ለዐይናችን ድንቅ ነው።" ማቴዎስ ወንጌል 21:42] በኦሪት ዘዳግም 18:18 ደግሞ ነብዩሊህ ሙሳ የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን እንዲህ ማለታቸውን እናገኛለን ["ከወንድሞቻቸው መካከል እንደ አንተ ያለ ነቢይ አስነሣላቸዋለሁ፤ ቃሌን በአፉ አደርጋለሁ፤ የማዘውንም ሁሉ ይነግራቸዋል።"])

መልዕክተኛው ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) በቀና መመሪያና በትክክለኛ ሃይማኖት አስታጥቆ ነበር የላካቸው፤ አላህም በቀናው ጎዳና ላይ መሆናቸውንና በአላህም ፈቃድ ወደ አላህ የሚጣሩ መሆናቸውንም መስክሮላቸዋል። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{لَئِنْ اَللّٰهُ يَشْهَدُ بِمَا اَنْزَلَ اِلَيْكَ اَنْزَلَهُ بِعِلْمِهِ وَالْمَلٰٓئِكَةُ يَشْهَدُوْنَ ۚ وَكَفٰى بِاللّٰهِ شَهِيدًا}

{ግን አላህ ባንተ ላይ ባወረደው ይመሰክራል። በዕውቀቱ አወረደው። መላእክቱም ይመሰክራሉ። መስካሪም በአላህ በቃ።} [አን-ኒሳእ 166]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{هُوَ الَّذِي اَرْسَلَ رَسُوْلَهُ بِالْهَدٰى وَدِيْنِ الْحَقِّ لِیُظْهِرَهُ عَلٰی الدِّیْنِ كُلِّهِ ۚ وَكَفٰى بِاللّٰهِ شَهِيدًا}

{እርሱ ያ መልክተኛውን በመሪ መጽሐፍና በእውነተኛ ሃይማኖት በሃይማኖት ሁሉ ላይ ሊያልቀው የላከ ነው። መስካሪም በአላህ በቃ።} [አል-ፈትሕ 28]

የሰው ልጆችን ከጣኦት፣ ክህደትና ድንቁርና ጨለማ ወደ ተውሒድና ኢማን ብርሀን ሊያወጡ ዘንድ በቀና መመሪያ ላካቸው፤ ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሎናል፡-

{يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ}

{አላህ ውዴታውን የተከተሉትን ሰዎች የሰላምን መንገዶች በእርሱ ይመራቸዋል። በፈቃዱም ከጨለማዎች ወደ ብርሃን ያወጣቸዋል። ወደ ቀጥተኛም መንገድ ይመራቸዋል።} [አል-ማኢዳህ 16]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{አ.ለ.ረ (አሊፍ ላም ራ፤ ይህ ቁርአን) ሰዎችን በጌታቸው ፈቃድ ከጨለማዎች ወደ ብርሃን አሸናፊ ምስጉን ወደ ኾነው። ጌታ መንገድ ታወጣ ዘንድ ወዳንተ ያወረድነው መጽሐፍ ነው።} [ኢብራሂም: 1]

26- ነቢዩ ሰላላሁ ዓለይሂ ወሰላም ይዘውት የመጡት የመደምደሚያ ተልዕኮ

ነብዩ ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ይዘውት የመጡት የእስልምና ድንጋጌ የአምላካዊ ተልእኮዎችና የጌታችን አላህ ድንጋጌዎች መጨረሻ ነው። ይህችም የሙሉነት ድንጋጌ ስትሆን በውስጧም የሰው ልጆች ዲናዊም ሆነ ዲንያዊ መስተካከል የያዘች ነች። ይህች ሽሪዓ በመጀመርያ ደረጃ የሰው ልጆችን ሃይማኖት፣ ደማቸውንም፣ ንብረታቸውንም፣ አእምሯቸውንም፣ ዝርያቸውንም፣ ትጡብቅላቸዋለች። የቀደሙት ሽሪዓዎች ከፊሉ ከፊሉን ሲሸር እንደነበረው ሁሉ የነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሽሪዓም ቀደምት ድንጋጌዎችን ሁሉ የምትሸር ነች።

ነብዩ ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ይዘውት የመጡት የእስልምና ድንጋጌ የአምላካዊ ተልእኮዎችና የጌታችን አላህ ድንጋጌዎች መጨረሻ ነው። አላህ ነብዩን (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) በላከበት ተልእኮ ነው ዲኑንም የሞላው፤ በሰው ልጆች ላይ የዋለውንም ፀጋ የተሟላ ያደረገው። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا}

{ዛሬ ሃይማኖታችሁን ለናንተ ሞላሁላችሁ። ጸጋዬንም በናንተ ላይ ፈጸምኩ። ለእናንተም ኢስላምን ከሃይማኖት በኩል ወደድኩ።} [አል ማኢዳህ 3]

ይህች የሙሉነት ድንጋጌ ስትሆን በውስጧም የሰው ልጆች ዲናዊም ሆነ ዲንያዊ መስተካከል የያዘች ነች። ምክንያቱም የቀደምቶቹንም ድንጋጌ በተሟላ መልኩ አካታ

ይዘላችና። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا}

{ይህ ቁርአን ወደዚያች እርሷ ቀጥተኛ ወደ ኾነችው መንገድ ይመራል። እነዚያንም በጎ የሚሠሩትን ምእመናን ለእነሱ ታላቅ ምንዳ ያላቸው መኾኑን ያበስራል።} [አል-ኢስራአ:

9]

ነብዩ ይዘውት የመጡት የእስልምና ድንጋጌ በቀደሙት ህዝቦች ላይ የነበሩትን ሸክሞችንና (ከባባድ ህግጋቶችን) አንስታላቸዋለች። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ ۚ لَهُمُ الطَّيِّبَاتُ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ ۚ فَاَلَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنْزِلَ مَعَهُ ۚ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ}

{ለእነዚያ ያንን እነሱ ዘንድ በተውራትና በኢንጂል ተጽፎ የሚያገኙትን የማይጽፍና የማያነብ ነቢይ የኾነውን መልክተኛ የሚከተሉ ለኾኑት (በእርግጥ እጽፍለታለሁ)። በበጎ ሥራ ያዛቸዋል። ከክፉም ነገር ይከለክላቸዋል። መልካም ነገሮችንም ለነርሱ ይፈቅድላቸዋል። መጥፎ ነገሮችንም በእነርሱ ላይ እርም ያደርግባቸዋል። ከእነሱም ላይ ሸክማቸውንና እነዚያንም በእነርሱ ላይ የነበሩትን እንዘዘለዎች (ከባድ ሕግጋቶች) ያነሳላቸዋል። እነዚያም በእርሱ ያመኑ ያከበሩትም የረዱትም ያንንም ከእርሱ ጋር የተወረደውን ብርሃን የተከተሉ እነዚያ እነሱ የሚያድኑ ናቸው።} [አል-አዕራፍ: 157]

የእስልምና ድንጋጌ ቀደምት ድንጋጌዎችን ሁሉ የምትሸር ነች፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيِّمًا عَلَيْهِ ۖ فَاحْكُم بَيْنَهُم بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ ۚ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ عَمَّا جَاءَكَ مِنَ الْحَقِّ ۚ لِكُلِّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا ۚ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ لِيَبْلُوَكُمْ فِي مَا آتَاكُمْ ۚ فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ ۚ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا ۖ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ}

{ወደ አንተም መጽሐፉን ከበፊቱ ያለውን መጽሐፍ አረጋጋጭና በእርሱ ላይ ተጠባባቂ ሲኾን በእውነት አወረድን። በመካከላቸውም አላህ ባወረደው ሕግ ፍረድ። እውነቱም ከመጣልህ በኋላ ዝንባሌዎቻቸውን አትከተል። ከእናንተ ለሁሉም ሕግንና መንገድን አደረግን። አላህም በሻ ኖሮ አንድ ሕዝብ ባደረጋችሁ ነበር። ግን በሰጣችሁ ሕግጋት ሊሞክሩችሁ (ለያያችሁ)። በጎ ሥራዎችንም (ለመሥራት) ተሸቀዳደሙ፤

መመለሻችሁ በጠቅላላ ወደ አላህ ነው። በእርሱም ትለያዩበት የነበራችሁትን ነገር ይነግራችኋል።} [አል-ማኢዳህ 48]

ሸሪዓዎችን ሁሉ ያካተተው ቅዱስ ቁርአን የመጣው ከእሱ በፊት የነበሩትን መለኮታዊ መጻሕፍት ለማረጋገጥ እና በእነርሱ ላይ ለመፍረድ እንዲሁም ለመሻርም ነው።

27- አላህ የሚቀበለው ብቸኛው ሃይማኖት

ጥራት የተገባውና ከፍ ያለው አላህ መልዕክተኛው ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ይዘውት ከመጡት ሃይማኖት ውጭ ሌላን ሃይማኖት አይቀበልም። በመሆኑም ከእስልምና ውጭ ያለን ሃይማኖት አድርጎ የያዘን አላህ አይቀበለውም።

ጥራት የተገባውና ከፍ ያለው አላህ መልዕክተኛው ሙሐመድን (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ከላካቸው በኋላ እርሳቸው ይዘውት ከመጡት ሃይማኖት ውጭ ሌላን ሃይማኖት አይቀበልም። በመሆኑም ከእስልምና ውጭ ያለን ሃይማኖት የፈለገ ሃይማኖቱን አላህ አይቀበለውም። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ}

{ከኢስላም ሌላ ሃይማኖትን የሚፈልግ ሰው ፈጽሞ ከርሱ ተቀባይ የለውም። እርሱም በመጨረሻይቱ ዓለም ከከሰሪዎቹ ነው።} [አሊ-ዒምራን 85]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ ۚ وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَعِيًّا ۚ يَبْتَغِيهِمْ ۖ وَمَنْ يَكْفُرْ بِآيَاتِ اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ}

{አላህ ዘንድ (የተወደደ) ሃይማኖት ኢስላም ብቻ ነው። እነዚያም መጽሐፉን የተሰጡት ሰዎች በመካከላቸው ላለው ምቀኝነት ዕውቀቱ ከመጣላቸው በኋላ እንጅ አልተለያዩም። በአላህም አንቀጾች የሚክድ አላህ ምርመራው ፈጣን ነው።} [አሊ-ዒምራን 19]

ይኸው እስልምና ነው የነብዩሊህ ኢብራሂም የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈን መንገድ፤ ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{وَمَنْ يَرْغَبْ عَنْ مِلَّةِ إِبْرَاهِيمَ ۖ إِلَّا مِنْ سَفَاةٍ نَفْسَةٍ ۖ وَلَقَدْ اصْطَفَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا ۖ وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ}

{ከኢብራሂምም ሕግጋት ነፍሱን ያቁለ ሰው ካልኾነ በስተቀር የሚያፈገፍግ ማነው?

(የለም)፤ በቅርቢቱም ዓለም በእርግጥ መረጥነው። በመጨረሻይቱም ዓለም እርሱ ከመልካሞቹ ነው።} [አል-በቀራ: 130]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{وَمَنْ أَحْسَنُ دِينًا مِّمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ وَاتَّبَعَ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا ۚ وَاتَّخَذَ اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا}

{እርሱ መልካም ሠረ ኾኖ ፊቱን ለአላህ ከሰጠና የኢብራሂምንም መንገድ ቀጥተኛ ሲኾን ከተከተለ ሰው ይበልጥ ሃይማኖቱ ያማረ ማን ነው አላህም ኢብራሂምን ፍጹም ወዳጅ አድርጎ ያዘው።} [ኒሳ: 125]

የላቀው አላህ መልእክተኛው ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ህዝባቸውን እንዲህ እንዲሉ አዟል፦

{قُلْ إِنِّي هَدَانِي رَبِّي إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ دِينًا قَبِيماً مِّلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا ۚ وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ}

{«እኔ ጌታዬ ወደ ቀጥተኛው መንገድ ትክክለኛን ሃይማኖት ወደ እውነት አዘንባል ሲኾን የኢብራሂምን መንገድ መራኝ። እርሱም ከአጋሪዎቹ አልነበረም» በል።} [አል-አንዓም: 161]

28- ረሱል ሶላሏሁ ዓላይሂ ወሰላም ይዘውት የሙጡት ኪታብ

የተከበረው ቁርአን ከፍ ያለው አላህ ለመልዕክተኛው ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) በወሕይ መልኩ ያወረደለት መጽሐፍ የአላህ ቃል ነው። የእርሱን አምሳያ ወይም ከአምሳያው የአንዲቷን ምእራፍ አምሳያ እንኳ እንዲያመጡ አላህ የሰው ልጆችንም ይሁን አጋንንቶችን ሁሉ ያፎካከረበት ነው። ማፎካከር ዛሬም ድረስ ያለ ነው። ይህ ታላቁ ቁርአን ብዙ እልፍ አእላፍ ሰዎችን የሚያሳስቡ በርካታ ጥያቄዎችን ይመልሳል። ይህ ታላቁ ቁርአን የወረደበት በሆነው የዐረብኛ ቋንቋ የአንዲት ሆሄ እንኳ መጨመር እና መቀነስ ሳይኖርበት እንደተጠበቀ ነው ያለው። ታትሞ የተሰራጨና ተአምራዊ ሲሆን መቅራቱም ሆነ የተተረጎመውን ማንበቡ የሚገባው የሆነ ታላቅ ኪታብ ነው። ልክ የነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ፈላጊ፣ አስተምህሮትና ታሪካቸውም የተጠበቀ እና በታማኝ ዘጋቢዎች ሰንሰለት ከትውልድ ወደ ትውልድ እየተሸጋገረ እንዲሁም እሳቸው ሲናገሩበት በነበረው የዐረብኛ ቋንቋም የታተመ ብሎም ወደ በርካታ ቋንቋ የተተረጎመ እንደሆነው ሁሉ። የተከበረው ቁርአን እና የነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሱና ለዲነል ኢስላም ህግጋትና ድንጋጌዎች ብቸኞቹ ምንጮች ናቸው። የእስልምና ምንጭ ራሳቸውን ወደ እርሱ ከሚያስጠጉ ግለሰቦች

ተግባር ሳይሆን ከአምላካዊ ወሕይ ነው የሚያዘው፤ ማለትም ከተከበረው ቁርአንና ከነብያዊ ሱና።

የተከበረው ቁርአን ከፍ ያለው አላህ ለመልዕክተኛው ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) በዐረብኛ ቋንቋ በወሕይ መልኩ ያወረደላቸው የአላህ ቃል ነው። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{وَأَنَّهُ لَنَتَنَزِّلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ (نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ) 193 (عَلَى قَلْبِكَ لَتَكُونَ مِنَ الْمُنْذِرِينَ) 194 (بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ) {195}}

{እርሱም (ቁርአን) በእርግጥ ከዓለማት ጌታ የተወረደ ነው።} {እርሱን ታማኙ መንፈስ (ጂብሪል) አወረደው} {ከአስፈራሪዎቹ (ነቢያት) ትኸን ዘንድ በልብህ ላይ (አወረደው)} {ግልጽ በሽነ ዐረብኛ ቋንቋ።} [አሹ-ሹዓራሕ: 192-195]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{وَأَنَّكَ لَتَلَقَّى الْقُرْآنَ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ عَلِيمٍ}

{አንተም ቁርአንን ጥበበኛና ዐዋቂ ከሽነው (ጌታህ) ዘንድ በእርግጥ ትስሰጣለህ።} [አን-ነምል: 6]

ይኸው ቁርአን ቀደምት መለኮታዊ ኪታቦችን አረጋጋጭ ሆኖ ከአላህ የወረደ ኪታብ ነው። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{وَمَا كَانَ هَذَا الْقُرْآنُ أَنْ يُفْتَرَىٰ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ الْكِتَابِ لَا رَيْبَ فِيهِ مِنَ رَبِّ الْعَالَمِينَ}

{ይህም ቁርአን ከአላህ ሌላ (ከሆነ ፍጡር) የተቀጠፈ ሊሆን አይገባውም። ግን ያንን ከእርሱ በፊት ያለውን (መጽሐፍ) የሚያረጋግጥና በመጽሐፉ ውስጥ ያለውን የሚዘረዝር በእርሱ ጥርጣሬ የሌለበት ሲሆን ከዓለማት ጌታ (የተወረደ) ነው።} [ዩኑስ: 37]

እናም ታላቁ ቁርአን አይሁዶች እና ክርስቲያኖች በተለያዩባቸው ሀይማኖታዊ ጉዳዮች በአብዛኞቹ ላይ በዝርዝር ያብራራል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَفُصُّ عَلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَكْثَرَ الَّذِي هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ}

{ይህ ቁርአን በእስራኤል ልጆች ላይ የእነዚያን እነርሱ በእርሱ የሚለያዩበትን አብዛኛውን ይነግራል።} [አን-ነምል: 76]

ታላቁ ቁርአን ጥራት ከተገባው አላህ፣ ከሀይማኖቱ እና ከምንዳውም ጋር የተዛመዱትን

እውነታዎችን በማሳወቅ ረገድ ሁሉንም ሰዎች የሚያሳምኑ ማስረጃዎችንና ሙግቶችን አካቷል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَٰذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ لَّعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ}

{በዚህም ቁርአን ውስጥ ለሰዎች ይገሠጹ ዘንድ ከየምሳሌው ሁሉ በእርግጥ አብራራን።}

[አዝ-ተመር 27]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تَبْيَانًا لِّكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَىٰ لِلْمُسْلِمِينَ}

{መጽሀፉንም ለሁሉ ነገር አብራረ፤ መሪም፤ እዝነትም፤ ለሙስሉሞችም አብሳሪ ኾኖ ባንተ ላይ አወረድነው።} [አን ነሐል 89]

በሚሊዮን የሚቆጠሩ ሰዎችን ግራ የሚያጋቡ ብዙ አስፈላጊ ጥያቄዎችን ቅዱስ ቁርአን ይመልሳል። ቅዱስ ቁርአን አላህ ሰማያትን እና ምድርን እንዴት እንደፈጠረ ያሳያል። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{أَوَلَمْ يَرَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنَاهُمَا ۖ وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيًّا ۚ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ}

{እነዚያም የካዱት ሰማያትና ምድር የተጣበቁ የነበሩና የለያየናቸው መኾናችንን አያውቁምን ሕያው የኾነንም ነገር ሁሉ ከውሃ ፈጠርን። አያምኑምን?!} [አል-አንቢያ 30]

አላህ የሰው ልጆችን ስለፈጠበረበትም ሁኔታ እንዲህ ብሏል፡-

{يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِن كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّنَ الْبَيْعِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِّن ثَرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُّطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ مِنْ مُّضْغَةٍ مُّخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ لِّنُبَيِّنَ لَكُمْ ۚ وَنُقَرُّ فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ ۖ وَمِنْكُمْ مَّن يُّتَوَفَّىٰ وَمِنْكُمْ مَّن يُّرَدُّ إِلَىٰ أَرْدَلِ الْعُمُرِ لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِنْ بَعْدِ عِلْمٍ شَيْئًا ۚ وَتَرَىٰ الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ وَأَنْبَتَتْ مِن كُلِّ رَوْحٍ يُّهَيِّجُ}

{እናንተ ሰዎች ሆይ! ከመቀስቀስ በመጠራጠር ውስጥ እንደ ሆናችሁ (አፈጣጠራችሁን ተመልከቱ)። እኛም ከዐፈር ፈጠርናችሁ፤ ከዚያም ከፍትወት ጠብታ፤ ከዚያም ከረጋ ደም፤ ከዚያም ከቁራጭ ሥጋ፤ ፍጥረትዎ ሙሉ ከሆነችና ሙሉ ካልሆነች (ችሎታችንን) ለናንተ ልንገልጽላችሁ ፈጠርናችሁ። የምንሻውንም እስከ ተወሰነ ጊዜ ድረስ በማሕፀን ውስጥ እናረጋዋለን። ከዚያም ሕፃን ሆናችሁ እናወጣችኋለን። ከዚያም ሙሉ ጥንካራችሁን ትደርሱ ዘንድ (እናሳድጋችኋለን)። ከእናንተም የሚሞት ሰው አልለ። ከእናንተም ከዕውቀት በኋላ ምንንም እንዳያውቅ ወደ ወራዳ ዕድሜ የሚመለስ ሰው አልለ። ምድርንም ደረቅ ሆና

ታያታለህ። በእርሷም ላይ ውሃን ባወረድን ጊዜ ትላውሳለች። ትነፋፋለችም። ውበት ካለው ጎሳ ሁሉ ታበቅላለችም።} [አል-ሓጅ: 5]

የሰው ልጅ መመለሻ ወዴት እንደሆነ? ከዚህች ህይወት በኋላ የመልካም ሰሪ ምንዳው ምን እንደሆነ? የክፉ ሰሪስ ምንዳው ምን እንደሆነ? ለነዚህ ቁምነገሮች ማስረጃቸውን በአንቀፅ 20 አሳልፈናል፤ ይህስ ዓለም ድንገት የተከሰተ ነገር ነው? ወይስ ለታላቅ አላማ የተፈጠረ እና መሰል ጥያቄዎችን ይመልሳል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{أَوَلَمْ يَنْظُرُوا فِي مَلَكُوتِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ وَأَنْ عَسَى أَنْ يَكُونَ قَدِ اقْتَرَبَ إِلَهُمْ طَبَائِيٌّ حَدِيثٌ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ}

{በሰማያትና በምድር ግዛት ውስጥ ከማንኛው ነገር አላህ በፈጠረውም ሁሉ የሞት ጊዜያቸውም በእርግጥ መቅረቡ የሚፈራ መኾኑን አያስተውሉምን ከእርሱም (ከቁርአን) ወዲያ በየትኛው ንግግር ያምናሉ።} [አል-አዕራፍ: 185]

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{أَفَحَسِبْتُمْ أَنْمَّا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنْتُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ}

{«የፈጠርናችሁ ለከንቱ መኾኑን እናንተም ወደኛ የማትመለሱ መኾናችሁን ጠረጠራችሁን» (ለከንቱ የፈጠርናችሁ መሰላችሁን)} [አል-ሙሕመድ: 115]

ታላቁ ቁርአን በወረደበት ቋንቋው እንደተጠበቀ እስከዛሬ ድረስ አለ፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ}

{ቁርአኑን እኛ ነው ያወረድነው፤ እኛ ለሱ ጠባቂዎች ነን} [አል-ሒጅር: 9]

በውስጡ ምንም ነገር አልጎደለም፤ ተቃርኖም ሆነ እንከን ወይንም መለወጥ ሊያጋጥመውም የማይችል ነው። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ ۚ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا}

{ቁርአንን አያስተነትኑምን ከአላህ ሌላ ዘንድ በነበረ ኖሮ በርሱ ውስጥ ብዙን መለያየት ባገኙ ነበር።} [አን-ኒሳ: 82]

ቁርአን ታትሞ ተሰራጭቶ ይገኛል። ለማንበብ፣ ለማዳመጥ ወይም ትርጉሞቹን ለመተርጎም የሚገባው የሆነ ታላቅ ተአምራዊ መጽሐፍም ነው። ልክ የመልክተኛው ሙሐመድ ሰላላሁ ዐለይሂ ወሰላም ሱና፣ እንዲሁም አስተምህሮታቸውና ታሪካቸው

ተከታታይ በሆኑ ታማኝ ተራኪዎች መሠረት በቅብብሎሽ እየተላለፈ በህትመትም ደረጃ ጭምር በመሰረታዊ የመልዕክተኛው (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ቋንቋ ተጠብቆ ወደበርካታ ቋንቋም የተተረጎመ እንደሆነው ሁሉ ማለት ነው። ክቡር ቁርአን እና የነብዌ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሱና ብቸኞቹ የእስልምና ህግጋትና ድንጋጌ ምንጮች ናቸው። እስልምና ከእርሱ ጋር ግንኙነት ካላቸው ግለሰቦች ተግባር አንፃር ሊወሰድ አይገባውም። ይልቁንም ፍፁም መለኮታዊ ከሆነ ወሕይ ነው ሊወሰድ የሚገባው - ይህም ከታላቁ ቁርአን እና ከነቢዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሱና ነው።

{إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالَّذِكْرِ لَمَّا جَاءَهُمْ وَإِنَّهُ لَكِتَابٌ عَزِيزٌ - لَا يَأْتِيهِ الْبُطْلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ تَنْزِيلٌ مِنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ}

{እነዚያ በቁርአን እርሱ አሸናፊ መጽሐፍ ሲሆን በመጣላቸው ጊዜ የካዲት (ጠፊዎች ናቸው)። ከኋላውም ከፊቱም ውሸት አይመጣበትም። ጥበበኛ ምስጉን ከኾነው ጌታ የተወረደ ነው።} [ፉሲላት: 41-42]

የላቀው አላህ የነብዌ ሰላሊሁ ዓለይሂ ወሰለምን ሱና በማስመልከት ከአላህ የሆነ መገለጥ(ወሕይ) መሆኑን ሲነግረን እንዲህ ብሏል፡-

{وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ}

{መልክተኛውም የሰጣችሁን (ማንኛውንም) ነገር ያዙት። ከእርሱም የከለከላችሁን ነገር ተከልከሉ። አላህንም ፍሩ። አላህ ቅጣተ ብርቱ ነውና።} [አል ሀሽር 7]

29- ከእስልምና ሚዛናዊነት ለናሙና

እስልምና ሙስሊም እንኳ ባይሆኑ ለወላጆች በጎ መዋልን ያዛል ስለልጆችም መልካሙን አደራ ያስተላልፋል። እስልምና ለወላጆች በጎ መዋልን ያዛል። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا ۖ إِنَّمَا يُبَلِّغُنَّ عَنْكَ الْكِبَرُ أَخَذَهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا آفٌ وَلَا تُنْهَرُهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا}

{ጌታህም (እንዲህ ሲል) አዘዘ፡- እርሱን እንጂ ሌላን አትገዝ። በወላጆቻችሁም መልካምን ሥሩ። በአንተ ዘንድ ሆነው አንዳቸው ወይም ሁለታቸው እርጅናን ቢደርሱ ፎህ አትበላቸው። አትገላምጣቸውም። ለእነርሱም መልካምን ቃል ተናገራቸው።} [አል-ኢስራኦ: 23]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

{وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَى وَهْنٍ وَفِصَالُهُ فِي عَامَيْنِ أَنْ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِلَيَّ الْمَصِيرُ}

{ሰውንም በወላጆቹ (በጎ እንዲያደርግ) በጥብቅ አዘዝነው። እናቱ ከድካም በላይ በሆነ ድካም አረገዘችው። ጡት መጣያውም በሁለት ዓመት ውስጥ ነው። ለእኔም ለወላጆችህም አመስግን በማለት (አዘዝነው)። መመለሻው ወደኔ ነው።} [ሉቅማን:14]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

{وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِإِحْسَانٍ ۖ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ كُرْهًا وَوَضَعَتْهُ كُرْهًا ۖ وَحَمْلُهُ وَفِصَالُهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا ۖ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَبَلَغَ أَرْبَعِينَ سَنَةً قَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَصْلِحْ لِي فِي ذُرِّيَّتِي ۖ إِنِّي تُبْتُ إِلَيْكَ وَإِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ}

{ሰውንም በወላጆቹ በጎ መዋልን በጥብቅ አዘዝነው። እናቱ በችግር ላይ ሽና አረገዘችው። በችግርም ወለደችው። እርግዝናውና ከጡት መለያውም ሰላሳ ወር ነው። ጥንካሬውንም ወቅት በደረሰ ጊዜ (ከዚያ አልፎ) አርባ ዓመትንም በደረሰ ጊዜ «ጌታዬ ሆይ! ያችን በእኔ ላይና በወላጆቼ ላይ የሰጠኝን ጸጋህን እንዳመሰግን የምትወደውንም መልካም ሥራ እንድሠራ ምራኝ። ዘሮችንም ለእኔ አብጅልኝ። እኔ ወዳንተ ተመለስኩ። እኔም ከሙስሊም ነኝ» አለ።} [አል-አሕቃፍ: 15]

አላህ መልካም ስራውን ይውደድለትና አቡ ሁረይራ ባስተላለፈው ሐዲሶ የአላህ መልእክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል:- አንድ ሰው ወደ ረሱል (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) መጣና "ከማንም በላይ የእኔ ጥሩ አያያዝ የሚገባው ማነው? አላቸው፤ እርሳቸውም "እናትህ" አሉት፤ እሱም "ከዚያስ?" አላቸው፤ እርሳቸው "ከዚያም እናትህ" አሉት፤ "ከዚያስ?" አላቸው፤ እሳቸውም "ከዚያም እናትህ" አሉት፤ "ከዚያስ?" ሲላቸው "ከዚያም አባትህ" አሉት። ሰሊክ ሙስሊም ይህ ወላጆች በበጎ እንዲዋልላቸው የተላለፈ አደራ ሙስሊም ቢሆኑም ባይሆኑም ይመለከታቸዋል። ከአስማእ ቢንት አቢበክር በተላለፈ ሐዲሶ እንዲህ ብላለች:- የቁረይሽ ሙሽሪኮች ከአላህ መልእክተኛ (ሰላላሁ አለይሂ ወሰለም) ጋር የሰላም ስምምነት ባደረጉበት ወቅት እናቱ ከልጇ ጋር በመሆን እኔን ለመጠየቅ መጣች እና እርሷ ሙሽሪክ ነበረች። በዚሁ ጉዳይ የአላህን መልእክተኛ (ሰላላሁ አለይሂ ወሰለም) አማካርኳቸው (ፈትዋ /ብይን/ ጠየቅኳቸው) - "የአላህ መልእክተኛ (ሰላላሁ አለይሂ ወሰለም) እናቱ ወደ እኔ መጣች ከእኔ ጋ መቀራረብ (መልካም እንዳደርግላት) ትፈልጋለች፤ ከእሷ ጋር ዝምድናዬን ልቀጥልን?" አልኳቸው፤ እርሳቸውም "እንዴታ! ከእርሷ ጋር ጥሩ ግንኙነት ይኑርሽ

(ዝምድናሽን ቀጥይ)“ አሉኝ። ሰሊኩ ቡኸሪይ ይሁን እንጂ ወላጆች ልጃቸውን ከእስልምናው ወጥቶ ወደ ክህደት እንዲቀለበስ የሚጥሩ ከሆነ ግን በዚህ ጉዳይ ብቻ ሳይታዘዛቸው ሙእመንነቱን ጠብቆ ይፀናል። በሌላው ጉዳይ ግን አሁንም ቢሆን በጎ ከመዋል ይወዳጃቸዋል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَإِنْ جُهِدَكَ عَلَى أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبَهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَيَّ ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّتُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ}

{ለአንተ በእርሱ ዕውቀት የሌለህን ነገር በእኔ እንድታጋራ ቢታገሉህም አትታዘዛቸው። በቅርቢቱም ዓለም፤ በመልካም ሥራ ተወዳጃቸው። ወደእኔም የተመለሱን ሰው መንገድ ተከተል። ከዚያም መመለሻችሁ ወደእኔ ነው። ትሠሩት የነበራችሁትንም ሁሉ እነግራችኋለሁ፤ (አልነው)።} [ሉቃስ: 15]

እስልምና ለአጋሪ ከሀድያን ቅርብ ቤተዘመዶች ቢሆኑም ባይሆኑም እስልምናን እስካልተዋጉ ድረስ ለእነርሱ በጎ መዋልን አይከለክልም። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{لَا يَنْهَاكُمْ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُمْ مِّنْ دِيَارِكُمْ أَنْ تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ}

{ከእነዚያ በሃይማኖት ካልተጋደሏችሁ ከአገሮቻችሁም ካለወጡዎችሁ (ከሓዲዎች) መልካም ብትውሉላቸውና ወደእነርሱ ብታስተካክሉ አላህ አይከለክላችሁም። አላህ ትክክለኞችን ይወዳልና።} [አል-ሙምተሒናህ: 8]

እስልምና ልጆችን በማስመልከትም መልካም በማድረግ ላይ አደራ ያላል። በእስልምና ወላጅ ስለ ልጆቹ ከታዘዘባቸው ጉዳዮች እጅግ ከባዱ ልጆቹን ስለ ጌታቸው ሐቅ ማስተማር ነው። ነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ለአጎታቸው ልጅ ለኢብኑ ዓባስ ረዲዋሊሁ ዓንሁማ እንዲህ በማለት አስተምረውታል፡- "አንተ ልጅ ሆይ! አላህ አንተን የሚጠቅምበት የሆኑ አንዳንድ ቃላትን እንዳስተምርህ አትፈልግምን? እንዴታ አልኳቸው፤ እርሳቸውም "አላህን ጠብቀው (ትዕዛዙን ጠብቅ) ይጠብቅሃል። አላህን ጠብቀው (ትዕዛዙን ጠብቅ) ከፊትህ ታገኘዋለህ። ከጠየቅክ አላህን ብቻ ጠይቅ። እርዳታንም ከፈለክ አላህን ብቻ እርዳኝ በለው።" አሕመድ ዘግበውታል፡ 4/287 አላህ ወላጆች ልጆቻቸውን በሃይማኖታዊም ሆነ በዓለማዊም ጉዳዮች ላይ የሚጠቅማቸውን እንዲያስተምሩ አዟቸዋል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْأَجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ}

{እናንተ ያመናችሁ ሆይ! ነፍሶቻችሁንና ቤተሰቦቻችሁን መቀጣጠያዎ ሰዎችና ደንጋዮች

ከኾነች እሳት ጠብቁ። በእርሷ ላይ ጨካኞች፣ ኀይለኞች የኾኑ መላእክት አልሉ። አላህን ያዘዛቸውን ነገር (በመጣስ) አያምጹም። የሚታዘዙትንም ሁሉ ይሠራሉ።] [ሱረቱ ተሕሪም፡ 6]

ዐሊይ አላህ መልካም ሥራቸው ይውደድላቸውና ተከታይን የአላህ ቃል አስመልክቶ እንዲህ ብለዋል፡- {قُلْ أَنفُسُكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا} {...ነፍሶቻችሁንና ቤተሰቦቻችሁን ... ጠብቁ።} "እርሟቸውም አስተምሯቸውም" ነው የሚለን። ነብዩ (ሰላላሁ አላይሂ ወሰለም) አባት ልጁን ሰላትን ተላምዶ ያድግ ዘንድ ማስተማር እንዳለበት አዘዋል፤ እንዲህም ብለዋል፡- "ልጆቻችሁ እድሜያቸው ሰባት ዓመት ሲሆኑ በሰላት እዘዟቸው።" አቡ ዳውድ ዘግበውታል የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- "ሁላችሁም እረኛ ናችሁ ሁላችሁም ስለ ጠበቃችሁት ትጠየቃላችሁ። አባወራ (ወንድ ልጅ) በቤቱ ነዋሪዎች ላይ እረኛ ነው ስለጠበቀው ነገር ይጠየቃል። ሴት ልጅ የባሏን ቤት እና ልጆችን ጠባቂ እረኛ ነች በጠበቀችው ነገር ትጠየቃለች። አገልጋይ ባሪያም በጌታው ንብረት ላይ ጠባቂ እረኛ ነው ስለ ጠበቀው ይጠየቃል። ሁላችሁም እረኛ ናችሁ ሁላችሁም ስለጠበቃችሁት ትጠየቃላችሁ።" ሰሊሕ ኢብኑ ሒባን 4490

እስልምና ወላጅ አባት ለልጆቹም ሆነ ለቤተሰቡ የገንዘብ ጣጣቸውን እንዲችል አዟል። ስለዚህ ጉዳይ በአንቀፅ 18 ላይ በተወሰነ መልኩ አሳልፏል። ነብዩም (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) የልጆችን ገንዘብ ነክ ጣጣ መቻል ያለውን በላጭነት ግልፅ አድርገዋል። እንዲህ ብለዋል፡- "እጅግ በጣም ጥሩው ገንዘብ አንድ ሰው በቤተሰቡ ላይ የሚያወጣው፤ እና በአላህ መንገድ ለሚታገልበት እንስሳው ላይ የሚያወጣው እንዲሁም በአላህ መንገድ ላይ (ለተሰማሩ) ባልደረቦቻቸው የሚያወጣው ገንዘብ ነው።" አቡ ቂላባም እንዲህ ብለዋል፡- "ከቤተሰብ ጀምረ" አሉና ቀጥሎ አቡ ቂላባ እንዲህ አሉ፡- "ከእርሱ ለሚጠብቁ ሕጻናት የቤተሰቡ አባላት ከድህነት የሚጠብቃቸው ወይም በእርሱም ምክንያት አላህ የሚያጣቅማቸውና የሚያብቃቸው ከሆነ ስው የበለጠ አጅር ያለው ሰው ማነው?!።" ሰሊሕ ሙስሊም 994

30- ፍትሀዊነት በእስልምና

እስልምና ከጠላት ጋር እንኳ በተግባርም ሆነ በንግግር ፍትሃዊ መሆንን ያዛል። ጥራት የተገባውና የላቀ አላህ በባርያዎቹ መካከል በድርጊቱም ይሁን በአስተዳደሩ ውስጥ በፍትህና በእኩልነት የሚገለፅ ጌታ ነው። ባዘዘበትም ሆነ በከለከለበት በፈጠረውም ሆነ በወሰነው ነግሮ ላይ በቀናው (በቀጥተኛው) ጎዳና ያለ ነው። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ ۚ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ}

{አላህ በማስተካከል የቆመ (አስተናገረ) ሲኾን ከእርሱ በስተቀር ሌላ አምላክ የሌለ መኾኑን መሰከረ። መላእክቶችና የዕውቀት ባለቤቶችም (እንደዚሁ መሰከሩ)። ከእርሱ በስተቀር ሌላ አምላክ የለም። አሸናፊው ጥበበኛው ነው።} [አሊ-ዒምራን 18]

አላህ በፍትህ ያዛል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{قُلْ أَمَرَ رَبِّي بِالْقِسْطِ} {ጌታየ በማስተካከል አዘዘ።} [አል-አዕራፍ: 29]

ነብያቶችና መልዕክተኞችም ሁሉ ፍትህን ይዘው ነው የመጡት፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ}

{መልዕክተኞቻችንን በግልጽ ማስረጃዎች በእርግጥ ላክን። ሰዎችም በትክክል ቀጥ እንዲሉ መጽሐፎችንና ሚዛንን ወደእነርሱ አወረድን።} [አል-ሓዲድ: 25]

ሚዛን የተባለው በንግግርም ይሁን በተግባር ፍትሀዊ መሆን ነው። እስልምና ከጠላት ጋር እንኳ በተግባርም ሆነ በንግግር ፍትሃዊ መሆንን ያዛል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَىٰ أَنْفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدِينَ وَالْأَقْرَبِينَ ۚ إِن يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ فَقِيرًا فَاللَّهُ أُولَىٰ بِهِمَا فَلََّا تَتَّبِعُوا الْهَوَىَٰ أَنْ تَعْدِلُوا ۚ وَإِنْ تَلَوُّوا أَوْ تَعْرِضُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا}

{እናንተ ያመናችሁ ሆይ! በትክክል (ፍትሕ) ቀዋሚዎች በነፈሶቻችሁ ወይም በወላጆችና በቅርብ ዘመዶች ላይ ቢኾንም እንኳ ለአላህ መስከሪዎች ኹኑ። ሀብታም ወይም ድክ ቢኾን አላህ በእነርሱ (ከእናንተ) ይበልጥ ተገቢ ነው። እንዳታደሉም ዝንባሌን አትከተሉ። ብታጠምሙም ወይም (መመስከርን) ብትተው አላህ በምትሠሩት ሁሉ ውስጠ ዐዋቂ ነው።} [አን-ኒሳእ: 135]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ أَنْ صَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ أَنْ تَعْتَدُوا ۚ وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ ۚ وَلَا

በቁርአን እና በነብዌዊ ሓዲሥ በመጣው መሰረት ስለ ኢስላም አጠረ ያለ መልዕክት
{تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ ۚ وَاتَّقُوا اللَّهَ ۖ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ}

{ከተከበረው መስጊድ ስለከለከሉዋችሁ ሰዎችን መጥላትም (በነሱ ላይ) ወሰን እንዳታልፉ አይገፋፋችሁ። በበጎ ነገርና አላህን በመፍራትም ተረዳዱ። ግን በኃጢአትና ወሰንን በማለፊ አትረዳዱ። አላህንም ፍሩ። አላህ ቅጣተ ብርቱ ነውና።} [አል-ማኢዳህ: 2]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ ۚ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاَنُ قَوْمٍ عَلَىٰ أَلَّا تَعْلَمُوا ۚ اْعْدِلُوا ۚ هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ}

{እናንተ ያመናችሁ ሆይ! ለአላህ ቀጥተኞች በትክክል መስከሪዎች ኩኑ። ሕዝቦችንም መጥላት ባለማስተካከል ላይ አይገፋፋችሁ። አስተካክሉ። እርሱ (ማስተካከል) ለአላህ ፍራቻ በጣም የቀረበ ነው። አላህንም ፍሩ። አላህ በምትሠሩት ሁሉ ውስጠ ዐዋቂ ነው።} [አል-ማኢዳህ: 8]

ለመሆኑ ግን በዛሬ ጊዜ በሰው ሰራሽ ሕጎችም ይሁን ወይም በሌሎች ሃይማኖቶች ውስጥ እንዲህ ባለ መልኩ በራስ ላይም ይሁን በወላጆችና በዘመዶች እንዲሁም ከወዳጅም ጋ ይሁን ከጠላት ጋር የዚህን ያክል በእውነት ለመመስከርና እውነታዋን ለመናገር የሚችል መመርያ ይገኛል? ነብዩም (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) በልጆች መካከል ፍትሀዊነትን አዘዋል። ከዓምር በተላለፈ ሓዲሥ ኑዕማን ቢን በሺር እንዲህ ሲል ሰምቶዋለሁ ይላል፤ "አባቴ ስጦታ ሰጠኝ ነገር ግን ዓምራ ቢንት ረዋሐ (እናቴ) "የአላህን መልእክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ምስክር እንዲሆኑ ካላደረክ በቀር በዚህ አልስማማም" አለችኝ። ስለዚህም አባቴ ወደ አላህ መልእክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሄዶ ሐአምራ ቢንት ረዋሐ ለወለድኩት ልጄ ስጦታ አበረከትኩለት፤ እርሷም የአላህ መልእክተኛ (ሰላላሁ አለይሂ ወሰለም) ምስክር ይሁኑልህ ብላ አዘዘችኝ!" አለ፤ እርሳቸውም "ለተቀሩት ልጆችህም ሰጥተሁልን?" አሉ፤ እርሱም "አይ" በማለት መለሰ። የአላህ መልእክተኛ (ሰላላሁ አለይሂ ወሰለምም) "አላህን ፍሩ በልጆቻችሁ መካከል ፍትሃዊ ሁኑ" አሉ። ከዚያ አባቴ ተመልሶ ስጦታውን መልሶ ወሰደ። ሱሒሕ ቡኸሪይ: 2587

ይህ የሆነው የሰዎች ጉዳይም ሆነ ሀገር ሊቀና የሚችለው በፍትህ ብቻ በመሆኑ ነው። ሰዎች በሃይማኖታቸው፣ በደማቸው፣ በዝርያቸው፣ በክብራቸው፣ በንብረታቸው፣

በመኖርያቸው በፍትህ ካልሆነ በቀር ደህንነት ሊሰማቸውም አይችልም። ስለዚህም ነበር ቁረይሾች ሙስሊሞችን ባጩናነቋቸው ጊዜ ነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ባልደረባቸውን ወደ ሀበሻ ሂጅራ እንዲያደርጉ ያዘዟቸው። ይህንንም በሀበሻ ምድር ማንም የማይበደልበት ንጉስ አለ በሚል ምክንያት ነበር ያቆራኙት።

31- በጎ መዋል በእስልምና

እስልምና ለፍጥረታት ሁሉ በጎ መዋልን የሚያዝ ሲሆን ወደ መልካም ስነምግባርና ወደ በጎ ስራዎችም ጥሪ ያደርጋል። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَىٰ}

{አላህ በማስተካከል፣ በማሳመርም፣ ለዝምድና ባለቤት በመስጠትም ያዛል።} [አን-ኑሕል: 90]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{الَّذِينَ يُنفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكَاطِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ ۗ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ}

{ለእነዚያ በድሎችም ኾነ በችግር ለሚለግሱት፣ ቁጭትንም ገቺዎች ከሰዎችም ይቅርታ አድራጊዎች ለኾኑት (ተደግሳላች)። አላህም በጎ ሠሪዎችን ይወዳል።} [አሊ-ዒምራን 134]

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፦ «አላህ ሁሉም ነገር በጥሩ ሁኔታ እንዲከናወን ወስኗል፤ ስለዚህ መግደል ካለባችሁ እንኳ በጥሩው ዘዴ ፈፀሙት (ስትገድሉ አገዳደላችሁን አሳምሩ)፤ እንስሳን ስታርዱ በጥሩ ሁኔታ እረዱ፤ ማለትም፡ እያንዳንዳችሁ ቢላዋን ይሳለው አድርጉ እና እንስሳውን በተቻለ መጠን ትንሽ ፋታ ስጡት።» ሰሊሕ ሙስሊም 1955

እስልምና ወደ መልካም ስነምግባርና ወደ በጎ ስራዎች ጥሪ ያደርጋል። የላቀው አላህ መልዕክተኛውን ሰለሷሁ ዓለይሂ ወሰለም በቀደምት ኪታቦች ሲገለፃቸው እንዲህ ብሏል፦

{الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْنُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ ۚ لَهُمْ الْطَّيِّبَاتُ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ ۚ فَالَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنْزِلَ مَعَهُ ۙ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ}

{ለእነዚያ ያንን እነሱ ዘንድ በተውራትና በኢንጂል ተጽፎ የሚያገኙትን የማይጽፍና የማያነብ ነቢይ የኾነውን መልክተኛ የሚከተሉ ለኾኑት (በእርግጥ እጽፍለታለሁ)። በበጎ ሥራ ያዘቸዋል። ከክፉም ነገር ይከለክላቸዋል። መልካም ነገሮችንም ለነርሱ

ይፈቅድላቸዋል። መጥፎ ነገሮችንም በእነርሱ ላይ እርም ያደርግባቸዋል። ከእነሱም ላይ ሽክማቸውንና እነዚያንም በእነርሱ ላይ የነበሩትን እንዳይዘላዎች (ከባድ ሕግጋቶች) ያነሳላቸዋል። እነዚያም በእርሱ ያመኑ ያከበሩትም የረዱትም ያንንም ከእርሱ ጋር የተወረደውን ብርሃን የተከተሉ እነዚያ እነሱ የሚያድኑ ናቸው። [አል-አዕራፍ: 157]

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፦ «አላህ በእርግጥ ርህሩህ ነው፤ ርህራሄን ይወዳል፤ በድርቅናም ሆነ በሌላም የማይሰጠውን በርህራሄ ግን ይሰጣል።» ሰሊክ ሙስሊም 2593

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፦ «የላቀው አላህ ለእናቶች አክብሮት የጎደለው (የመናቅ) ባህሪን ማሳየትን፣ ሴቶች ልጆቻችሁን በሕይወት እንዲቀብሩ ማድረግን፣ የሌሎችን ገንዘብ ነክ መብታቸውን ማቀብን ክልክል አድርጎታል። አሉ ተባለ ወሬ፣ መጠየቅ የማይገባችሁን ከሌሎች መጠየቅን እና ሀብትንን ማባከንን ከናንተ ይጠላል።» ሰሊክ ቡካሪይ: 2408

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፦ «እስክታምኑ ድረስ ጀነትን አትገቡም፤ እርስ በርሳችሁም እስክትዋደዱ ድረስም እምነታችሁ ሙሉ አይሆንም። ታዲያ ካደረጋችሁት እርስ በርሳችሁ የሚያዋዳችሁን ነገር አልንገራችሁምን? በመካከላችሁ ሰላምታን አብዙ (ሰላምን አሰራጩ)።» ሰሊክ ሙስሊም 54

32- እስልምና ከሚያበረታታቸው በጎ ምግባሮች መካከል

እስልምና እውነተኝነትን፣ አደራን መወጣትን፣ ጥብቅነትን፣ አይነ አፋርነትን፣ ጀግንነትን፣ ለጋስነትን፣ ቸርነትን፣ የተቸገረን መርዳትንና የወደመበትን መታደግን፣ የተራበን ማብላትን፣ መልካም ጉርብትናን፣ ዝምድና መቀጠልን፣ ለእንስሳት እንኳ ማዘንን በመሰሉ ምስጉን የሆኑ ስነምግባሮች ሁሉ ያዛል።

እስልምና ምስጉን በሆኑ ስነምግባሮች ያዛል፤ የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፦ (እኔ የተላኩት የተስተካከለ ስነምግባርን ላሟላ ነው።) ሰሊክ አል አዳቡል ሙፍረድ 207

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፦ “በእለተ ትንሣኤ ከእናንተ ዘንድ በጣም የተወደደው እና ለኔም በጣም ቅርብ የሆነው በመልካም ሥነ ምግባር ከእናንተ በላጭ የሆነ ነው፤ ከእናንተ መካከል እኔ ዘንድ በጣም

የተጠላውና ከእኔም የራቀው ደግሞ አሥ-ሠርሣሩን (ራሱን እያስጨነቀ ብዙ የሚያወራ)፣ አል-ሙተሸዲቁን (ያለቅሙ ተንጠራርቶ የሚያወራ)፣ አል-ሙተፈይቂሁን። " ሰላቦችም ጠየቁት-“የአላህ መልእክተኛ ሆይ! እኛ ‘አሥ-ሠርሣሩን’ እና ‘አል-ሙተሸዲቁን’ን አወቅናቸው፣ ግን አል ‘ሙተፈይቂሁን’ ማን እንደሆኑ አላወቅንም” እሳቸውም “ትዕቢተኞች/ ኩራተኛ ሰዎች” በማለት መለሱ።” ሲልሲላቱ አስሶሒሐህ 791

ዐብደሊህ ኢብን ዐምር እንዲህ ብለዋል፡- "ነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ዋልጌም አይደሉም ፀያፍ ቃልም አይወጣቸውም፤" እንዲህም ይሉ ነበር፡- "ከናንተ ምርጦቼ ስነ ምግባራቸው ይበልጥ ያማሩት ናቸው።" ሰሒሕ ቡኸሪይ፡ 3559

እነዚህና ሌሎች የቁርአን አንቀጾችና የሐዲሥ ማስረጃዎች ሁሉ እስልምና በመልካም ስነምግባርና በበጎ ስራ የሚያዝና የሚያበረታታ መሆኑን የሚያስረዱ። እስልምና ከሚያዝባቸው ነገሮች መካከል እውነተኝነት ይገኝበታል፤ የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- "እውነተኝነት ላይ አደራችሁን፤ እውነት ወደ መልካም ሥራ ይመራል፤ መልካም ሥራ ደግሞ ወደ ጀነት ይመራል፤ አንድ ሰው እውነትን መናገር እስከቀጠለ እና እውነትንም ዓላማው እስካደረገ ድረስ በአላህ ፊት እውነተኛ ሆኖ ይመዘገባል።" ሰሒሕ ሙስሊም 2607 እስልምና ከሚያዝባቸው ነገሮች መካከል አደራን መወጣት ይገኝበታል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا}

{አላህ አደራዎችን ወደ ባለቤቶቻቸው እንዳታደርሱ ያዛቸዋል።} [ኒሳእ: 58]

እስልምና ከሚያዝባቸው ነገሮች መካከል ጥብቅነት ይገኝበታል፤ የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- "ሶስቱን አላህ ሊረዳቸው ዋስትና አላቸው፤ ከነኝህም መካከል ጥብቅነትን ፈልጎ ትዳር የሚመሰርትን ጠቀሱ።" ሱነኑ ቲርሚዚይ 1655

ከነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ዱዓዎች መካከል እንዲህ ይሉ ነበር፡- "አላህ ሆይ ቅን መንገድ ምራቻን፣ ላንተ የሚገባ መፍራትን (ተቅዋ)፤ ጥብቅነትን እና መብቃቃትን እጠይቅሁለሁ።" ሰሒሕ ሙስሊም 2721 እስልምና ከሚያዝባቸው ነገሮች መካከል ሐያእ (አይነ አፋርነት) ይገኝበታል፤ የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና

ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- "ሐያእ ይዞ የሚመጣው ኸይርን ብቻ ነው።" ሰሊኩ ቡኸሪይ፡ 6117

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- "ለሁሉም ሃይማኖት የየራሱ ስነምግባር አለው፤ እስልምና የሚያላብሰው ሐያእን ነው።" በይሀቂይ በሹባሉል ኢማን የሐዲሁን ሙሉ ሰነድ ዘግበውታል 6/2619

እስልምና ከሚያዝባቸው ነገሮች መካከል ጀግንነት ይገኝበታል፤ ከአነስ ረዳዩሷ ዐንሁ እንዲህ የሚል ተላልፏል፡- "ነቢዩ (ሰላላሁ አለይሂ ወሰላም) ከሰዎች ሁሉ ደፋር እና ለጋስም ነበሩ። አንድ ጊዜ የመዲና ሰዎች በቁረይሾች ምክንያት በፍርሃት በተዋጡ ጊዜ ነቢዩ (ሰላላሁ አለይሂ ወሰላም) ግን ፊት ለፊት ቀድመው ነው የነበሩት።" ሰሊኩ ቡኸሪይ፡ 2820

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ከፈሪነት በአላህ ሲጠበቁ እንዲህ ይሉ ነበር፡- "አላህ ሆይ! እኔ ከፈሪነት ባንተ እጠበቃለሁ።" ሰሊኩ ቡኸሪይ፡ 6374 እስልምና ከሚያዝባቸው ነገሮች መካከል ቸርነትና ለጋስነት ይገኝበታል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلَ فِي كُلِّ سُنبُلَةٍ مِائَةُ حَبَّةٍ وَاللَّهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ}

{የእነዚያ ገንዘቦቻቸውን በአላህ መንገድ የሚለግሱ ሰዎች (ልግስና) ምሳሌ በየዘላለሙ ሁሉ መቶ ቅንጣት ያለባቸውን ሰባት ዘላለሞች እንደ አበቃላች አንዲት ቅንጣት ብጤ ነው። አላህም ለሚሻው ሰው (ከዚህ በላይ) ያነባብራል። አላህም ቸሮታው ሰፊ ዐዋቂ ነው።} [አል-በቀራህ፡ 261]

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ስነምግባራቸው ቸርነት ነበር፤ ከኢብኑ ዓባስ ረዳዩሷ ዓንሁ እንዲህ የሚል ተላልፏል፡- "ነቢዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ከሰዎች ሁሉ እጅግ በጣም ለጋስ ነበሩ፤ በይበልጥ ደግሞ በወርሀ ረመዲን ጂብሪል ሲመጣ የበለጠ ለጋስ ይሆኑ ነበር። ጂብሪል በረመዳን በየምሽቱ ከእርሳቸው ጋር ቁርአንን ለመከለስ ያገኛቸው ነበር። የዚህ ጊዜ የአላህ መልእክተኛ (ሰላላሁ አለይሂ ወሰላም) ከተላኮች ነፋስ የበለጠ ለጋስ ነበሩ።" ሰሊኩ

ቡኸሪይ: 1902

እስልምና ከሚያዝባቸው መልካም ስነምግባሮች መካከል የተቸገረን መርዳትንና የወደመበትን መታደግን፣ የተራበን ማብላትን፣ መልካም ጉርብትናን፣ ዝምድና መቀጠልን፣ ለእንስሳት እንኳ ማዘንን በመሰሉ ምስጉን ስነምግባሮች ይገኙበታል። ዐብደሷህ ኢብኑ ዑመር ረዲየሷሁ ዐንሁማ ባስተላለፈው ሐዲሥ አንድ ሰው ነብዩን (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ሲል ጠየቃቸው: "የትኛው እስልምና ይበልጣል?" እርሳቸውም:- "ሚስኪንን የምታበላበትና ለምታውቀውም ለማታውቀውም ሰላምታን የምታበዛበት።" አሉት። ሰሊክ ቡኸሪይ: 12

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል:- ነቢዩ (ሰላላሁ አለይሂ ወሰላም) እንዲህ ብለዋል - "አንድ ሰው በመንገድ ላይ እያለ በጣም ተጠምቶ ነበር፤ እዚያም አንድ ጉድጓድ ገጠመው። ወደ ጉድጓዱ ውስጥ ወርዶ ጠጥቶ ሲወጣ አንድ ውሻ እጅግ ወኃ ከመጠማቱ የተነሳ መሬቱን የሚልስ ውሻ አስተዋለ፤ ሰውየውም (ለራሱ):- "ይህ ውሻ እንደ እኔ በጥም እየተሰቃየ ነው" አለ። ስለዚህ እንደገና ወደ ጉድጓዱ ወርዶ ጫማውን በውሃ ሞልቶ አውጥቶ አጠጣው። አላህ ለዚያ ተግባር አመስግነውና እና (ወንጀሉን ማረለት) ይቅር አለው። ሶሐቦችም - "የአላህ መልእክተኛ (ሰላላሁ አለይሂ ወሰላም) ሆይ! እንስሳትን (በመንከባከባችን) ለእኛ ምንዳ አለን? ሲሉ ጠየቁ። "እርሳቸውም "አዎን! ማንኛውንም ሕያው (ፍጡር) በመንከባከብ ምንዳ አለ" ሲሉ መለሰ። ሰሊክ ኢብኑ ሒባን 544

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል:- "ለመበለቲቱ (ባላቸው ለሞተባቸው) እና ቸግረኞችን (ለመርዳት) የሚታገል ሰው በአላህ መንገድ እንደሚታገል ወይም በሌሊት ቆሞ እየሰገደ በቀን እየፆመ እንደሚኖር ሰው ነው።" ሰሊክ ቡኸሪይ: 5353 እስልምና የዝምድና መብቶችን አረጋግጦ ዝምድናን መቀጠልንም ግዴታ ያደርጋል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል:-

{النَّبِيُّ أَوْلىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ وَأُولُو الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ إِلَّا أَنْ تَفْعَلُوا إِلَىٰ أُولِيَائِكُمْ مَعْرُوفًا كَانَ ذَلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا}

{ነቢዩ በምእምናን ከነፍሶቻቸው ይበልጥ ተገቢ ነው። ሚስቶቹም እናቶቻቸው

ናቸው። ዝምድና ባለቤቶችም ከፈላቸው በከፊሉ (ውርስ) በአላህ መጽሐፍ ውስጥ ከምእምናንና ከስደተኞች ይልቅ የተገባቸው ናቸው። ግን ወደ ወዳጆቻችሁ (በኑዛዜ) መልካምን ብትሰሩ (ይፈቀዳል)። ይህ በመጽሐፉ ውስጥ የተመዘገበ ነው። [አል-አሕዛብ: 6]

ዝምድናን ትስስር ከማቋረጥ አስጠንቅቋል ምድርን ከማበላሸት ጋር ከማገናኘት አቆራኝቶታል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{قَهْلَ عَسَيْتُمْ إِن تَوَلَّيْتُمْ أَن تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَتَقَطَّعُوا أَرْحَامَكُمْ (22) (أُولَئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فَأَصَمَّهُمْ وَأَعَمَّى أَبْصَارَهُمْ (23) }

{ብትሸሹሙም በምድር ላይ ማበላሸትን ዝምድናችሁንም መቋረጥን ከጀላችሁን?} {እነዚህ እነዚያ አላህ የረገማቸው፣ ያደነቆራቸውም፣ ዓይኖቻቸውንም ያወራቸው ናቸው።} [ሙሐመድ: 22-23]

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡ "ዝምድናን የሚቆርጥ ሰው ጀነት አይገባም።" ሰሊክ ሙስሊም 2556

መቀጠሉ ግዴታ የሚሆነው ዝምድና፡- ወላጆች፣ ወንድሞች፣ እህቶች፣ በአባትም በእናትም በኩል ያሉ አጎቶችና በአባትም በእናትም በኩል ያሉ አክስቶች ናቸው። እስልምና የጎረቤትን መብት ከሀዲ ቢሆን እንኳን ያረጋግጣል (እንዲጠበቅ ያዛል)፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا ۚ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَن كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا }

{አላህንም ተገዙ። በእርሱም ምንንም አታጋሩ። በወላጆችና በቅርብ ዝምድና ባለቤትም፣ በየቲሞችም፣ በምስኪኖችም፣ በቅርብ ጎረቤትም፣ በሩቅ ጎረቤትም፣ በጎን ባልደረባም፣ በመንገደኛም፣ እጆቻችሁም ንብረት ባደረጓቸው (ባሮች)፣ መልካምን (ሥሩ)፤ አላህ ኩራተኛ ጉረኛ የኾነን ሰው አይወድም።} [አን-ኒሳእ: 36]

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- "ጂብሪል ጉርብትናን በማስመልከት ውርስም ይገባዋል ይላኝ ይሆን እስክል ድረስ እኔን አደራ ከማለት አልተወገደም።" ሰሊክ አቢ ዳውድ 5152

33- ጥሩ ነገሮች በእስልምና

እስልምና ከሚጠጣም ሆነ ከሚበላ ነገር ጥሩውን (መልካም የሆነውን) ፈቅዷል፤ ልቦናንም ሆነ አካልን እንዲሁም መኖርያ ስፍራን ንፁህ ማድረግን አዟል፤ የአላህ ሰላትና ሰላም በእነርሱ ላይ ይስፈን ነብያዮችም እንዳዘዙት ሁሉ ጋብቻን የተፈቀደ አድርጓል፤ እነርሱ በጥሩ ነገር ሁሉ የሚያዙ ናቸውና።

እስልምና ከሚበላም ሆነ ከሚጠጣ ነገር ጥሩ የሆነውን ሁሉ ፈቅዷል፤ የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- እናንተ ሰዎች ሆይ! አላህ መልካም ነው፤ መልካሙን ብቻ ነው የሚቀበለው። አላህ መልእክተኞቹን ባዘዘበት ነገር አማኞችንም አዟል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُّوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ}

"እናንተ መልእክተኞች ሆይ! ከተፈቀዱት ምግቦች ብሉ። በጎ ሥራንም ሥሩ። እኔ የምተሠሩትን ሁሉ ዓዋቂ ነኝ።" እንዲህም ብሏል፡-

{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِنْ كُنْتُمْ عَلَيْهِ تَعْبُدُونَ}

"እናንተ ያመናችሁ ሆይ! ከነዚያ ከሰጠናችሁ ጣፊጮች ብሉ። ለአላህም እርሱን ብቻ የምትገዝ እንደሆናችሁ አመስግኑ።" (የሐዲሁ አስተላላፊ ሐዲሁን እንዲህ በማለት ቀጠለ) "ከዚያም ፀጉሩ የተንጨበረረ እና አቢራማ ሁኔታ ውስጥ ሆኖ ረጅም ጉዞ ስለሚያደርግ ሰው አወሱ፤ (ይህ ሰው ምግቡ፣ መጠጡና ልብሱ ከሐራም በሆነበት ሁኔታ) "ጌታዬ ሆይ! ጌታዬ ሆይ!" እያለ እጆቹን ወደ ሰማይ ዘርግቶ ይለምናል፤ የሚበላው ሐራም! የለበሰው ሐራም! የሚጠጣው ሐራም! ሁለመናው በሐራም የተገነባ ሆኖ ሳለ አላህ እንዴት ዱዓውን ሊቀበለው ይችላል!? ሰሐሕ ሙስሊም 1015 ከቶ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَطَيِّبَاتٍ مِنَ الرِّزْقِ قُلْ هِيَ لِلَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا خَالِصَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۗ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ}

«የአላህን ጌጥ ያችን ለባሮቹ የፈጠራትን ከሲሳይም ጥሩዎቹን እርም ያደረገ ማን ነው» በላቸው። «እርሷ በትንሣኤ ቀን ለእነዚያ ላመኑት ብቻ ስትኾን በቅርባቱ ሕይወት ተገቢያቸው ናት» በላቸው። እንደዚሁ ለሚያውቁ ሕዝቦች አንቀጾችን እናብራራለን።»

[አል-አዕራፍ: 32]

እስልምና የልብን፣ የአካልንና የቤት ንፅህናን አዟል፤ ለዚህም ጋብቻን ፈቅዷል፤ ልክ በዚህ መልኩ ነቢያትና ሩሱሎችን የአላህ ሰላትና ሰላም በእነርሱ ላይ ይስፈን አዟል፤ እነርሱ መልካም ነገሮችን ሁሉ ያዛሉና። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُم مِّنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُم مِّنْ أَزْوَاجِكُمْ بَنِينَ وَحَفَدَةً وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ أَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَتِ اللَّهِ هُمْ يَكْفُرُونَ}

{አላህም ከነፍሶቻችሁ (ከጎሶቻችሁ) ለእናንተ ሚስቶችን አደረገ። ለእናንተም ከሚስቶቻችሁ ወንዶች ልጆችን፣ የልጅ ልጆችንም አደረገላችሁ። ከመልካሞችም ጾጋዎች ሰጣችሁ። ታዲያ በውሸት (በጣኦት) ያምናሉን በአላህም ጾጋ እነሱ ይክዳሉን} [አን-ነሕል: 72]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{ (وَالرَّجُلُ فَاهُجُرْ 5) (وَتَذَاتَكَ فَطَهَّرْ 4) } {ልብስህንም አጥራ።} {ጣዎትንም ራቅ።} [አል-ሙዲሂር: 4-5]

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፦ "በልብ ውስጥ የሰናፍጭ ቅንጣትክብደት ያክል ኩራት ያለበት ሰው ጀነት አይገባም። አንድ ሰው (ከሱሐቦች መካከል) እንዲህ አለ - "በእርግጥ አንድ ሰው ልብሱ ጥሩ እንዲሆን፣ ጫማውም ጥሩ እንዲሆኑ ይወዳል።" ሲላቸው ነቢዩም (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ አሉት - "በእርግጥ አላህ ውብ ነው ውበትንም ይወዳል። ኩራት ማለት እውነትን አለመቀበልና ሰውን መናቅ ነው።" ሰሊክ ሙስሊም 91

34- እስልምና ከሚከለክላቸው ክፋቶች መካከል

እስልምና በአላህ ማጋራት፣ ክህደት፣ የጣኦት አምልኮ፣ በአላህ ላይ ያለ እውቀት መናገር፣ ልጅን መግደል፣ ክቡር የሆነችውን የሰውን ልጅ ነፍስ ማጥፋት፣ በምድር ላይ ማበላሸት፣ ድግምት፣ ግልፅም ይሁን ድብቅ ብልግና፣ ዝሙት፣ ግብረሰዶም፣ ወለድ መብላትንም ከልክሏል፣ የበከተን ስጋ፣ ለጣኦታችን ለቅርፃ ቅርፅ ተብሎ የታረደን ስጋ እና የአሳማ ስጋን መብላት እና ሌሎችም ርኩስና ቆሻሻን ሁሉ ከልክሏል፤ ወላጁን ያጣን (የቲም) ልጅ ንብረት መብላት፣ ሚዛንና መለኪያን ማዛባት፣ ዝምድና መቁረጥን የመሰሉ የሐራም (እርም) ነገሮች መሰረት የሆኑትን ይከለክላል። ሁሉም ነብያቶችም እነዚህ የተዘረዘሩት የተከለከሉ ሐራም መሆናቸው ላይ ይስማማሉ።

እስልምና በአላህ ማጋራት፣ ክህደትንና ጣኦት አምላኪነትን፣ ስለ አላህ ያለበቁ

እውቀት መናገርን፣ ልጆችን መግደልን መሰል የሆኑ የሐራም መሰረቶችን ከልክሏል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{قُلْ تَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبِّيَ عَلَيْهِ تَشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ مِمَّنْ أَمَلَكُمْ نَحْنُ نَزَرُكُمْ وَإِبَاهُمْ وَلَا تَقْرُبُوا أَلْفَوْحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ ذَلِكُمْ وَصْنُكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ}

{ኑ፤ ጌታችሁ በእናንተ ላይ እርም ያደረገውን ነገር (በእርሱም ያዘዛችሁን) ላንብብላችሁ» በላቸው። «በእርሱ (በአላህ) ምንንም ነገር አታጋሩ። ለወላጆችም በጎን ሥራ (ሥሩ)። ልጆቻችሁንም ከድህንት (ፍራቻ) አትግደሉ። እኛ እናንተንም እነርሱንም እንመግባችኋለንና። መጥፎ ሥራዎችንም ከእርሷ የተገለጸውንም የተደበቀውንም ሁሉ አትቅረቡ። ያችንም አላህ እርም ያደረጋትን ነፍስ በሕግ ቢኾን እንጅ አትግደሉ። ይህን ታውቁ ዘንድ (አላህ) በእርሱ አዘዛችሁ።»}

{وَلَا تَقْرُبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّىٰ يَبْلُغَ أَشُدَّهُ وَأَوْفُوا بِالْكَفَالَةِ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ لَا تَكْلَفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا وَإِذَا قُلْتُمْ فَاعْدِلُوا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ وَبِعَهْدِ اللَّهِ أَوْفُوا ذَلِكُمْ وَصْنُكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ}

{«የዮቲምንም ገንዘብ ብርታቱን (አካለ መጠን) እስኪደርስ ድረስ በዚያች እርሷ መልካም በኾነች ኹኔታ እንጅ አትቅረቡ። ስፍርንና ሚዛንንም በትክክል ሙሉ። ነፍስን ችሎታዋን እንጂ አናስገድድም። በተናገራችሁም ጊዜ በዘመዶቻችሁ ላይ ቢኾንም እንኳ (እውነትን በመናገር) አስተካክሉ። በአላህም ቃል ኪዳን ሙሉ። እነሆ ትገሰጹ ዘንድ በርሱ አዘዛችሁ።»} [አል-አንዓም: 151-152]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَالْإِثْمَ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَأَنْ تُشْرِكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ سُلْطَانًا وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ}

{«ጌታዬ እርም ያደረገው መጥፎ ሥራዎችን፣ ከርሷ የተገለጸውንና የተደበቀውን ኃጢአትንም፣ ያላግባብ መበደልንም፣ በርሱም ማስረጃ ያለውረደበትን (ጣዖት) በአላህ ማጋራታችሁን፣ በአላህም ላይ የማታውቁትን መናገራችሁን ብቻ ነው» በላቸው።} [አል-አዕራፍ: 33]

እስልምና የተከበረች ነፍስ ማጥፋትን ሐራም (እርም) አድርጓል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيهِ سُلْطَانًا فَلَا يَسْرِفُ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا}

{ያቺንም አላህ ያወገዛትን ነፍስ ያለ ሕግ አትግደሉ። የተበደለም ኾኖ የተገደለ ሰው ለዘመዱ (በገዳዩ ላይ) በእርግጥ ስልጣንን አድርገናል። በመግደልም ወሰንን አይለፍ፤ እርሱ የተረዳ ነውና።} [አል-ኢስራኦ: 33]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا}

{እነዚያም ከአላህ ጋር ሌላን አምላክ የማይገዙት፤ ያችንም አላህ እርም ያደረጋትን ነፍስ ያለ ሕግ የማይገድሉት፤ የማያመነዝሩትም ናቸው። ይህንንም የሚሠራ ሰው ቅጣትን ያገኛል።} [አል-ፋርቃን: 68]

እስልምና በምድር ላይ ብክለትን (ብልሹነት መፍጠርን) ሐራም አድርጓል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا}

{በምድርም ውስጥ ከተበጀች በኋላ አታበላሹ።} [አል-አዕራፍ: 56]

ነብዩሷህ ሹዐይብ ለህዝባቸው እንዲህ ማለታቸውን የላቀው አላህ በዚህ መልኩ ነግሮናል፡-

{يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ ۖ قَدْ جَاءَكُمْ بَيِّنَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ ۖ فَأَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا ۚ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ}

{ወደ መድየንም (ምድያን) ወንድማቸውን ሹዓይብን (ላክን)፤ አላቸው፡- «ወገኖቼ ሆይ! አላህን ተገዙ። ከእርሱ በቀር ምንም አምላክ የላችሁም። ከጌታችሁ ዘንድ ግልጽ ማስረጃ በእርግጥ መጥታላችኋለች። ስፍርንና ሚዛንን ሙሉ። ሰዎችንም አንዳችቻቸውን (ገንዘባቸውን) አታጉድሉባቸው። በምድርም ውስጥ ከተበጀች በኋላ አታበላሹ። ይህ ምእምናን እንደኾናችሁ ለእናንተ የተሻለ ነው።»} [አል-አዕራፍ 85]

እስልምና ድግምትን ሐራም አድርጓል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَأَلْقِ مَا فِي يَمِينِكَ تَلَقَّتْ مَا صَنَعُوا ۖ إِنَّمَا صَنَعُوا كَيْدٌ سَجَرٌ وَلَا يُفْلِحُ السَّاجِرُ حَيْثُ أَتَى}

{«በቀኝ እጅህ ያለቸውንም በትር ጣል። ያንን የሠሩትን ትውጣላችና። ያ የሠሩት ሁሉ የድግምተኛ ተንኮል ነውና። ድግምተኛም በመጣበት ስፍራ ሁሉ አይቀናውም» (አልን)።}

[ጢሀ: 69]

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፦
 "ሰባቱ የሰው ልጆችን አጥፊዎች በመባል የታወቁ ከባድ ኃጢአቶችን ተጠንቀቁ (ሰባት አጥፊ ወንጀሎችን ተጠንቀቁ)፤ (ሰሐቦችም) የአላህ መልእክተኛ ሆይ ምን ምን ናቸው? አሉ። እርሳቸውም፦ በአላህ ማጋራት፣ ድግምት፣ አላህ ክልክል ያደረጋችን ነፍስ ያለ አግባብ ማጥፋት፣ የየቲሞችን (ወላጅ አባታቸው የሞተባቸውን ታዳጊዎችን) ገንዘብ መብላት፣ ወለድ (አራጣ) መብላት፣ ከተፋፋመ ጦርነት ማፈግፈግ፣ ጥብቅ (ንፁህ) የሆኑ ሴቶችን በዝሙት ማነወር (መወንጀል) ናቸው።" አሉ። ሰሊክ ቡካሪይ: 6857

እስልምና ድብቅም ግልፅም የሆነ ብልግናን፣ ግብረ ሰዶማዊነትን ሐራም አድርጓል፤ ይህንን በማስመልከትም በዚሁ ቅፅ መጀመርያ አካባቢ ለዚህ ማስረጃ የሚሆኑ የቁርአን ማስረጃዎችን አሳልፈናል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ (فَإِنْ لَّمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِنْ تُبْتِغُوا فَلَئِنَّكُمْ لَفِي غُصٍّ مِنْ أَمْوَالِكُمْ لَا تَتَطْلَمُونَ وَلَا تَظْلَمُونَ) {279}

{እናንተ ያመናችሁ ሆይ! አላህን ፍሩ። ከአራጣም የቀረውን ተዉ። አማኞች እንደኾናችሁ (ተጠንቀቁ)።} {(የታዘዘችሁትን) ባትሠሩም ከአላህና ከመልክተኛው በኾነች ጦር (መወጋታችሁን) ዕውቁ። ብትጸጸቱም ለእናንተ የገንዘቦቻችሁ ዋናዎች አሏችሁ። አትበድሉም አትበድሉምም።} [አል-በቀራህ: 278-279]

አላህ የአራጣን የሚበላ ሰው ላይ የዛተቦችን ያክል የትኛውም አመፀኛ ላይ አልዛተም፤ ይህም የሆነው በአራጣ ምክንያት የሃይማኖቶች፣ የአገራት፣ የገንዘብ እና የሕይወት ውድመት ስላለ ነው። እስልምና የበከተ ስጋ፣ ለጣኦት የታረደን እና የአሳማ ስጋ መብላትን ሐራም አድርጓል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالْدَّمُ وَلَحْمُ الْخَنزِيرِ وَمَا أُهْلَ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ وَالْمُنْخَنِقَةُ وَالْمَوْفُوذَةُ وَالْمُتَرَدِّيَةُ وَالنَّطِيحَةُ وَمَا أَكَلَ السَّبُعُ إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى النُّصُبِ وَأَنْ تَسْتَقْسِمُوا بِالْأَزْلَامِ ذَلِكُمْ فِسْقٌ}

{በክት፣ ፈሳሽ ደምም፣ የእረያ (አሣማ) ሥጋም፣ በርሱ ከአላህ (ስም) ሌላ የተነሳበትም፣ የታነቀችም፣ ተደብድባ የተገደለችም፣ ተንከባላ የሞተችም፣ በቀንድ ተውግታ የሞተችም፣ ከርሷ አውሬ የበላላትም (ከእነዚህ በህይወት ደርሳችሁ) ያረዳችሁት ብቻ ሲቀር ለጣዖታትም የታረደው በአዝላምም ዕድልን መፈለጋችሁ

በእናንተ ላይ እርም ተደረገ።} [አል ማኢዳህ 3]

እስልምና አስካሪ መጠጥንም ሆነ ነጃሳና ቆሻሻ ነገራቶችን ሁሉ መጠጣትን ሐራም አድርጓል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْوَاجُ رَجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ (90) إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقَعَ بَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ (91) }

{እናንተ ያመናችሁ ሆይ! የሚያሰክር መጠጥ ቁማርም ጣዖታትም አዝላምም ከሰይጣን ሥራ የኾኑ እርኩስ ብቻ ናቸው። (እርኩስን) ራቁትም ልትድኑ ይከጀላልና።} {ሰይጣን የሚፈልገው በሚያሰክር መጠጥና በቁማር በመካከላችሁ ጠብንና ጥላቻን ሊጥል አላህን ከማውሳትና ከስግደትም ሊያግዳችሁ ብቻ ነው። ታዲያ እናንተ (ከእነዚህ) ተከልካዮች ናችሁን (ተከልከሉ)።} [አል-ማኢዳህ: 90-91]

በአንቀፅ ቁጥር (31) ላይ ነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) በተውራትና ኢንጂል ካላቸው መገለጫ መካከል ቆሻሻ ነገርን ሁሉ የሚከለክል መሆኑን ጠቅሰን አሳልፈናል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْنُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ }

{ለእነዚያ ያንን እነሱ ዘንድ በተውራትና በኢንጂል ተጽፎ የሚያገኙትን የማይጽፍና የማያነብ ነቢይ የኾነውን መልክተኛ የሚከተሉ ለኾኑት (በእርግጥ እጽፍለታለሁ)። በበጎ ሥራ ያዛቸዋል። ከክፉም ነገር ይከለክላቸዋል። መልካም ነገሮችንም ለነርሱ ይፈቅድላቸዋል። መጥፎ ነገሮችንም በእነርሱ ላይ እርም ያደርግባቸዋል። ከእነሱም ላይ ሽክማቸውንና እነዚያንም በእነርሱ ላይ የነበሩትን እንዳይቆዩ (ከባድ ሕግጋቶች) ያነሳላቸዋል። እነዚያም በእርሱ ያመኑ ያከበሩትም የረዱትም ያንንም ከእርሱ ጋር የተወረደውን ብርሃን የተከተሉ እነዚያ እነሱ የሚያድኑ ናቸው።} [አል-አዕራፍ: 157]

እስልምና (የተከበረች) የየደቱምን ገንዘብ መብላትን ሐራም አድርጓል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{وَأَتُوا الْيَتَامَىٰ أَمْوَالَهُمْ وَلَا تَتَبَدَّلُوا الْخَبِيثَ بِالطَّيِّبِ وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَهُمْ إِلَىٰ أَمْوَالِكُمْ ۚ إِنَّهُ كَانَ حُوبًا

{የቲሞችንም ገንዘቦቻቸውን ስጡ። መጥፎውንም በመልካሙ አትለውጡ። ገንዘቦቻቸውንም ወደ ገንዘቦቻችሁ (በመቀላቀል) አትብሉ እርሱ ታላቅ ኃጢአት ነውና።} [አን-ኒሳ: 2]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا}

{እነዚያ የየቲሞችን ገንዘብ በመበደል የሚበሉ በሆዶቻቸው ውስጥ የሚበሉት እሳትን ብቻ ነው። እሳትንም በእርግጥ ይገባሉ።} [አን-ኒሳ: 10]

እስልምና በመለኪያና በሚዛን ማዘነፍን ሐራም አድርጓል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ ۝ ۱ (الَّذِينَ إِذَا أَكْتَالُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ) ۝ ۲ (وَإِذَا كَالُوهُمْ أَوْ وَزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ) ۝ ۳ أَلَا يَظُنُّ أُولَٰئِكَ أَنَّهُمْ مَبْعُوثُونَ ۝ (4)}

{ለሰላቢዎች ወዮላቸው።} {እነዚያ ከሰዎች ባስሰፈሩ ጊዜ የሚያስመሉ።} {እነርሱም (ለሰዎቹ) በሰፈሩ ወይም በመዘኑላቸው ጊዜ የሚያጎድሉ (ለኾኑት)።} {እነዚያ እነርሱ ተቀስቃሾች መኾናቸውን አያውቁምን?} [አል-ሙጠፊፊን: 1-4]

እስልምና ዝምድና መቁረጥን ሐራም አድርጓል። ይህንንም በማስመልከት በአንቀፅ ቁጥር (31) ላይ ይህንን የሚያመለክቱ የቁርአንና የሓዲሥ ማስረጃዎችን እንዲሁም ነብያቶችና ሩሴሎችም ሁሉ እነኝህ ነገራቶች ሐራም መሆናቸው ላይ ሙሉ ስምምነት እንዳላቸው ጠቅሰን አሳልፈናል፤

35- እስልምና ከሚከለክላቸው መጥፎ የማንነት መገለጫዎች መካከል

እስልምና እንደ ውሸት፣ ማታለል፣ መካድ፣ ክፋትን ማመርቀዝ፣ ምቀኝነት፣ መጥፎ ተንኮል፣ ስርቆት፣ ድንበር ማለፍንና ሰዎችን መበደልን ከመሰሉ የተወገዙ ስነምግባሮችና መጥፎ ማንነቶች ሁሉ ይከለክላል።

እስልምና ከተወገዙ ባህሪዎች ይከለክላል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَلَا تُصَوِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ}

{«ጉንጭህንም (በኩራት) ከሰዎች አታዘር። በምድርም ላይ ተንበጥርረህ አትሂድ። አላህ ተንበጥራሪን ጉረኛን ሁሉ አይወድምና።} [ሉቅማን: 18]

የአላህ መልእክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡-
 “በእለተ ትንሣኤ ከእናንተ ዘንድ በጣም የተወደደው እና ለእኔም በጣም ቅርብ የሆነው በመልካም ሥነ ምግባር ከእናንተ በላጭ የሆነ ነው፤ ከእናንተ መካከል እኔ ዘንድ በጣም የተጠላውና ከእኔም የራቀው ደግሞ ‘አሥ-ሠርሣሩን’ (ራሱን እያስጨነቀ ብዙ የሚያወራ)፣ ‘አል-ሙተሸዲቁን’ (ያለቅሙ ተንጠራረቶ የሚያወራ)፣ ‘አል-ሙተፈይቂሁን’ ናቸው። ” ሰላቦችም ጠየቁ-“የአላህ መልእክተኛ ሆይ! እኛ ‘አሥ-ሠርሣሩን’ እና ‘አል-ሙተሸዲቁን’ አወቅናቸው፤ ግን ‘አል-ሙተፈይቂሁን’ ማን እንደሆኑ አላወቅንም” እሳቸውም “ትዕቢተኞች /ኩራተኛ/ ሰዎች” በማለት መለሱ። ሲልሲለቱ ሰሊሐህ: 791 እስልምና ውሸትንም ይከለክላል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ كَذَّابٌ}

{አላህ ያንን እርሱ ድንበር አላፈ ውሸታም የኾነውን አይመራምና።} [ጋፊር: 28]

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡-
 “ውሸትን ተጠንቀቁ፤ ውሸት ወደ ትእቢት ይመራል፤ ትብኢት ደግሞ የሚመራው ወደ ጀህንም ነው፤ አንድ ሰው ውሸት በመናገር ላይ እስከዘወተረ እና ውሸትም በመምረጥ እስከቀጠለ ድረስ በአላህ ፊት ውሸታም ሆኖ ይመዘገባል።” ሰሊሐህ ሙስሊም 2607 የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡-
 “የሙናፊቅ ምልክቱ ሶስት ነው፤ ሲናገር ይዋሻል፣ ቃል ሲገባ ቃሉን ያፈርሳል፣ ሲታመን ይክዳል።” ሰሊሐህ ቡኸሪይ: 6095 እስልምና ማጭበርበርን ሐራም (እርም) አድርጓል።

በሐዲሶ እንዲህ የሚል ተላልፎ እናገኛለን፡- የአላህ መልእክተኛ (ሰላላሁ አለይሂ ወሰለም) በአንድ ወቅት በእህል ክምር እያለፉ እጃቸውን ወደ ውስጥ ሲያስገቡ ጣታቸው ትንሽ እርጥበት ተሰማቸውና “የእህሉ ባለቤት ሆይ ይህ ምንድን ነው?” ሲሉ ጠየቁት። እርሱም “የአላህ መልእክተኛ ሆይ ዝናብ አግኝቶት ነው።” ሲል መለሰ። እርሳቸውም “ታዲያ (እርጥበቱን ክፍል) ሰዎች እንዲያዩት በእህሉ ላይ ለምን አለስቀመጥከውም?፤ ያታለለ ከእኔ አይደለም” አሉ። ሰሊክ ሙስሊም 102 እስልምና ሰዎችን መሸወድ፣ ተንኮልንና ማታለልን ሐራም አድርጓል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَخُونُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ وَتَخُونُوا أَمَانَاتِكُمْ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ}

{እናንተ ያመናችሁ ሆይ! አላህንና መልእክተኛውን አትክዱ። አደራዎቻችሁንም እናንተ እያወቃችሁ አትክዱ።} [አል-አንፋል: 27]

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{الَّذِينَ يُؤْفُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَلَا يَنْقُضُونَ الْمِيثَاقَ}

{እነዚያ በአላህ ቃል ኪዳን የሚሞሉ የጠበቀውንም ኪዳን የማያፈርሱ ናቸው።} [አረ-ራዕድ: 20]

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሰራዊታቸው ሲዘምቱ እንዲህ ይሏቸው ነበር፡- “ዝመቱ! ምርኮን አትሸፍጡ፣ አትካዱ፣ አካል ጉዳተኛ ወይም የሞተን አስከሬን አታንገላቱ፣ ታዳጊ ልጅንም አትግደሉ።” ሰሊክ ሙስሊም 1731 የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- “አራት (ባሕርያት) በእርሱ ላይ ያለበት ሰው ጥርት ያለ ሙናፊቅ ሆኗል፤ ከአራቱ ባህሪዎች ውስጥ አንዱ ያለበት ደግሞ እስካልተወደደና እስከሚያቆም ድረስ አንድ የሙናፊቅ ባህሪ ይኖረዋል፡- ሲያምኑት ይክዳል፣ ሲናገር ይወሻል፣ ቃል ኪዳን ሲገባ ቃሉን ያፈርሳል፣ ሲከራከር ያፈነግጣል።” ሰሊክ ቡኸሪይ: 34 እስልምና ምቀኝነትን ይከለክላል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَىٰ مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ ۖ فَقَدْ آتَيْنَا آلَ إِبْرَاهِيمَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَآتَيْنَاهُمْ مُلْكًا عَظِيمًا}

{ይልቁንም ሰዎችን (ሙሐመድን) አላህ ከችሮታው በሰጣቸው ነገር ላይ ይመቀኛሉን ለኢብራሂምም ቤተሰቦች መጽሐፍንና ጥበብን በእርግጥ ሰጠን ታላቅንም ንግሥና

ሰጠናቸው።} [አን-ኒሳ: 54]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَدَّ كَثِيرٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يَرُدُّونَكُمْ مِن بَعْدِ إِيمَانِكُمْ كُفَّارًا حَسَدًا مِّنْ عِندِ أَنفُسِهِمْ مِّنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْحَقُّ فَاعْلَوْا وَاصْفَحُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ}

{ከመጽሐፉ ባለቤቶች ብዙዎች እውነቱ ከተገለጸላቸው በኋላ ከነፍሶቻቸው በኾነው ምቀኝነት ከእምነታችሁ በኋላ ከሓዲዎች አድርገው ሊመልሱዎችሁ ተመኙ። አላህም ትዕዛዙን እስከሚያመጣ ድረስ ይቅርታ አድርጉ፤ እላፏቸውም። አላህ በነገሩ ሁሉ ላይ ከሃሊ ነውና።} [አል-በቀራህ: 109]

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- "ከናንተ በፊት የነበረው የቀደምቶች በሽታ፣ ቅናትና ጥላቻ ወደናንተ መጣ። ጥላቻ "መላጫ" (አጥፊ) ነው። እኔ ፀጉር ይላጫል አይደለም የምላችሁ ይልቁንም የሃይማኖታዊ ቁርጠኝነት መላጫ (አጥፊ) ነች። ነፍሴ በእጇ በሆነችው እምላላሁ፡- እስክታምኑ ድረስ ጀነት አትገቡም፤ እርስ በርሳችሁም እስክትዋደዱ ድረስ አታምኑም። ያንን ለማሳካት የሚረዳዎችሁን ነገር አልነግራችሁምን? ሰላምታ በመካከላችሁ አብዙ (አሰራጭ)"። ሱነኑ ቲርሚዚይ 2510 እስልምና ክፉ ተንኮልን ሐራም (እርም) አድርጓል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ أَكْبَارَ مُجْرِمِيهَا لِيَمْكُرُوا فِيهَا وَمَا يَمْكُرُونَ إِلَّا بِأَنفُسِهِمْ وَمَا يَشْعُرُونَ}

{እንደዚሁም በየከተማይቱ በውስጡ ያሴሩ ዘንድ የተንኮለኞቻቸውን ታላላቆች አደረግን። በነፍሶቻቸውም ላይ እንጅ በሌላ ላይ አያሴሩም፤ ግን አያውቁም።} [አል-አንዓም: 123]

የላቀው አላህ አይሁዶች መሲሐ ዒሳ የአላህ ሰላም በእርሳቸው ላይ ይስፈንን ለመግደል አሲረው እንደነበርና ነገር ግን በአፀፋው አላህ እነርስኑ እንዳታላላቸው እንዲሁም መጥፎ ተንኮል በባለቤቱ ላይ ብቻ እንደሚደርስ ግልፅ አድርጓል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{قُلْنَا أَحْسَ عِيسَىٰ مِنْهُمْ الْكَفَرُ قَالَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ قَالَ الْخَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ آمَنَّا بِاللَّهِ وَآشْهَدُ بِأَنَّا مُسْلِمُونَ (52) رَبَّنَا آمَنَّا بِمَا أَنْزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ) 53 (وَمَكُرُوا وَمَكَّرَ اللَّهُ وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ) 54 (إِذْ قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَىٰ إِنِّي مُتَوَفِّيكَ وَرَافِعُكَ إِلَيَّ وَمُطَهِّرُكَ مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا}

وَجَاعِلُ الَّذِينَ اتَّبَعُوكَ فَوْقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ۚ ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ {55}

{ዒሳ ከነርሱ ክህደት በተሰማውም ጊዜ፡- «ወደ አላህ (ተጨምረው) ረዳቶቼ እንማን ናቸው» አለ፤ ሐዋርያት፡- «እኛ የአላህ ረዳቶች ነን፤ በአላህ አምነናል፤ እኛም ትክክለኛ ታዛዦች መኾናችንን መስክረን» አሉ።} {«ጌታችን ሆይ! ባወረድኸው አመንን፤ መልክተኛውንም ተከተልን፤ ከመስከረዎችም ጋር መዝግብን» (አሉ)።} {(አይሁዶችም) አደሙ አላህም አድማቸውን መለሰባቸው። አላህም ከአድመኞች ሁሉ በላጭ ነው።} {አላህም ባለ ጊዜ (አስታውስ)። ዒሳ ሆይ! እኔ ወሳጂህ ወደ እኔም አንሺህ ነኝ። ከነዚያም ከካዱት ሰዎች አጥሪህ ነኝ እነዚያንም የተከተሉህን እስከ ትንሣኤ ቀን ድረስ ከነዚያ ከካዱት በላይ አድራጊ ነኝ። ከዚያም መመለሻችሁ ወደእኔ ነው። በርሱ ትለያዩበትም በነበራችሁት ነገር በመካከላችሁ እፈርዳለሁ።} [አሊ-ዒምራን: 52-55]

የላቀው አላህ የነብዌ ሷሊክ (ዓለይሂ -ሰላም) ህዝቦች በተንኮል ሊገድሏቸው ሲያሴሩ አላህም በእነርሱ ላይ አሴረባቸውና መላ ህዝቦችን አጠፋቸው። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{قَالُوا تَفَاسُمُوا بِاللَّهِ لَنُنَبِّئَنَّهُ وَأَهْلَهُ ثُمَّ لَنَقُولَنَّ لَوْلِيهِ مَا شَهِدْنَا مَهْلِكَ أَهْلِهِ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ (وَمَكْرُوًا وَمَكْرُوًا مَكْرًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ) 50 (فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ مُكْرِهِمْ أَنَّا دَمَرْنَاهُمْ وَقَوْمَهُمْ أَجْمَعِينَ) {51}

{«እርሱንና ቤተሰቦችን ሌሊት ልንገድል ከዚያም ለዘመዱ የቤተሰቦችን ጥፋት (መገደላቸውን) አላየንም፤ እኛም እውነተኞች ነን ልንል በአላህ ተማማሉ» አሉ።} (49) {ተንኮልንም መከሩ። እነርሱም የማያወቁ ሲኾኑ በተንኮላቸው አጠፋናቸው።} (50) {የተንኮላቸውም መጨረሻ እንዴት እንደነበረ እኛ እነርሱንም ሕዝቦቻቸውንም በሙሉ እንዴት እንዳጠፋናቸው ተመልከት።} [አን-ነምል: 49-51]

እስልምና ስርቆትን ሐራም አድርጓል፤ የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- «ዝሙትን የሚፈጽም ሰው ዝሙትን በሚፈጽምበት ቅፅበት አማኝ ሆኖ አይሠራም፤ ሌባም ሌብነቱን በሚፈጽምበት ቅጽበት አማኝ ሆኖ አይሰርቅም እንዲሁም አስከሪ መጠጥ ጠጪም መጠጡን በሚጠጣበት ቅፅበት አማኝ ሆኖ አይጠጣም። የተውባ በር ከዚያም በኋላ ክፍት ነች።" ሰሊክ

ቡኸሪይ፡ 6810 እስልምና ድንበር ማለፍን ይከለክላል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ ۚ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ}

{አላህ በማስተካከል፣ በማሳመርም፣ ለዝምድና ባለቤት በመስጠትም ያዛል። ከአስከፊም (ከማመንዘር)፣ ከሚጠላም ነገር ሁሉ፣ ከመበደልም ይከለክላል። ትገንዘቡ ዘንድ ይገስጽችኋል።} [አን-ነብል፡ 90]

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- "አላህ ማንም ሰው ሌላው ላይ ድንበር እስከማይተላለፍና አንዱ በሌላው ላይ እስከማይመፃፀቅ ድረስ ትሑት መሆን እንዳለባችሁ ለእኔ ወሕይ (መለኮታዊ ራዕይ) አውርዶልኛል።" ሰሊክ አቢ ዳውድ 4895 እስልምና በደልንም ይከለክላል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ} {አላህ በዳዮችን አይወድም።} [አሊ-ሲምራን 57]

የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{إِنَّهُ لَا يَفْلَحُ الظَّالِمُونَ} {እነሆ በዳዮች አይሳካላቸውም።} [አል-አንዓም፡ 21]

የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَالظَّالِمِينَ أَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا}

{በዳዮችንም (ዝቶባቸዋል)። ለእነርሱ አሳማሚ ቅጣትን አዘጋጅቶላቸዋል።} [አል-ኢንሳን፡ 31]

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- «ሶስቱ ዓይነት ሰዎች ዱዓቸው ተመላሽ አይሆንም፤ ፍትሀዊ መሪ፣ ፆመኛ እስኪያፈጥርና የተበዳይ ዱዓ እናቸው። ከደመናዎች በላይ ከፍ ትላለች፤ እናም የሰማይ በሮች ይከፈቱላትና ልጅላ ዱያሉ አምላክ "ቢዘገይ እንኳ እንደምረዳሽ በልቅናየ እምላለሁ።" ይላል።» ሙስሊም (2749) ሰነዱን አጠር አድርገው ትንሽ ቢለያይም ዘግበውታል፤ ቲርሚዚይ (2526) ከተወሰነ ልዩነት ጋር ዘዘግበውታል፤ አሕመድ (8043) ዘግበውታል ይህ የተጠቀሰው የቃላት አወቃቀር የአሕመድ ዘገባ ነው።

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሙዓዝን ወደ የመን በላኩት ጊዜ ካሉት መካከል፡- "የተበዳይን ዱዓ እና ተጠንቀቅ ምክንያቱም በርሱና

በአላህ መካከል ምንም ግርዶሽ የለምና።" ሰሊሕ ቡኸሪይ፡ 1496

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- "ተጠንቀቁ ባለ ውልን (ሙዓሂድ) ቢበድለው ወይም መብቱን ቢቀንስበት ወይም ከአቅሙ በላይ እንዲሠራ ቢያስገድድው ወይም ያለ እርሱ ፈቃድ ማንኛውንም ነገር ቢወስድበት በፍርድ ቀን ራሴ እፋረደዋለሁ።" ሱነን አቢ ዳውድ፡ 3052 እስልምና እንደሚታየው እያንዳንዱን መጥፎ ባህሪ፤ ኢ-ፍትሀዊ ወይንም አምባገነናዊ መስተጋብርን ሐራም አድርጓል።

36- እስልምና በኢኮኖሚው ረገድ

እስልምና ወለድ፣ የሰዎች ጉዳት፣ መሸወድ፣ ሰዎችን መበደል፣ ማጭበርበር ካለበትም ሆነ ማህበራዊም ይሁን ህዝባዊ ወይንም ግለሰባዊ ጉዳት ወደ ማምጣት ሊያደርስ የሚችልን ኢኮኖሚያዊ እንቅስቃሴን ይከለክላል።

እስልምና ወለድ፣ የሰዎች ጉዳት፣ መሸወድ፣ ሰዎችን መበደል፣ ማጭበርበር ካለበትም ሆነ ማህበራዊም ይሁን ህዝባዊ ወይንም ግለሰባዊ ጉዳት ወደማምጣት ሊያደርስ የሚችልን ኢኮኖሚያዊ እንቅስቃሴን ይከለክላል። በዚህ አንቀጽ መጀመሪያ ላይ አራጣ፣ ኢፍትሃዊነትን፣ ማጭበርበር ወይም ብክለትን በምድር ላይ የሚከለክሉ የቁርአን አንቀጾችን እና ሐዲሶችን ጠቅሰን አሳልፈናል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بَعِيرٍ مَا اكْتَسَبُوا فَقَدْ احْتَمَلُوا بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُبِينًا}

{እነዚያ አላህንና መልክተኛውን የሚያስከፉ በቅርቢቱ ዓለም በመጨረሻይቱም አላህ ረግሟቸዋል። ለእነርሱም አዋራጅን ቅጣት ደግሰላቸዋል።} [አል-አኡዛብ፡ 58]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ}

{መልካም የሠራ ሰው ለነፍሱ ነው። ያጠፋም ሰው በእርሷ ላይ ነው። ጌታህም ለባሮቹ በዳይ አይደለም።} [ፉሲላት፡ 46]

በነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) አስተምህሮ እንዲህ የሚል መጥቷል፡- "የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) መጉዳትም የለም ብለው ወስነዋል።" ሱነን አቢ ዳውድ የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና

ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- "በአላህና በመጨረሻው ቀን ያመነ ጎረቤቱን አያስችግር፤ በአላህና በመጨረሻው ቀን ያመነ እንግዳውን ያክብር፤ በአላህና በመጨረሻው ቀን መልካምን ይናገር አሊያም ዝም ይበል።" በሌላ ዘገባ "ለጎረቤቱ በጎ ይዋልላቸው።" ስሒሕ ሙስሊም 47

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- "አንዲት ቤት እስክትሞት ድረስ ባሰረቻት ድመት ምክንያት በጀህነም እሳት ተቀጣች። ወይ አላበላቻትና አላጠጣቻት ወይም ደግሞ ከምድር ትላትል ለቃቅማ ትበላ ዘንድ አልለቀቀቻት።" ስሒሕ ቡኸሪይ፡ 3482

ይህ እንግዲህ ድመትን ላስቸገረ ሰው ከሆነ ታዲያ ሰዎችን ላስቸገረ ሰውስ እንዴት ሊሆን ነው? ከኢብኑ ዑመር በተላለፈ ሐዲሥ እንዲህ የሚል እናገኛለን፡- የአላህ መልእክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሚንበር ላይ ወጥተው ከፍ ባለ ድምፅ እንዲህ አሉ፡- "እምነት በልባችሁ ሳይደርስ ኢስላምን በምላሳችሁ የተቀበላችሁ ሆይ! ሙስሊሞችን አትጉዱ ፤ አትሳደቡ (አታነውሯቸው)፤ ነውራቸውን አትከታተሉ። የሙስሊሙን ወንድሙን ነውር የሚከታተል ሰው አላህ ነውሩን ይከታተላል፤ አላህ ነውሩን የተከታተለበት ሰው ደግሞ በቤቱ ጓዳ ውስጥ ቢሆን እንኳ የሠራውን ነውር ያጋልጥበታል። ኢብኑ ዑመር አንድ ቀን ወደ አላህ ቤት ወይም ወደ ካዕባ ተመለከተና እንዲህ አለ፡- "ምንኛ ታላቅ ነህ፤ ክብርህስ ምንኛ ታላቅ ነው፤ (ነገር ግን) አላህ ዘንድ ግን የአንድ አማኝ ክብር ከአንተ እጅግ የበለጠ ነው።) ቲርሚዲይ ዘግበውታል (2032)፤ እንዲሁም ኢብኑ ሒባን (5763)

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- "በአላህና በመጨረሻው ቀን ያመነ ጎረቤቱን አያስችግር፤ በአላህና በመጨረሻው ቀን ያመነ እንግዳውን ያክብር፤ በአላህና በመጨረሻው ቀን መልካምን ይናገር አሊያም ዝም ይበል።" ስሒሕ ቡኸሪይ፡ 6018

አቢ ሁረይራ ባስተላለፉት ሐዲሥ የአላህ መልዕክተኛ ሰላሊሁ ዓለይሂ ወሰለም፡- "ያጣ የነጣ ድኻ የሚባለው ማን ነው?" ብለው ጠየቁ፤ ሰላሊሁም የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! እኛ ዘንድ ያጣ የነጣ ድኻ የሚባለው ገንዘብም ሆነ የሚጠቃቀምበት እቃ የሌለው ነው

በማለት መለሱ። የአላህ መልዕክተኛ ሰላሊሁ ዓለይሂ ወሰለምም እንዲህ አሉ። "ከህዝቦቹ መካከል ያጣ የነጣ ድኻ ማለት የቂያማ ቀን የሰላት፤ የፆምና የዛካን አጅር አከማችቶ ይመጣል፤ ነገር ግን አንዱን ክብሩን በስድብ ተዳፍሮታል፤ አንዱን ደም ዘልፎታል፤ የአንዱን ገንዘቡን በልቶበታል፤ ታዲያ እርሱ እያየ ለዚህኛው (ለበደለው ሰው) ከአጅሩ ይቀነስለታል፤ ለዚህኛም ከአጅሩ ተቀንሶ ይሰጠዋል፤ በመጨረሻም የበደላቸው ሰዎች (ካሳቸው) ጉዳያቸው ከማለቁ በፊት አጅሩ ሲያልቅ ከወንጀላቸው እየተቀነሰ ወደ እርሱ ወንጀል ይነባበርላትና ወደ ጀህንም ይወረወራል።" ሙስሊም ዘግበውታል (2581)፤ ቲርሚዚዲም (2418)፤ አሕመድም (8029) ዘግበውታል ይህ የቃላት አሰካክም በእርሳቸው ዘገባ ነው።

የአላህ መልእክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፦ "አንድ ሰው (መሀል) መንገድ ላይ የነበረችን ሰዎችን የምታስቸግርን ዘፍ በማስወገዱ ጀነት ገባ።" ቡኸሪይ መልዕክቱን ዘግበውታል (652)፤ ሙስሊምም እንዲሁ (1914)፤ ኢብኑ ማጃህ (3682) እና አሕመድም (10432) ዘግበውታል የቃላት አሰካክም የሁለቱ ነው፤ ሰዎችን የሚያስቸግርን ነገር ማስወገድ ጀነት የሚያስገባ ከሆነ ሰዎችን የሚስቸግርንና ህይወታቸውንም የሚያበላሽን ነገር ማስወገድ ከሆነ (ምንዳው) እንዴት ሊሆን ነው?

37- የአእምሮ ፀጋ በእስልምና

እስልምና የመጣው አእምሮን ለመጠበቅ እና አስካሪ መጠጥ መጠጣትን ከመሰሉ እርሱን ከሚያበላሹ ነገሮች በመከልከል ነው። እስልምና የአዕምሮንም ደረጃ ከፍ በማድረግ የፍርድ ማብሰልሰያ አድርጎ ከአጉል እምነትም ሆነ ከጣዖት አምልኮ ጭንቅ ገላገለው። በመሆኑም በእስልምና አንዱን የማህበረሰብ ክፍል ከሌላው የሚለዩ ምስጢሮች ወይም ፍርዶች የሉም፤ ሁሉም ፍርዶች እና ህጎች ጤናማ ከሆኑ አእምሮዎችም ጋር የሚስማሙ ናቸው፤ እነርሱም ከፍትህና ጥበብ ጋ የሚገጠሙ ናቸው።

እስልምና አዕምሮን ለመጠበቅ ነው የመጣው፤ ደረጃውንም ከፍ አድርጎታል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَٰئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا}

{መስሚዶ፣ ማዶም፣ ልብም እነዚህ ሁሉ (ባለቤታቸው) ከእነሱ ተጠያቂ ነውና።} [አል-ኢስራአ: 36]

በመሆኑም ማንም ሰው የአእምሮውን ጤናማነት መጠበቅ ግዴታው ነው፤ ለዚህም ሲባል ነው እስልምና አልኮልን እና አደንዛዥ ዕፅን የከለከለው። የአስካሪ መጠጥ ሐራምነትን በአንቀፅ (34) ላይ ጠቅሰናል፤ በርካታ የቁርአን አንቀጾች በተከታይ ቃል ነው የሚጠናቀቁት፡- {لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ} {...ታውቁ ዘንድ።} [አል-በቀራህ: 242] ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَلَلْآخِرَةُ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ يَتَّقُونَ ۚ أَفَلَا تَعْقِلُونَ}

{የቅርቢቱም ሕይወት ጨዋታና ላግጣ እንጅ ሌላ አይደለችም። የመጨረሻይቱም አገር (ገነት) ለእነዚያ ለሚጠነቀቁት በጣም በላጭ ናት። አታውቁምን} [አል-አንዓም: 32]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَّعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ}

{እኛ (ፍቼን) ታውቁ ዘንድ ዐረብኛ ቁርአን ሲሆን በእርግጥ አወረድነው።} [ዩሱፍ: 2]

የላቀው አላህ መመሪያና ጥበብ ሊጠቅሙ የሚችሉት የእውቀት ሰዎች (የአዕምሮ ባለቤቶች) ብቻ እንደሆነና እነርሱም የአስተዋይ ልቦና ባለቤቶች መሆናቸውን ግልፅ አድርጓል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَن يَشَاءُ ۚ وَمَن يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا ۚ وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ}

{ለሚሻው ሰው ጥበብን ይሰጣል፤ ጥበብንም የሚስሰጥ ሰው ብዙን መልካም ነገር በእርግጥ ተሰጠ። የአእምሮዎች ባለቤቶች እንጂ (ሌላው) አይገሰጽም።} [አል-በቀራህ: 269]

ለዚህም ነው እስልምና ኋላፊነት ለመስጠት ወሳኝን ነገር አእምሮ ያደረገው፤ የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- "(እያንዳንዱን ሥራቸውን የሚዘግበው) ብዕር ከሶስት ዓይነት ሰዎች ተነስቶላቸዋል፤ የተኛ ሰው እስኪነቃ፤ ታዳጊ ህፃን ለአቅመ አዳም (ሄዋን) እስኪደርስና እብድ አእምሮው እስኪሰራ ድረስ።" ቡኸሪይ ከሓዲሥ ቁጥር (5269) በፊት በማያጠራጥር መልኩ ዘግበውታል፤ አቡዳውድ ሓዲሁን በተቀጣጠለ ሰንሰለት ዘግበውታል(4402) ይህ የቃላት አሰካክም የሳቸው ነው፤ ቲሮሚዚይም (1423)፤ ነሳኢይም በሱነኑል ኩብራ (7346)፤ አካመድም (956) ከተወሰነ ልዩነት ጋር አብኮ ማጃህም (2042) ላይ አጠር ባለ መልኩ ዘግበውታል።

ከእንቅፋንቶ ከባባድ ህግጋትና ጥላታዊነትም ነጻ አውጥታል፤ ቀደምት ሀዘቦች ከእንቅፋንቷቸው ጋ ያላቸውን ቁርኝትና ከአላህ የመጣ እውነታን አሻፍረኝ ማለታቸውን አስመልክቶ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

وَكَذَلِكَ مَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي قَرْيَةٍ مِّنْ نَّذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَىٰ أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَىٰ آثَارِهِم مُّقْتَدُونَ}

{(174)} እንደዚሁ ነው። ከበፊት በማንኛውም ከተማ ውስጥ አስፈራሪን አልላክንም፤ ቅምጥሎቸው እኛ አባቶቻችንን በሃይማኖት ላይ አገኘን፤ እኛም በፈላጊነታቸው ላይ ተከታዮች ነን ያሉ ቢኾኑ እንጅ።} [አዝ-ሐጽፍ: 23]

ነብዌሊህ ኢብራሂም ለህዝቦቹ እንዲህ ማለታቸውን የላቀው አላህ በዚህ መልኩ ነግሮናል፡-

{مَا هَذِهِ التَّمَاثِيلَ الَّتِي أَنْتُمْ لَهَا عَاكِفُونَ (52) قَالُوا وَجَدْنَا آبَاءَنَا لَهَا عَابِدِينَ (53)}

{«ይህቹ ቅርጻ ቅርጽ ይቺ እናንተ ለእርሷ ተገዢዎች የኾናችሁት ምንድን ናት» ባለ ጊዜ (መራነው)።} (52) {«አባቶቻችን ለእርሷ ተገዢዎች ኾነው አገኘን» አሉት።} (53) [አል-አንቢያ: 52-53]

ስለዚህም እስልምና መጥቶ ሕዝቡ ጣዖት አምልኮንና ከአባቶቹና ከአያቶቹ የወረሰውን አጉል እምነትም በመተው የሩሱሎችን ፈላጊ እንዲከተሉ አዘዘ። በእስልምና የተወሰኑ የማህበረሰብ ክፍሎች ብቻ የሚለዩበት ሚስጥራትና ህግጋቶች የሉም። የረሱል የአጎት ልጅና የልጃቸው ባል የሆኑት ዐልደ (አላህ መልካም ሥራቸውን ይውደድላቸው) እንዲህ ተብለው ተጠይቀው ነበር - የአላህ መልእክተኛ (ሰላላሁ አለይሂ ወሰላም) ለእናንተ (የነብዌ ቤተሰቦች) ብቻ በሆነ ነገር ለይተዎችኋልን?" እርሳቸውም "በዚህ በሰይፌ ሰገባ ውስጥ ባለው ካልሆነ በስተቀር ለሌሎች ሰዎች ሁሉ ሳይናገር ለእኛ ብቻ የሆነ ነገር ለይተው አልነገሩንም።" በማለት እንዲህ የሚል ፅሁፍ የተፃፈበትን ወረቀት አወጡ - "ከአላህ ውጪ ላለ አካል ያረደ አላህ ይርገመው፤ የቦታ ድንበር ጠቋሚዎችን የሰረቀን (ሰርቆ የወሰደ) አላህ ይርገመው፤ ወላጁን የረገመ አላህ ይርገመው፤ በዲናችን አዲስ ፈላጊ ያመጣን ሰው ከላላ የሰጠን አላህ ይርገመው።" ሰሊክ ሙስሊም 1978 የእስልምና ውሳኔዎች እና ህጎች ሁሉ ጤናማ አእምሮ ካለው ጋ እንዲሁም ከፍትህና ከጥበብ ጋ የሚገጥሙ ናቸው።

38- ጤናማ ምክንያታዊነት በእስልምና

ሐሰተኛ ሃይማኖቶች ተከታዮቻቸው በውስጣቸው ያሉትን እርስ በርስ መጣረሶች እና አዕምሯቸው የማይቀበሏቸውን ጉዳዮች ካልተረዱ የሃይማኖቱ አባቶች ሃይማኖትን ከምክንያታዊነት በላይ ነው ብለው ተከታዮቻቸውን ያታልላሉ። አእምሮም ሀይማኖትን መረዳትና መገንዘብን ለመቻል እድሉ የለውም ይሏቸዋል። እስልምና ግን ሃይማኖትን

ለአእምሮ ጎዳና የሚያበራለት ብርሃን እንደሆነ አድርጎ የሚቆጥር ሲሆን የሐሰት ሃይማኖቶች ግን ፍላጎታቸው ሰው አእምሮውን ትቶ እነሱን እንዲከተል ነው። እስልምና ታዲያ ሰው የነገሮችን እውነታ ባሉበት ተጨባጭ ያውቅ ዘንድ አዕምሮውን እንዲያነቃ ይፈልጋል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِّنْ أَمْرِنَا ۚ مَا كُنْتَ تَدْرِي مَا الْكِتَابُ وَلَا الْإِيمَانُ وَلَكِن جَعَلْنَاهُ نُورًا نَّهْدِي بِهِ مَن نَّشَاءُ مِنْ عِبَادِنَا ۚ وَإِنَّكَ لَتَهْدِي إِلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ}

{እንደዚሁም ወደ አንተ ከትእዛዛችን ሲኾን መንፈስን (ቁርአንን) አወረድን። መጽሐፉም እምነቱም ምን እንደኾነ የምታውቅ አልነበርክም። ግን (መንፈሱን) ከባሮቻችን የምንሻውን ሰው በእርሱ የምንመራበት ብርሃን አደረግነው። አንተም ወደ ቀጥተኛው መንገድ በእርግጥ ትመራለህ።} [አሽ-ሹራ: 52]

መለኮታዊው ወሕይ (ራእይ) ጤናማ አእምሮዎች ለማወቅ እና ለማመን የሚመኙት ወደ ሆነው እውነታ የሚመሩ ማስረጃዎችን እና ሙግቶችን ጭምር አካትቷል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ بُرْهَانٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَأَنزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُّبِينًا}

{እናንተ ሰዎች ሆይ! ከጌታችሁ ዘንድ በእርግጥ አስረጅ መጣላችሁ፤ ወደእናንተም ገላጭ የኾነን ብርሃን (ቁርአንን) አወረድን።} [አን-ኒሳአ: 174]

የላቀው አላህ የሰው ልጅ በመመሪያ፣ በእውቀትና በእውነት ብርሃን እንዲኖር ይፈልጋል፤ ሰይጣኖች እና አምባገነኖች ግን ሰው በክህደት፣ በድንቁርናና በስህተት ጨለማ ውስጥ ሆኖ እንዲቆይ ነው የሚፈልጉት። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ ۚ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أُولَئِئَا هُمُ الظَّالِمُونَ ۚ يُخْرِجُوهُمْ مِّنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ}

{አላህ የእነዚያ ያመኑት ሰዎች ረዳት ነው። ከጨለማዎች ወደ ብርሃን ያወጣቸዋል። እነዚያም የካዱት ረዳቶቻቸው ጣዖታት ናቸው። ከብርሃን ወደ ጨለማዎች ያወጧቸዋል። እነዚያ የእሳት ጓዶች ናቸው፤ እነርሱ በውስጡ ዘውታሪዎች ናቸው።} [አል-በቀራህ: 257]

39- ሳይንስና ምርምር በእስልምና

እስልምና ትክክለኛ እውቀትን ያልቃል። ስሜትን ከመከተል የጠራ የሆነ ሳይንሳዊ ምርምርን ያበረታታል። ስለ ራሳችንም ሆነ በዙሪያችን ስላለው ፍጥረተ ዓለም በተመለከተ እንድናስተነትን ጥሪ ያደርጋል። እናም ትክክለኛ የሳይንስ ምርምር ውጤቶች ከእስልምና ጋር አይጋጩም።

እስልምና ትክክለኛ የሆነ ምርምር ያበረታታል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{يَرْفَعُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ ۚ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ}

{አላህ ከናንተ እነዚያን ያመኑትንና እነዚያንም ዕውቀትን የተሰጡትን በደረጃዎች ከፍ ያደርጋል። አላህም በምትሰሩት ሁሉ ውስጠ ዓዋቂ ነው።} [አል ሙጃዲላ 11]

አላህ በታላቅ ጉዳይ ላይ የሊቃውንቱን ምስክርነት ከእርሱ ምስክርነትና ከመላእክቱ ምስክርነት ጋር አቆራኝቶ ገልጿል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَانِمًا بِالْقِسْطِ ۚ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ}

{አላህ በመስተካከል የቆመ (አስተናገሪ) ሲኾን ከእርሱ በስተቀር ሌላ አምላክ የሌለ መኾኑን መሰከረ። መላእክቶችና የዕውቀት ባለቤቶችም (እንደዚሁ መሰከሩ)። ከእርሱ በስተቀር ሌላ አምላክ የለም። አሸናፊው ጥበበኛው ነው።} [አሊ-ሂምራን 18]

ይህም የእውቀት ባለቤቶች በእስልምና ውስጥ ያላቸውን ደረጃ ያሳያል፤ የላቀው አላህ ነቢዩ ሙሐመድን (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ከእውቀት በስተቀር ጨምሮ እንዲሉ ያዘዘበት ሌላ ነገር የለም። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{وَقُلْ رَبِّ زُنْنِي عِلْمًا} {"ጌታየ ሆይ! እውቀትንም ጨምሮልኝ" በል።} [ሒዐ: 114]

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፦ «እውቀትን ፍለጋ መንገድን የጀመረ አላህ ወደ ጀነት የሚወስደውን መንገድ ያገራለታል። መላእክት ለእውቀት ፈላጊ በሚያደርገው ነገር ተደስተው ክንፋቸውን ዝቅ ያደርጉለታል። በሰማይና በምድር ያለውም ሁሉ ለእውቀት ፈላጊ ምህረትን ይለምኑለታል። በባህር ውስጥ ያለ ዓሳ እንኳን ሳይቀር። አንድ ዓሊም ከዐቢድ (አምልኮ ብቻ ከሚፈጽም ሰው) አንፃር ያለው በላጭነት ልክ ጨረቃ ከሌሎች የሰማይ ከዋክብት አንፃር እንዳላት ብልጫ የላቀ ነው። ሊቃውንት የነቢያት ወራሾች ናቸው፤ ነቢያቶች ደግሞ ዲናር ወይንም ዲርሃም አይደለም ያወረሱት፤ ይልቁንም እውቀትን ነውያወረሱት። ያህንን የጨበጠ ሰው ትልቅ ድርሻን ነው

የጨበጠው።» አቡ ዳውድ (3641)፤ ቲርሚዚይ (2682)፤ ኢብኑ ማጃህ (223) ዘግበውታል። ይህ ያቃላት አወቃቀርም የዚሁ ዘገባ ነው፤ አሕመድ (21715) ዘግበውታል።

እስልምና ከስሜታዊነት ነፃ የሆነ ሳይንሳዊ ምርምርን ያበረታታል፤ በእኛና በዘራያችን ስላለው ፍጥረት ዓለም ወደማሰብና ወደማስተንተንም ይጋብዛል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{سُرُّهُمْ آيَاتِنَا فِي الْأَفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ ۖ أَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ}

{እርሱም (ቁርአን) እውነት መኾኑ ለእነርሱ እስከሚገለፅላቸው ድረስ በአጽናፎቹ ውስጥና በነፍሶቻቸውም ውስጥ ያሉትን ተዓምራቶቻችንን በእርግጥ እናሳያቸዋለን። ጌታህም እርሱ በነገሩ ሁሉ ላይ ዐዋቂ መኾኑ አይበቃቸውምን?) [ፋሲለት: 53]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{أَوَلَمْ يَنْظُرُوا فِي مَلَكُوتِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ وَأَنْ عَسَىٰ أَنْ يَكُونَ قَدِ اقْتَرَبَ إِلَهُمْ ظُبًى حَدِيثٌ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ}

{በሰማያትና በምድር ግዛት ውስጥ ከማንኛው ነገር አላህ በፈጠረውም ሁሉ የሞት ጊዜያቸውም በእርግጥ መቅረቡ የሚፈራ መኾኑን አያስተውሉምን ከእርሱም (ከቁርአን) ወዲያ በየትኛው ንግግር ያምናሉ።} [አል-አዕራፍ: 185]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ ۖ كَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَأَثَارُوا الْأَرْضَ وَعَمَرُوهَا أَكْثَرَ مِمَّا عَمَرُوهَا وَجَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ ۖ فَمَا كَانَ اللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ}

{በምድር ላይ አይኹዱምና የእነዚያን ከበፊታቸው የነበሩትን ሰዎች ፍጻሜ እንዴት እንደነበረ አይመለከቱምን? በንዑስ ከእነርሱም ይበልጥ የጠነከሩ ነበሩ። ምድርንም አረሱ። (እነዚህ) ከአለሟትም የበዛ አለሟት። መልዕክተ ጃቻቸውም በተዓምራቶች መጡባቸው፤ (አስተባባሪምና ጠፉ)። አላህም የሚበድላቸው አልነበረም፤ ግን ነፍሶቻቸውን ይበድሉ ነበሩ። } [አር-ሩም: 9]

የሳይንስ ትክክለኛ ሳይንሳዊ ውጤቶች ከእስልምና ጋር አይጋጩም። ቁርአን ከአንድ ሺህ አራት መቶ ዓመታት በፊት ትክክለኛ ዝርዝሮችን የጠቀሰበትን እና ዘመናዊ ሳይንስ ዘግይቶ

የደረሰበትን አንድ ምሳሌ እንጠቅሳለን። ሽል በእናቱ ማህፀን ውስጥ ያለውን ሂደት በማስመልከት የሳይንስ ምርምር ውጤቶች በታላቁ ቁርአን ውስጥ ካለው ፅንሰ -ሀሳብ ጋር ሙሉ በሙሉ የተስማማ ነው። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ (12) ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَكِينٍ (13) ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ ۚ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ (14)}

{በእርግጥም ሰውን ከነጠረ ጭቃ ፈጠርነው።} (12) {ከዚያም በተጠበቀ መርጊያ ውስጥ የፍትወት ጠብታ አደረግነው።} (13) {ከዚያም ጠብታዋን (በአርባ ቀን) የረጋ ደም አድርገን ፈጠርን። የረጋውንም ደም ቁራጭ ሥጋ አድርገን ፈጠርን። ቁራጩንም ሥጋ አጥንቶች አድርገን ፈጠርን። አጥንቶቹንም ሥጋን አለበስናቸው። ከዚያም (ነፍሱን በመዝራት) ሌላ ፍጥረትን አድርገን አስገኘነው። ከሰዓሊዎችም ሁሉ በላጭ የሆነው አላህ ላቀ።} [አል-ሙእዛ፡ 12-14]

40- አላህ ከባርያዎቹ የሚቀበለው መልካምነት

በአላህ አምነው ለታዘዙትና መልእክተኞቹንም (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እውነት ብለው የተቀበሉትን ካልሆነ በቀር አላህ ከማንም ስራውን አይቀበለውም ለመልካም ስራውም አኼራ ላይ አይመነዳውም። የደነገገውንም ካልሆነ በቀር የትኛውንም አምልኮ አይቀበለም። የሰው ልጅ በአላህ ከካደ በኋላ አላህ መልካም ይመነዳኛል ብሎ እንዴት ያስባል?! ማንኛውም ሰው ቢሆን በሁሉም ነብያቶች ብሎም በነብዩ ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) የአላህ መልእክተኝነት አምኖ ካልተገኘ አላህ እምነቱን አይቀበለውም።

በአላህ አምነው ለታዘዙትና መልእክተኞቹንም (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እውነት ብለው የተቀበሉትን ካልሆነ በቀር አላህ ከማንም ስራውንም አይቀበለውም፤ ለመልካም ስራውም አኼራ ላይ አይመነዳውም። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ لِمَنْ نُرِيدُ ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُ جَهَنَّمَ يَصْلَاهَا مَذْمُومًا مَدْحُورًا (18) وَمَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ وَسَعَىٰ لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا (19)}

{ቸኳይቱን ዓለም (በሥራው) የሚፈልግ ሰው ለእርሱ በርሷ ውስጥ የሻነውን (ጸጋ) ለምንሻው ሰው እናስቸኩልለታለን። ከዚያም ለእርሱ ገሀነምን (መኖሪያ) አድርገንለታል።

ተወቃሽ ብራሪ ኾኖ ይገባታል።} {መጨረሻይቱንም ዓለም የፈለገ ሰው እርሱ አማኝ ኾኖ ለርሷ (ተገቢ) ሥራዋን የሠራም ሰው እነዚህ ሥራቸው የተመሰገነ ይኾናል።} [አል-ኢስራኦ: 18-19]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

{فَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا كُفْرَانَ لِسَعْيِهِ وَإِنَّا لَهُ كَاتِبُونَ}

{እርሱ ያመነ ኾኖ ከበጎ ሥራዎች ማንኛውንም የሚሠራም ሰው፤ ምንዳውን አይነፈግም። እኛም ለእርሱ መዝጋቢዎች ነን።} [አል-አንቢያኦ: 94]

አላህ ከአምልኮ የሚቀበለው የደነገገውን ብቻ ነው። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል:-

{فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا}

{የጌታውንም መገናኘት የሚፈልግ ሰው፤ መልካም ሥራን ይሠራ። በጌታውም መገዛት አንድንም አያጋራ» [አል-ከህፍ: 110]

ስለዚህ የትኛውም ድርጊት አላህ የደነገገውና ድርጊት ፈፃሚውም ድርጊቱን በሚፈፀምበት ጊዜ የአላህን ውዴታ ብቻ ፈልጎበት ካልሆነ፤ እንዲሁም ሰውየው በነቢያቱና በመልእክተኞቹ ዓለይሂሙ ሰላም የሚያምን አማኝ ሆኖ ካልሆነ በቀር ድርጊቱም ፅድቅ እንደማይሆን ግልፅ አድርጓል። ከዚህ ውጭ ለሆነማ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል:-

{وَقَدِمْنَا إِلَىٰ مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ هَبَاءً مَّنْثُورًا}

{ከሥራም ወደ ሠሩት እናስባለን። የተበተነ ትቢያም እናደርገዋለን።} [አል-ፋርቃን: 23]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል:-

{وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ خَاشِعَةٌ (2) (عَامِلَةٌ نَّاصِبَةٌ) 3 (تَصَلَّىٰ نَارًا خَامِيَةً) 4}

{ፊቶች በዚያ ቀን ተዋራጆች ናቸው።} (2) {ሠሪዎች ለፊዎች ናቸው።} (3) {ተከሰሱ እሳት ይገባሉ።} (4) [አል-ጋሺያህ: 2-4]

እነዚህ ፊቶች ከስራ አንፃር የተናነሱና ያሉና ቀጥ ያሉ ነበሩ፤ ነገር ግን ስራቸው በአላህ መመሪያ ሳይሆን ሲቀር፤ መመለሻቸውን አላህ እሳት አደረገው። ምክንያቱም አላህ ያልደገገውን ከመስራት አልታቀቡም ነበርና፤ ይልቁንም በሐሰት አምልኮ ታመልክና የሐሰት ሃይማኖቶችን የሚፈጥሩላቸውን የጥመት ራሶችንም (መሪዎችን) ይከተሉ

ነበርና ነው። አላህ ዘንድ ተቀባይነት ያለው የፅድቅ ስራ የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ይዘውት የመጡትን የሚገጥም የሆነው ነው። የሰው ልጅ ታድያ በአላህ እየካደ እንዴት የአላህን ምንዳ ይከጅላል? በሁሉም ነብያቶችና ነብዩ ሙሐመድም (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ይዘውት በመጡት ተልእኮ አምኖ ካልሆነ በቀር የማንም እምነት አላህ ዘንድ ተቀባይነት አያገኝም። ለዚህም የሚሆኑ የተወሰኑ ማስረጃዎችን በአንቀፅ (20) አሳልፈናል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{أَمَّا الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ ۚ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ ۚ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا ۚ غُفْرَانُكَ رَبَّنَا وَالْإِيكُ الْمَصِيرُ}

{መልክተኛው ከጌታው ወደ ርሱ በተወረደው አመነ። ምእምናቸው (እንደዚሁ)። ሁሉም በአላህ፣ በመላዕክቱም፣ በመጻሕፍቱም፣ በመልክተኞቹም ከመልክተኞቹ «በአንድም መካከል አንላይም» (የሚሉ ሲኾኑ) አመኑ። «ሰማን፤ ታዘዝንም። ጌታችን ሆይ! ምሕረትህን (እንሻለን)። መመለሻም ወዳንተ ብቻ ነው» አሉም።} [አል-በቀራህ: 285]

ከዚህ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَىٰ رَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي أَنْزَلَ مِنْ قَبْلُ ۚ وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّٰ ضَلَالًا بَعِيدًا}

{እናንተ ያመናችሁ ሆይ! በአላህና በመልክተኛው በዚያም በመልክተኛው ላይ ባወረደው መጽሐፍ በዚያም ከበፊቱ ባወረደው መጽሐፍ እመኑ። በአላህና በመላእክቱም፣ በመጽሐፍቱም፣ በመልክተኞቹም፣ በመጨረሻውም ቀን፣ የካደ ሰው (ከእውነት) የራቀን መሳሳት በእርግጥ ተሳሳተ።} [ኒሳ: 136]

ከዚህ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ لَمَا آتَيْنَاكُمْ مِنْ كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ ثُمَّ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهِ وَلَتَنْصُرُنَّهُ ۚ قَالَ أَأَقْرَرْتُمْ وَأَخَذْتُمْ عَلَىٰ ذَٰلِكُمْ إِصْرِي ۚ قَالُوا أَقْرَرْنَا ۚ قَالَ فَاشْهَدُوا ۚ وَأَنَا مَعَكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ}

{አላህ የነቢያትን ቃል ኪዳን ከመጽሐፍና ከጥበብ ሰጥቻችሁ ከዚያም «ከእናንተ ጋር ላለው (መጽሐፍ) የሚያረጋግጥ መልክተኛ ቢመጣላችሁ በርሱ በእርግጥ እንደምታምኑበት በእርግጥም እንድትረዱት ሲል በያዘ ጊዜ (አስታውስ)። አረጋገጣችሁን

በዚህም ላይ ኪዳኔን ያዛችሁምን» አላቸው። «አረጋገጥን» አሉ። «እንግዲያስ መስክሩ፤ እኔም ከእናንተ ጋር ከመስካሪዎቹ ነኝ» አላቸው። [አሊ-ዒምራን 81]

41- የሁሉም መለኮታዊ ተልእኮዎች ግብ

እውነተኛው ሃይማኖት ወደ ሰው ልጅ እንዲሰርፅ ብሎም ለዓለማት ጌታ አላህ ንጹሕ ባርያ ይሆን ዘንድ፤ የሰው ልጅን ከአጉል ባህል ወይም ከአጉል እምነት ወይም ከቁሳዊ ባርነት ነፃ ያውጣው ዘንድ ነው። ይኸውና እስልምና የሰዎችን ፍፁምነትንም አይሞግትም ካላቸው ሰብአዊ ደረጃ በላይ አንስቶም ጌቶች እና አማልክት አያደርጋቸውም።

የሁሉም መለኮታዊ ተልእኮዎች ግብ፡- እውነተኛው ሃይማኖት በሰው ልጅ ሰርፆ ጥርት ያለ የአለማት ጌታ አላህ ባርያ ይሆን ዘንድ ነው። እስልምና የሰውን ልጅ የቁሳዊ አምልኮ ወይም የእንቅፋንቶ ባርያ ከመሆን ይታደግዋል። የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- "የገንዘብ ባርያ ጠፋ! የልብስ ባርያ ያጥፋው! ሲሰጠው ይደሰታል፤ (በምንም ነገር ላይ ገንዘብ) ካልተሰጠው ደግሞ አይመቸውም።" ሰሊክ ቡኸሪይ፡ 6435

የነቃ ሰው ለአላህ ብቻ ነው የሚያገበድደው፤ በገንዘብ አይገዛ፤ በክብር ወይም በሥልጣን አይገዛ፤ ወይም ለዘረኝነት አያገበድድም። በዚህ በተከታይ ክስተት ሰዎች ከነብያዊ ተልዕኮ በፊትና በኋላ የነበራቸውን ሁኔታ ግልፅ የሚያደርግ እውነታ አለው፡- የመጀመሪያዎቹ ሙስሊሞች ወደ ሐበሻ ሲሰደዱ የጊዜው የሐበሻ ንጉስ የነበረው ነጃሺ እንዲህ ብሎ ጠየቃቸው፡- "ከሕዝባችሁ የተለያችሁበትና ወደ እኔ ሃይማኖትም ሆነ ወደ ሌሎች ሃይማኖቶች ያልገባችሁበት ይህ ሃይማኖት ምንድን ነው?" ጃዕፈር ኢብን አቢ ጢሊብም እንዲህ በማለት መለሱ፡- "ንጉሥ ሆይ! እኛ በድንቁርና እና በአረመኔነት ጥልቀት ውስጥ ወድቀን ነበርን። ለጣያታት የምንሰገድ፤ የበከተን የምንበላ፤ አስጸያፊ ነገሮችን የምንፈፅም፤ ዝምድናን የምንቆርጥ፤ ለጉርብትና የምናስቸግር፤ ከኛ መካከል ብርቱዎቹ ደካማውን የሚበዘብዙበት ማህበረሰቦች ነበርን። ውልደቱን፤ እውነተኛነቱን፤ አደራ ጠባቂነቱን፤ ጥብቅነቱን የምናውቅለትን ሰው አላህ በመካከላችን አስነሳልን፤ ከዚያም ይህ የአላህ መልዕክተኛ እኛም ወላጆቻችንም ከአላህ ጋር የምናጋራቸውን

ድንጋዮችንና ዛፎችን እርግፍ አድርገን ትተን አንዳችም ሳናጋራ አላህን በብቸኝነት እንድናመልክ ጥሪ አደረገልን። እርሱ እውነትን እንድንናገር፣ ቃል ኪዳኖቻችንን እንድናከብር፣ በመስተጋብራችን ደግ እንድንሆን፣ ጎረቤቶቻችንን እንድንረዳ፣ የተከለከሉ ድርጊቶችን ሁሉ እንድናቆም፣ ከደም መፍሰስ እንድንርቅ፣ ጸያፍ ድርጊቶችን እና የሐሰት ምስክሮችን እንድናስወግድ፣ ወላጅ አልባ ህፃናትን ንብረት ከመብላት እንድንቆጣብ፣ የንፁህ ሴቶችን ስም ከማጥፋት እንድንታቀብ አዘዘን። አላህንም በብቸኝነት እንድንገዛው፣ ሶላት እንድንሰግድ፣ ዘካ እንድንሰጥ፣ ፆምም እንድንፆም አዘዘን። እንዲሁ በርካታ የእስልምና ጉዳዮችን ዘረዘረልን እኛም እውነት ብለን አፀደቅን፤ አመንንም፤ ይዞት በመጣው ነገር ተከተልነውም የከለከለንን ተከልክለን የፈቀደልንን ፈቅደን በአላህ ምንንም ሳናጋራ በብቸኝነት አመለክን።" አሕመድ (1740) በተወሰነ ልዩነት ፯ ፤ አቡ ኑዐይም በ (ሒልዋቱል አውሊያእ) 1/115 ላይ አጠራ ባለ መልኩ ዘግበውታል።

እስልምና ማንንም ግለሰብ ከደረጃው በላይ ሰጥቶ ፍፁም አድርጎ አይቆጥርም፤ አምላክና ጣኦትም አያደርግም። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَىٰ كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِّنْ دُونِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ}

{የመጽሐፉ ባለቤቶች ሆይ! በእኛና በእናንተ መካከል ትክክል ወደ ኾነች ቃል ኑ። (እርሷም) አላህን እንጅ ሌላን ላንገዛ፣ በርሱም ምንንም ላናጋራ፣ ከፊላችንም ከፊሉን ከአላህ ሌላ አማልክት አድርጎ ላይይዝ ነው፤ በላቸው። እምቢ ቢሉም፦ እኛ ሙስሊሞች መኾናችንን መስክሩ በሏቸው።} [አሊ-ዒምራን 64]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፦

{وَلَا يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلَائِكَةَ وَالنَّبِيِّينَ أَرْبَابًا ۚ أَيَأْمُرُكُمْ بِالْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ}

{መላእክትንና ነቢያትንም አማልክቶች አድርጋችሁ እንድትይዙ ሊያዛችሁ (አይገባውም)። እናንተ ሙስሊሞች ከኾናችሁ በኋላ በክህደት ያዛችኋልን።} [አሊ-ዒምራን 80]

የአላህ መልዕክተኛ የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን እንዲህ ብለዋል፦
"እኔ ክርስቲያኖች የማርያምን ልጅ እንዳምገሱኝ እኔን በማድነቅ አታጋንኑኝ፣ እኔ ባሪያ

ብቻ ነኝ። ስለዚህ የአላህ ባሪያና መልዕክተኛው በሉኝ።" ሰሊክ ቡኸሪይ፡ 3445

42- ተውባና ፀፀት በእስልምና

አላህ በእስልምና ንስሀን (ተውባን) ደንግጓል፡ ይህም - አንድ ሰው ባጠፋ ጊዜ ወደ ጌታው መመለሱ እና ኃጢአቱን መተው ነው፤ እስልምና ከእርሱ በፊት የነበሩትን ኃጢአቶች ያጠፋል (ያስምራል)፤ ንስሐም ከዚህ በፊት የነበሩትን ኃጢአቶች ሁሉ ይሰርዛል፤ ለዚህም ማንም ኃጢአቱን በሰው ፊት መናዘዝ አያስፈልገውም።

አላህ በእስልምና ንስሀን (ተውባን) ደንግጓል፡ ይህም - አንድ ሰው ባጠፋ ጊዜ ወደ ጌታው መመለሱ እና ኃጢአቱን መተው፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ}

{ምእመናኖች ሆይ! ትድኑ ዘንድ ሁላችሁም ወደ አላህ (በመመለስ) ተጸጸቱ።} (አን-ኑር 31)

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ هُوَ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَأْخُذُ الصَّدَقَاتِ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ}

{አላህ እርሱ ከባሮቹ ንስሐን የሚቀበል ምጽዋቶችንም የሚወስድ መሆኑን አላህም እርሱ ጸጸትን ተቀባይ አዛኝ መኾኑን አያውቁም} [አት-ተውባህ፡ 104]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{هُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْفُو عَنِ السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ}

{እርሱም ያ ከባሮቹ ንስሐን የሚቀበል፤ ከኃጢአቶችም ይቅር የሚል፤ የምትሠሩትንም ሁሉ የሚያውቅ ነው።} [አሽ-ሹራ፡ 25]

የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እንዲህ ብለዋል፡- "አላህ በባሪያው ተውባ የሚደሰተው፡- ከአማኞች አንዱ ሙሉ ስንቁን አሸክሞ የሚጋልበው ግመሉ ጭኖ ደክሞት ካረፈበት ሲነቃ ግመሉ ጠፍታበታለች። ለፍለጋ ብዙ ኪተነ በመጨረሻም በውኃ ጥም ሲንገላታ፤ ከዚያ "ቀድሞ ወደነበርኩበት ቦታ ልመለስና እዛው ሆኜ ልሙት" ብሎ ለሞት ራሱን አሳምኖ ሊተኛ ራስጌውን ትራስ ላይ አሳርፎ ሳለ፤ ድንገት ሲነቃ የሚጋልበው ግመሉ ከሙሉ ስንቁ ጋር በፊትለፊቱ ቆማ አያት። ይህ መንገደኛ ስንቁን ሲያገኝ ከተደሰተው በላይ አላህ በባሪያዎቹ ተውባ ይበልጡን ይደሰታል።" ሰሊክ ሙስሊም 2744

ኢስላም ከእርሱ በፊት የነበሩትን ኃጢአቶችን ያጠፋል (ያስምራል)፤ ንስሐም ከእርሱ በፊት የነበሩትን ኃጢአቶች ያስሰርዛል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ يَنْتَهُوا يُغْفَرْ لَهُمْ مَا قَدْ سَلَفَ وَإِنْ يَعُودُوا فَقَدْ مَضَتْ سُنَّتُ الْأَوَّلِينَ}

{ለነዚያ ለካዲት በላቸው፡- ቢከለከሉ ለእነሱ በእርግጥ ያለፈውን (ሥራ) ምሕረት ይደረግላቸዋል። (ወደ መጋደል) ቢመለሱም (እናጠፋቸዋለን)። የቀድሞዎቹ ሕዝቦች ልማድ በእርግጥ አልፋለችና።} [አል-አንፋል: 38]

አላህ ክርስትያኖችንም ለተውባ ጠርቷቸዋል፤ እንዲህም ብሏል፡-

{أَفَلَا يَتُوبُونَ إِلَى اللَّهِ وَيَسْتَغْفِرُونََهُ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ}

{ወደ አላህ አይመለሱምና ምሕረትን አይለምኑትምን አላህም መሐሪ አዛኝ ነው።} [አል-ማሊዳህ: 74]

አመፀኞችና ወንጀለኞችን ሁሉ በተውባ ወደ አላህ እንዲመለሱ አበረታችቷል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ}

{በላቸው «እናንተ በነፍሶቻችሁ ላይ ድንበር ያለፋችሁ ባሮቹ ሆይ! ከአላህ እዝነት ተስፋ አትቁረጡ። አላህ ኃጢአቶችን በመላ ይምራልና። እነሆ እርሱ መሐሪው አዛኝ ነውና።} [አዝ-ዙመር: 53]

ዐምር ኢብኑል ዓስ እስልምናን ለመቀበል ቆርጦ በወሰነ ጊዜ ምናልባት የቀድሞ ወንጀሉ እማይማርለት እንዳይሆን የሚል ስለተፈጠረበት ስጋት እንዲህ ሲል ይተርካል፡- "አላህ እስልምናን በልቦናዩ ሲያሳርፍ ለሙባየሳህ (ለቃል ኪዳን) ወደ ነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሄድኩና እጃቸውን ሲዘረጉልኝ እንዲህ አልኳቸው፤ "የቀድሞ ወንጀሌ እስካልተሰረዘ ድረስ ሙባየሳህ አልገባም።" እርሳቸውም፡ "ዐምር ሆይ! ሂጅራም የቀድሞ ወንጀል የምታጠፋ (የምታስምር) መሆኗን አላወቅክም እንዴ? እስልምናስ ከበፊቱ ያለን ወንጀል ሁሉ ጥርግ አድርጎ እንደሚያጠፋስ (እንደሚያስምር) አታውቅምን?" አሉኝ። ሙስሊም በረዥሙ ሙሉ ሰነዱን ዘግበውታል (121)፤ አሕመድም (17827) ዘግበውታል፤ ይህ የቃላት አወቃቀርም የዚሁ ዘገባ ነው።

43- በአላህና በባርዶው መካከል ያለው ቁርኝት

በእስልምና በሰው እና በአላህ መካከል ያለው ቁርኝት ቀጥተኛ ነው። በአንተና በአላህ መካከል ምንም አማላጅ አያስፈልግህም። የእስልምና ሃይማኖት የሰውን ልጅ አማልክት ወይም በጌትነት ወይም በአምላክነት የአላህ ተጋሪ እንዳናደርግ ይከለክላል።

በእስልምና ወደ አላህ በተውባ ለመመለስ በሰው ፊት ኃጢአትን መናዘዝ አያስፈልግም። በእስልምና ውስጥ በሰው እና በአምላክ መካከል ያለው ግንኙነት ቀጥተኛ ነው። በመሆኑም በአንተ እና በአላህ መካከል ማንም አማላጅ እንዲሆንልህ አያስፈልግህም። ልክ በአንቀፅ (36) እንዳሳለፍነው ማለት ነው። የላቀው አላህ ሰዎች ሁሉ ተውባ እንዲያደርጉና ወደ እርሱም እንዲመለሱ ጥሪ ያደረገ በመሆኑ በእርሱ እና በአገልጋዮቹ መካከል ሰዎችን፣ ነቢዮችን ወይም መላእክትን አማላጅ ማድረጋቸውን ከልክሏል። የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَلَا يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلَائِكَةَ وَالنَّبِيِّينَ أَرْبَابًا ۚ أَيَأْمُرُكُمْ بِالْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ}

{መላእክትንና ነቢዮችንም አማልክቶች አድርጋችሁ እንድትይዙ ሊያዘችሁ (አይገባውም)}። እናንተ ሙስሊሞች ከኾናችሁ በኋላ በክህደት ያዘችኋልን?} [አሊ-ሲምራን 80]

እስልምና - እንዳየሀው - በጌትነቱ ወይም በአምላክነቱ የሰው ልጆችን አማልክት ወይም ከአላህ ጋር አጋር አድርጎ መያዝን ይከለክላል። የላቀው አላህ ክርስትያኖችን በማስመልከት እንዲህ ብሏል፡-

{اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهَبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا ۚ لَآ إِلَهَ إِلَّا هُوَ ۚ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ}

{ከእርሱ በቀር ሌላ አምላክ የሌለውን አንድን አምላክ ሊገዙ እንጂ ያልታዘዙ ሲኾኑ ሊቃውንቶቻቸውንና መነከሳታቸውን፣ የመርየምን ልጅ አልመሲሕንም ከአላህ ሌላ አማልክት አድርገው ያዙ። ከሚያጋሩት ሁሉ የጠራ ነው።} [አት-ተውባህ: 31]

አላህ ከሐዲዎች በእርሱና በእነርሱ መካከል አማላጆች መያዛቸውን አውግዘባቸዋል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ ۚ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَىٰ ۚ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ۚ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ}

{ንቁ! ፍጹም ጥሩ የኾነው ሃይማኖት የአላህ ብቻ ነው። እነዚያም ከእርሱ ሌላ (ጣዖታትን) ረዳቶች ያዙት «ወደ አላህ ማቃረብን እንዲያቀርቡን እንጅ ለሌላ አንገዛቸውም» (ይላሉ)}።

አላህ በዚያ እነርሱ በእርሱ በሚሊያዩበት ነገር በመካከላቸው ይፈርዳል። አላህ እርሱ ውሸታም ከሓዲያ የኾነን ሰው አያቀናም።} [አዝ-ዙመር: 3]

ጣኦት አምላኪያን -የጃሂሊያ ሰዎች- በእነርሱና በአላህ መካከል አማላጅ መያዛቸውንና ወደ አላህ ያቃርቡናል ብለው እንደሚያስቡ ግልፅ አድርጓል። አላህም ሰዎች በእርሱና በአገልጋዮቹ መካከል ነቢያትን ወይም መላእክትን አማላጅ መደረጋቸውን ከከለከለ፤ ለሌሎቹም ይበልጥ የሚከለክሉ ይሆናል፤ ይህ የተባለው ነቢያትና መልእክተኞች ዓለይሂሙ ሰላም ወደ አላህ ለማቃረብ የሚጣደፉ ከመሆናቸውም ጋ ነው። የነብያቶችንና የመልዕክተኞች ዓለይሂሙ ሰላም ሁኔታ በማስመልከት አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{إِنَّهُمْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا ۖ وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ}

{እነርሱ በበጎ ሥራዎች የሚቻኩሉ ከጃዮችና ፈሪዎች ኾነው የሚላምኑንም ነበሩ። ለእኛ ተዋራጆችም ነበሩ።} [አል-አንቢያ: 90]

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ ۚ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا}

{እነዚያ እነርሱ የሚግግዟቸው ማንኛቸውም (ወደ አላህ) በጣም ቀረቢያቸው ወደ ጌታቸው መቃረቢያን (ሥራ) ይፈልጋሉ። እዝነቱንም ይከጅላሉ። ቅጣቱንም ይፈራሉ። የጌታህ ቅጣት የሚፈራ ነውና።} [አል-ኢስራኦ: 57]

እነዚያ ከአላህ ውጭ የምትጠሯቸው ራሳቸው - ነቢያትና ሲሊሖች - ወደ አላህ በመቃረብ ምሕረቱን ተስፋ ያደርጋሉ፤ ቅጣቱን ይፈራሉ። ታዲያ እንዴት ከአላህ ውጭ አማላክት ተደርገው ይጠራሉ?

44- የሃይማኖትነት ፀጋ

በዚህ ፅሁፍ መጨረሻ ላይ ማውሳት የምንፈልገው ነገር ቢኖር፡ ሰዎች በተለያዩ ጊዜዎች፣ ብሄረሰቦች እና ሀገሮች መሆናቸውን እናስተውላለን፤ እረ እንደውም መላው የሰው ልጅ ማህበረሰብ በሀሳቡ እና በአላማው የተለያዩ በአከባቢው እና በድርጊቱም የተለያዩ በመሆኑ አንድ የሚያደርግ ሥርዓት እና ጥበቃን የሚያደርግለት ገዥ ወደ ጥሩ የሚመራው መመሪያ ጋር ግዴታ ያስፈልገዋል። የአላህ የአላህ ሰላትና ሰላም በእነርሱ ላይ ይስፈን የተከበሩት የአላህ መልእክተኞችም ከአላህ -ሱብሐነሁ ወተዓላ- በሚወርድላቸው ወሕይ በአላህ ሸሪዓ በማሰባሰብ፤ በሰዎች መካከል በእውነት በመፍረድ ሰዎችን ወደ መልካምና ቀና ጉዳና የመምራት ኋላፊነትን ተሸክመው ነበር። ሰዎች ለነኝህ የአላህ መልእክተኞች ተልእኮ ባላቸው ምላሽ ሰጪነት እንዲሁም ለመለኮታዊው ጥሪም ባላቸው የጊዜ ቅርቦትም ልክ ሁኔታቸው ይስተካከል ነበር። ጥራት ይገባውና አላህ መልእክተኛውን ሙሐመድን (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) በመላክ ለሰው ልጆች የሚያስተላልፈውን ተልእኮ ደመደመና ለነብያቸው ሙሐመድ ተልእኮም ዘለቄታን ፃፈላት (ደነገገለት)፤ ለሰው ልጆችም ምራቻ፣ እዝነት፣ ብርሃን፣ ጥራት ወደ ተገባው አላህ የምትመራም ቅን ፈለግ አደረጋት።

ጥመት ሲበዛ፣ ድንቁርና ሲበረታ፣ ለጣዖታትም ሊሰገድላቸው በጀመረ ጊዜ አላህ ነብዩን (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሰዎችን ከክህደት፣ ከድንቁርናና ከጣዖት አምልኮ ጨለማ ወደ እምነት እና ወደ ቀና ጎዳና ለማውጣት በቀና መመርያና በቀጥተኛ ሃይማኖት ላካቸው።

45- ማጠቃለያ ምክር

ስለዚህም የሰው ልጅ ሆይ! ከአጉል ባህልና ከልምድ እንዲሁም ከድንቁርና በመላቀቅ እስልምናን ተቀብለህ በሐቀኝነት ለአላህ እንድትቆም ከሞትክም በኋላ ወደ ጌታህ ተመላሽ መሆንህን እንድታውቅ፤ ራስህንም በዙሪያህ ያለውንም አድማስ እንድትመለከት አደራ እያልኩ እጋብዝሃለሁ። ይሄ በሃይማኖታዊም በአላማዊም ጉዳይህ ደስተኛ ትሆናለህ። ወደ እስልምና ሃይማኖት ለመግባት የፈለገ "ከአላህ በቀር ሌላ አምላክ እንደሌለና ሙሐመድም የአላህ መልእክተኛ እንደሆኑ" ለመመስከር "ላ ኢላሃ ኢላሏህ ሙሐመዱን ረሱሉሏህ" ብሎ መመስከር ብቻ ነው የሚጠበቅበት። ይህችን የምስክርነት ቃል ከሰጡ ሙስሊም ሆነዋል። ከዚህ በኋላ አላህ በደነገገው መልኩ ሰላትንም እየሰገዱ፤

ፆሞን እየፆሙ፣ ከቻሉም ሓጅ በማድረግ አላህን ማምለክ ላይ አደራ።

ስለዚህም የሰው ልጅ ሆይ! ከአጉል ባህልና ከልምድ እንዲሁም ከድንቁርና በመለቀፅ እስልምናን እንድትቀበል እጋብዝሀለሁ፤ ልክ የላቀው አላህም በተከታይ አንቀፅ እንደጠራህ፡-

{قُلْ إِنَّمَا أَعْظُمُ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلِي وَفَرَادَىٰ ثُمَّ تَتَفَكَّرُوا ۚ مَا بِصَاحِبِكُمْ مِنْ جِنَّةٍ إِنْ هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ لَّكُمْ بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ}

{«የምንስጸችሁ ባንዲት ነገር ብቻ ነው። (እርሷም) ሁለት ሁለት አንድ አንድም ሆናችሁ ለአላህ እንድትነሱ ከዚያም በጓደኞችሁ (በሙሐመድ) ምንም ዕብደት የሌለበት መሆኑን መርምራችሁ እንድትርረዱ ነው። እርሱ ለእናንተ ከብርቱ ቅጣት በስተፊት አስጠንቃቂ ነው እንጂ ሌላ አይደለም» በላቸው።} [ሰባእ: 46]

ከሞትክ በኋላም ወደ ጌታህ እንደምትመለስ ልታውቅ ይገባህል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{وَأَنْ لَّيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَىٰ (39) (وَأَنَّ سَعْيَهُ سَوْفَ يُرَىٰ) 40 (ثُمَّ يُجْزَاهُ الْجَزَاءُ الْأَوْفَىٰ) 41 (وَأَنَّ إِلَىٰ رَبِّكَ الْمُنْتَهَىٰ) (42) }

{ለሰውም ሁሉ የሠራው እንጅ ሌላ የለውም።} (39) {ሥራውም ሁሉ ወደ ፊት ይታያል።} {ከዚያም ሙላውን ምንዳ ይመነዳዋል።} {መጨረሻውም ወደ ጌታህ ብቻ ነው።} [አን-ነጅም: 39-42]

ራስክንም በዙርያህ ያለውንም ትመለከት ዘንድ እጋብዝሀለሁ፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{أَوَلَمْ يَنْظُرُوا فِي مَلَكُوتِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ وَأَنْ عَسَىٰ أَنْ يَكُونَ قَدِ اقْتَرَبَ أَجْلُهُمْ ۖ فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ}

{በሰማያትና በምድር ግዛት ውስጥ ከማንኛው ነገር አላህ በፈጠረውም ሁሉ የሞት ጊዜያቸውም በእርግጥ መቅረቡ የሚፈራ መኾኑን አያስተውሉምን ከእርሱም (ከቁርአን) ወዲያ በየትኛው ንግግር ያምናሉ።} [አል-አዕራፍ: 185]

እስልምናን ተቀበልና በዚህም በቀጣዩ አለምም ደስተኛ ትሆናለህ፤ ወደ እስልምና ከገባህም "ላ ኢላህ ኢላሊህ ሙሐመዱን ረሱሉሏህ" ብለህ በአላህ አንድነትና በነብዩ ሙሐመድ ከመስከር ውጭ የሚጠበቅብህ ነገር የለም። የአላህ መልዕክተኛ (የአላህ

ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሙዓዝን ወደ የመን በላኩት ጊዜ እንዲህ ብለውት ነበር፡- "አንተ የምትሄድባቸው ሰዎች የመጽሐፉ ባለቤት ወደሆኑ ህዝቦች ነው፤ በመሆኑም በ "ላ ኢላሃ ኢላሏ" እና በኔም የአላህ መልዕክተኝነት እንዲመሰክሩ ጥሪ አድርግላቸው፤ ለዚህ ጥሪህ ተገቢውን ምላሽ ከሰጡህ ልጅል ኋይሉ አላህ በየቀኑ አምስት ግዜ የምትሰገድ ሰላትን ግዴታ እንዳደረግባቸው አስተምራቸው፤ ለዚህ ጥሪህም ተገቢውን ምላሽ ከሰጡህ ልጅል ኋይሉ አላህ በገንዘባቸው ላይ ከሀብታሞቻቸው ተይዛ ወደ ድሆቻቸው የምትመለስ የሆነችን ሶዶቃ ግዴታ እንዳደረግባቸው አስተምራቸው፤ ለዚህም ተገቢውን ምላሽ ከሰጡህ አደራ ውድ ንብረቶቻቸውን ተጠንቀቅ (አትንካባቸው)፡፡" ሰሊሕ ሙስሊም 19 እንዲሁም ከአላህ ውጭ የሚመለከውንም ሁሉ እንድትተው አደራ እልህላሁ፤ ከአላህ ውጭ ከሚመለከ ሁሉ መጥራራት ይገባል፤ ቀና የሆነችዋ የነብዩሷ ኢብራሂም ፈላግ ማለት እርሷ ነች፡፡ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَاءُ مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّىٰ تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحَدُّهُ}

{በኢብራሂምና በእነዚያ ከእርሱ ጋር በነበሩት (ምእምናን) መልካም መከተል አለቻችሁ፡፡ ለሕዝቦቻቸው «እኛ ከእናንተ ከአላህ ሌላ ከምትግዝትም ንጹሐች ነን፡፡ በእናንተ ካድን፡፡ በአላህ አንድ ብቻ ሲኾን እስከምታምኑ ድረስ በእኛና በእናንተ መካከል ጡብና ጥላቻ ዘወትር ተገለጸ፡፡» ባለ ጊዜ (መልካም መከተል አለቻችሁ)፡፡} [አል-ሙምተሒናህ: 4]

አላህ በቀብር ውስጥ ያሉትን ሙታኖችንም እንደሚቀሰቅስም ልታምን ይገባህል፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّهُ يُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَأَنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝ (6) وَأَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا وَأَنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ ۝ (7)}

{ይህ አላህ እርሱ መኖሩ የተረጋገጠ፤ እርሱም ሙታንን ሕያው የሚያደርግ፤ እርሱም በነገሩ ሁሉ ላይ ቻይ በመሆኑ ነው፡፡} {ሰዓቲቱም መጪ፤ በእርሷ ፈጽሞ ጥርጣሬ የሌለባት በመሆኗ፤ አላህም በመቃብሮች ውስጥ ያለን ሁሉ የሚቀሰቅስ በመሆኑ ነው፡፡} [አል-ሓጅ: 6-7]

መተሳሰብና ምንዳ እውነት ነው፤ የላቀው አላህ እንዲህ ብሏል፡-

{አላህም ሰማያትንና ምድርን (ለችሎታው እንደሚያመለክትባቸውና) ነፍስም ሁሉ በሠራቸው ሥራ ትምመነዳ ዘንድ በትክክል ፈጠረ። እነርሱም አይበደሉም።} [አል-ጃሢያህ: 22]

ይህንን የምስክርነት ቃልህን ከሰጠህ ሙስሊም ሆንክ ማለት ነው፤ ስለዚህም ከዚያ በኋላ ሰላት ላይ፣ ዘካ መስጠት ላይ፣ ጾም መጾም ላይና የጉዞ ጣጣውን ከቻልክ ደግሞ ሐጅ ማድረግ ላይና መሰል የተደነገጉ አምልኮዎች ላይ አደራህን።

የቀን 19-11-1441 ቅጂ

ጸሐፊ መምህር ዶክተር ሙሐመድ ቢን ዐብደላህ ሱሐይሚ

በኢስላማዊ አስተምህሮ ክፍል ነባር የዓቂዳ አስተማሪ

መሊክ ሰዑድ ዩኒቨርሲቲ የትምህርት ክፍል

በሳዑዲ ዓረቢያ ግዛት፡ ሪያድ

ይዘቶች | المحتويات

1- እስልምና ወደ ሰው ልጆች ሁሉ የተላከ የአላህ መልዕክት ነው። እንዲሁም ዘውታሪ የሆነ አምላካዊ የመጨረሻ መልዕክቱም ነው።	3
2- እስልምና ለተወሰኑ ነገዶች ወይም ህዝቦች ብቻ የተወሰነ ሃይማኖት ሳይሆን አምላካዊ የሰው ልጆች ሁሉ ሃይማኖት ነው።	4
3- እስልምና የአላህ ሰላት እና ሰላም በእነርሱ ላይ ይስፈንና የቀደምት ነብያትንና መልእክተኞችን መልእክት ለማሟላት የመጣ መለኮታዊ መልእክት ነው።	5
4- ነብያቶች ሁሉ የአላህ ሰላት እና ሰላም በእነርሱ ላይ ይስፈንና ሃይማኖታቸው አንድ ሲሆን መመርያ ድንጋጌያቸው ግን የተለያዩ ነው።	6
5- እስልምና የሚጣራው፡- ኑሕ፣ ኢብራሂም፣ ሙሳ፣ ሱለይማን፣ ዳዊድ፣ ዒሳ የአላህ ሰላት በእነርሱ ላይ ይስፈንና ~ሁሉም ነብያቶች ወደተጣሩበት ብቸኛ ጌታ፣ ፈጣሪ፣ ሲሳይ ሊገኝ፣ ህይወት ሰጪ ህይወት ነሺ፣ ንጉሰ ነገስት፣ የጉዳዮችም አስተናገሪ በሆነው አላህ ወደ ማመን ነው።	7
6- ጥራት ይገባውና ከፍ ያለው አላህ ፈጣሪ እና ለአምልኮ ብቸኛው ተገቢ የሆነ ከእርሱም ሌላ አብሮት ሊመለከ የማይገባው ነው።	11
7- በፍጥረት አለሙ ያለውን ሁሉ የምናየውንም የማናየውንም ፈጣሪ አላህ ነው። ከእርሱ ውጪ ያለው ሁሉ ከፍጥረታቱ መካከል የሆነ ፍጡር ብቻ ነው። አላህ ሰማያትንና ምድርንም በሰባት ቀናት ፈጠረ።	16
8- ጥራት የተገባው አላህ በንግስናውም ሆነ በመፍጠሩ፤ በማስተናበሩም ሆነ በአምልኮው ተጋሪ የለውም።	17
9- ጥራት የተገባው አላህ አልወለደም አልተወለደም ብጤም ሆነ አምሳያም የለውም።	20
10- ጥራት የተገባውና ከፍ ያለው አላህ በአንዳች ፍጡራት ላይ የሚሰርፅም የሚዋሃድም አይደለም።	20
11- ጥራት የተገባውና ከፍ ያለው አላህ ርህሩህና አዛኝ በመሆኑ መልዕክተኞችን ላከ መጽሐፍቶችንም አወረደ።	22
12- ጌታችን አላህ እጅግ በጣም አዛኝ በእለተ ትንሳኤ ፍጥረታትን የሚተሳሰብ ብቸኛው ጌታ ነው። የዚያኔ ሁሉንም ባጠቃላይ ከቀብራቸው እንዲቀሰቀሱ አድርጎ እያንዳንዱን ግለሰብ ከሰራው መልካምና ክፉ ስራው አንፃር ይመነዳዋል። አማኝ ሆኖ መልካምን የሰራ ዘውታሪ ፀጋ አለለት፤ የካደና መጥፎንም የሰራ ደግሞ በእለተ ትንሳኤ ከባድ ቅጣት ይጠብቀዋል።	23
13- ከፍ ያለው አላህ አደምን ከፈጠረ በኋላ ዝርያዎቹ ከእርሱ በኋላ እንዲባዙ አደረገ። የሰው ልጆች ሁሉ አላህን በመፍራታቸው ካልሆነ በቀር በመሰረታዊ ማንነታቸው አንዱ ዝርያ ከሌላኛው ዝርያ አንዱ ህዝብ ከሌላኛው ህዝብ በማይበላላጥበት መልኩ እኩል ናቸው።	25

- 14- ሁሉ ልጅ በተፍጥሯዊው ሃይማኖት (እስልምና) ላይ ሆኖ ነው የሚወለደው። 27
- 15- ማንኛውም ሰው ሲወለድ ኋላውኑ ሆኖ ወይም የሌላን ኋላውኑ ወርሶ አይወለድም። 28
- 16 - የሰው ልጆች የመፈጠራቸውም አላማ አላህን በብቸኝነት ለማምለክ ነው። 30
- 17 - እስልምና የሰው ልጆችን -ወንዶችንም ሆነ ሴቶችን- ክብርን አጎናፀፋቸው፤ ለተሟላ መብታቸውም ዋስትናውን አረጋገጠላቸው፤ በተቀሩት ምርጫዎች፣ ድርጊቶችም ሆኑ ክንውኖች ተጠያቂነትን አደረገባቸው፤ ራሱንም ይሁን ሌላን ለሚጎዱ ድርጊቶች የተጠያቂነት ኋላፊነት ጣለባቸው። 30
- 18- እስልምና ወንዶችንና ሴቶችንም ከተጠያቂነት፣ ከቅጣት፣ ከምንዳም ሆነ ከሽልማት አንፃር እኩል አደረጋቸው። 33
- 19- እስልምና ሴትን ልጅ አከበረ፤ ሴቶችን የወንዶች ክፋይ አድርጎም ቆጠረ፤ ወንድ እስከቻለ ድረስ ለሴት ይለግሳት ዘንድ ግዴታን ጣለበት፤ በመሆኑም አባት የሴት ልጁን ወጪ የመቻል ግዴታ አለበት፤ እናትም ወጪዋን ለመቻል የደረሰ ልጅ ካላት፤ ሚስትም ባሏ ወጪዋን ሊችሉ ግዴታ አለባቸው። ... 35
- 20- ሞት ብሎ ማለት ሙሉ በሙሉ አልቆ መጥፋት ማለት ሳይሆን ከስራ አለም ወደ ምንዳ አለም መሸጋገር ነው። ሞት አካልንም ሩሕንም የሚመለከት ነው። የሩሕ ሞት ስንል ግን ከአካል መለየቷን ማለታችን ነው። ከዚያም በእለተ ትንሳኤ ከተቀሰቀሱ በኋላ ሩሕ ወደ አካሏ ትመለሳለች። ሰው ከሞተ በኋላ ሩሑ ወደ ሌላ አካልም አትሸጋገርም ወደሌላም አካል አትሰርፀም። 37
- 21- እስልምና በታላላቅ የእምነት መሰረቶች ወደ ማመን ይጣራል። እነኝህም፡ በአላህ ማመን፤ በመላእክቶች ማመን፤ በመለኮታዊ መጽሐፍት በነ ተውራት፤ ኢንጂል፤ ዘቡር -ከመበረዛቸው በፊት- ማመን እንዲሁም በቁርአን ማመን፤ የአላህ ሰላም በእነርሱ ላይ ይሰጥና በሁሉም ነብያቶች እና መልዕክተኞች ማመን እንዲሁም በመጨረሻቸውና የነብያቶችም የሩሎችም መደምደሚያ በሆኑት የአላህ መልዕክተኞች በሙሐመድ ማመን፤ በመጨረሻው ቀን ማመን -የዱንያ ህይወት ብቻ እንጂ ሌላ አለም የሌለ ቢሆን ኖሮ ህይወትም ሆነ ህልውና ጥርት ያለ ተላላነት በሆነ ነበር- በቀደሙ በቀደረ ማመን ላይ የተመሰረተ ነው። 38
- 22- ነብያቶች ከአላህ በሚያደርሱት ተልእኳቸው ጥብቆች ናቸው፤ ህሊና ጋ ከሚጋጩም ሆነ ጥሩ ስነምግባር ከማይቀበለውም ነገር ሁሉም የተጠበቁ ናቸው፤ የአላህን ትእዛዞች ለባርያዎቹ የማድረስ ኋላፊነት የተሰጣቸው ነብያቶቹ ናቸው። ነብያቶች ለአላህ ብቻ ካሉት አምላካዊም ሆነ ጌታዊ ማንነት ድርሻ የላቸውም። ይልቅ እነርሱም እንደሌላው ሰው ሲሆኑ አላህ ተልእኩውን የሚገልፀላቸው ሰዎች ብቻ ናቸው። 50
- 23- እስልምና በታላላቅ መሰረቶች ባላቸው አምልኮ አላህን በብቸኝነት ወደ ማምልከ ጥሪ ያደርጋል፤ እነኝህም፡- ሰላት እርሷም መቆምና ማጎብደድ በግንባር መደፋትም (ሱጁድ) አላህን ማወደስና መማፀንንም ያካተተች ስትሆን በየዕለቱ እያንዳንዱ ግለሰብ አምስት ጊዜ የሚሰግዳት እንዲሁም በሰው ልጆች መካከል ያሉ ልዩነቶችንም የምታስወግድ ሃብታሙም ሆነ ድሃው መሪውም ሆነ ተመሪው በአንድ መስመር ገጥመው የሚሰግዱት ግዴታ ነች። ዘካ፡- አላህ ባስቀመጠው ጥቂት የገደብ መጠን በአመት አንድ ጊዜ ከሃብታም ንብረት ተቀንሶ ለድሃውና ለመሰላሰሉት የምትሰጥ ግዴታ ነች። ፆም፡- በወርሃ ረመዲን የቀኑ ክፍለ ጊዜ ፆምን ከሚያፈርሱ ነገሮች ታቅቦ መዋል ሲሆን ነፍስን፣ ፍላጎትንና ትእግስትን የሚያሰለጥን ነው።

ሐጅ:- አቅም ባለው ሰው ላይ ሁሉ በእድሜ ልክ አንድ ጊዜ በተከበረው መካ የሚገኘውን የአላህን ቤት መጎብኘት ሲሆን በዚህ በስርአተ ሐጅ ሁሉም ወደ ፈጣሪ በመቅጣጫት እኩል በመሆናቸው ልዩነቶች እና መከፈሻዎች ሁሉ ይወገዳሉ።..... 55

24- ኢስላማዊ አምልኮ ከሚለይባቸው መለያዎች መካከል ሁኔታውንም ሆነ ጊዜው ብሎም ቅድመ መስፈርቱን ሁሉ ያስቀመጠው አላህ ሲሆን ያደረሱት ስውግም የአላህ ሰላዎትና ሰላም ይስፈንባቸውና መልእክተኛው መሆናቸው ነው። ከጥንት ጀምሮ እስከዛሬም ድረስ በመጨመሩም ሆነ በመቀነሱ የማንም ጣልቃ ገብነት የለበትም። እነኚህ ከፍ ብለን የጠቀስናቸው ታላላቅ አምልኮዎችም ቢሆኑ ነብያቶችም ሁሉ የተጣሩባቸው አምልኮዎች ናቸው። 59

25- የኢስላምን መልዕክት (ለዚህ ህዝብ ያደረሱት) የኢብራሂም ልጅ ኢስማዒል ዝርያ የሆኑት ነብዩ ሙሐመድ ቢን ዐብደሷህ ናቸው። በመካ እ. ኤ. በ 571 ተልከው እዛው ተልእኮው የተሰጣቸው ሲሆን ወደ መዲና ሂጅራ አድርገዋል (ተሰደዋል)። ህዝባቸውንም በጣሕታዊ ጉዳያቸው አልተጋሯቸውም (ድጋፍ አልሰጡም)። ይልቅ ህዝባቸውን ይደግፉ የነበሩት በታላላቅ ስራዎች ላይ ነበር። ከመላካቸውም በፊት ባማረ ታላቅ ስነምግባር ላይ ነበሩ፤ ህዝባቸውም አል አሚን (ታማኝ) ይሏቸው ነበር፤ እድሜያቸውም አርባ አመት በሞላ ጊዜ አላህ መልዕክተኛው አድርጎ ላካቸውና በታላላቅ ተአምራቶችም አጠነከራቸው፤ ይበልጥ ታላቁ ተአምር የተከበረው ቁርአን ነው። ይኸውም የቁርአን ተአምርነት ከነብያቶች ተአምር ሁሉ እጅግ በጣም ታላቁ ተአምር ሲሆን ከነብያቶች ተአምር ሁሉ እስከዛሬ ድረስ የዘለቀውም ተአምር እርሱው ነው። አላህ ለእርሳቸው ዲኑን ባሟላላቸው ጊዜ መልእክተኛውም ተልእኳቸውን በተሟላ መልኩ ያደረሱ ሆነው እድሜያቸው 63 አመት በሞላ ጊዜ ከዚህ አላም በሞት ተለዩ። በነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ከተማ መዲና ተቀበሩ። የአላህ መልእክተኛ ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) የነብያቶችና የመልእክተኞች መጨረሻ ሲሆኑ አላህ የሰው ልጆችን ሁሉ ከጣሕታዊ የክህደትና የድንቁርና ጨለማዎች ወደ የተውሒድና የኢማን ብርሃን ሊያወጡ ላካቸው። አላህም በእርሱ ፈቃድ ወደ እርሱ የሚጣሩ መሆናቸው መሰከረላቸው። 61

26- ነብዩ ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ይዘውት የመጡት የእስልምና ድንጋጌ የአምላካዊ ተልእኮዎችና የጌታቸውን አላህ ድንጋጌዎች መጨረሻ ነው። ይህችም የሙሉነት ድንጋጌ ስትሆን በውስጧም የሰው ልጆች ዲናዊም ሆነ ዱንያዊ መስተካከል የያዘች ነች። ይህች ሽሪዓ በመጀመርያ ደረጃ የሰው ልጆችን ሃይማኖት፣ ደማቸውንም፣ ንብረታቸውንም፣ አእምሯቸውንም፣ ዝርያቸውንም፣ ትጠብቅላቸዋለች። የቀደሙት ሽሪዓዎች ከፊሉ ከፊሉን ሲሸር እንደነበረው ሁሉ የነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሽሪዓም ቀደምት ድንጋጌዎችን ሁሉ የምትሸር ነች። .. 65

27- ጥራት የተገባውና ከፍ ያለው አላህ መልዕክተኛው ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ይዘውት ከመጡት ሃይማኖት ውጭ ሌላን ሃይማኖት አይቀበልም። በመሆኑም ከእስልምና ውጭ ያለን ሃይማኖት አድርጎ የያዘን አላህ አይቀበለውም። 67

28- የተከበረው ቁርአን ከፍ ያለው አላህ ለመልዕክተኛው ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) በወሕዶ መልኩ ያወረደለት መጽሐፍ የአላህ ቃል ነው። የእርሱን አምሳያ ወይንም ከአምሳያው የአንዲቷን ምእራፍ አምሳያ እንኳ እንዲያመጡ አላህ የሰው ልጆችንም ይሁን አጋንንቶችን ሁሉ ያፎካከረበት ነው። ማፎካከሩ ዛሬም ድረስ ያለ ነው። ይህ ታላቁ ቁርአን ብዙ እልፍ አእላፍ ሰዎችን

- የሚያሳስቡ በርካታ ጥያቄዎችን ይመልሳል። ይህ ታላቁ ቁርአን የወረደበት በሆነው የዐረብኛ ቋንቋ የአንዲት ሆኔ እንኳ መጨመር እና መቀነስ ሳይኖርበት እንደተጠበቀ ነው ያለው። ታትሞ የተሰራጨና ተአምራዊ ሲሆን መቅራቱም ሆነ የተተረጎመውን ማንበቡ የሚገባው የሆነ ታላቅ ኪታብ ነው። ልክ የነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ፈላጊ፣ አስተምህሮትና ታሪካቸውም የተጠበቀ እና በታማኝ ዘጋቢዎች ሰንሰለት ከትውልድ ወደ ትውልድ እየተሸጋገረ እንዲሁም እሳቸው ሲናገሩበት በነበረው የዐረብኛ ቋንቋም የታተመ ብሎም ወደ በርካታ ቋንቋ የተተረጎመ እንደሆነው ሁሉ። የተከበረው ቁርአን እና የነብዩ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) ሱና ለዲነል ኢስላም ህግጋትና ድንጋጌዎች ብቸኞቹ ምንጮች ናቸው። የእስልምና ምንጭ ራሳቸውን ወደ እርሱ ከሚያስጠጉ ግለሰቦች ተግባር ሳይሆን ከአምላካዊ ወሕይ ነው የሚያዘው፤ ማለትም ከተከበረው ቁርአንና ከነብያዊ ሱና። 68
- 29- እስልምና ሙስሊም እንኳ ባይሆኑ ለወላጆች በጎ መዋልን ያዘል ስለልጆቹም መልካሙን አደራ ያስተላልፋል። 72
- 30- እስልምና ከጠላት ጋር እንኳ በተግባርም ሆነ በንግግር ፍትሃዊ መሆንን ያዘል። 76
- 31- እስልምና ለፍጥረታቱ ሁሉ በጎ መዋልን የሚያዝ ሲሆን ወደ መልካም ስነምግባርና ወደ በጎ ስራዎችም ጥሪ ያደርጋል።..... 78
- 32- እስልምና እውነተኝነትን፣ አደራን መወጣትን፣ ጥብቅነትን፣ አይነ አፋርነትን፣ ጀግንነትን፣ ለጋስነትን፣ ቸርነትን፣ የተቸገረን መርዳትንና የወደመበትን መታደግን፣ የተራበን ማብላትን፣ መልካም ጉርብትናን፣ ዝምድና መቀጠልን፣ ለእንስሳት እንኳ ማዘንን በመሰሉ ምስጉን የሆኑ ስነምግባሮች ሁሉ ያዘል።..... 79
- 33- እስልምና ከሚጠጣም ሆነ ከሚበላ ነገር ጥሩውን (መልካም የሆነውን) ፈቅዷል፤ ልቦናንም ሆነ አካልን እንዲሁም መኖርያ ስፍራንን ንፁህ ማድረግን አዟል፤ የአላህ ሰላትና ሰላም በእነርሱ ላይ ይስፈን ነብያቶችም እንዳዘዙት ሁሉ ጋብቻን የተፈቀደ አድርጓል፤ እነርሱ በጥሩ ነገር ሁሉ የሚያዙ ናቸውና። 84
- 34- እስልምና በአላህ ማጋራት፣ ክህደት፣ የጥላታ አምልኮ፣ በአላህ ላይ ያለ እውቀት መናገር፣ ልጅን መግደል፣ ክቡር የሆነችውን የሰውን ልጅ ነፍስ ማጥፋት፣ በምድር ላይ ማበላሸት፣ ድግምት፣ ግልፅም ይሁን ድብቅ ብልግና፣ ዝሙት፣ ግብረሰዶም፣ ወለድ መብላትንም ከልክሏል፣ የበከተን ስጋ፣ ለጥላታትና ለቅርብ ቅርፅ ተብሎ የታረደን ስጋ እና የአሳማ ስጋን መብላት እና ሌሎችም ርኩስና ቆሻሻን ሁሉ ከልክሏል፤ ወላጁን ያጣን (የቲም) ልጅ ንብረት መብላት፣ ሚዛንና መለኪያን ማዛባት፣ ዝምድና መቁረጥን የመሰሉ የሐራም (እርም) ነገሮች መሰረት የሆኑትን ይከለክላል። ሁሉም ነብያቶችም እነዚህ የተዘረዘሩት የተከለከሉ ሐራም መሆናቸው ላይ ይስማማሉ።..... 85
- 35- እስልምና እንደ ውሸት፣ ማታለል፣ መካድ፣ ክፋትን ማመርቀዝ፣ ምቀኝነት፣ መጥፎ ተንክል፣ ስርቆት፣ ድንበር ማለፍንና ሰዎችን መበደልን ከመሰሉ የተወገዙ ስነምግባሮችና መጥፎ ማንነቶች ሁሉ ይከለክላል። 91
- 36- እስልምና ወላድ፣ የሰዎች ጉዳት፣ መሸወድ፣ ሰዎችን መበደል፣ ማጭበርበር ካለበትም ሆነ ማህበራዊም ይሁን ህዝባዊ ወይንም ግለሰባዊ ጉዳት ወደ ማምጣት ሊያደርስ የሚችልን ኢኮኖሚያዊ እንቅስቃሴን ይከለክላል። 96
- 37- እስልምና የመጣው አእምሮን ለመጠበቅ እና አስካረ መጠጥ መጠጣትን ከመሰሉ እርሱን ከሚያበላሹ ነገሮች በመከልከል ነው። እስልምና የአዕምሮንም ደረጃ ከፍ በማድረግ የፍርድ ማብሰልሰያ አድርጎ ከአጉል እምነትም ሆነ

ከጣዖት አምልኮ ጭንቅ ገላገለው። በመሆኑም በእስልምና አንዱን የማህበረሰብ ክፍል ከሌለው የሚለዩ ምስጢሮች ወይም ፍርዶች የሉም፤ ሁሉም ፍርዶች እና ህጎች ጤናማ ከሆኑ አእምሮዎችም ጋር የሚስማሙ ናቸው፤ እነርሱም ከፍትህና ጥበብ ጋር የሚገጥሙ ናቸው። 98

38- ሐሰተኛ ሃይማኖቶች ተከታዮቻቸው በውስጣቸው ያሉትን እርስ በርስ መጣረሶች እና አዕምሯቸው የማይቀበሏቸውን ጉዳዮች ካልተረዱ የሃይማኖቱ አባቶች ሃይማኖትን ከምክንያታዊነት በላይ ነው ብለው ተከታዮቻቸውን ያታልላሉ። አእምሮም ሀይማኖትን መረዳትና መገንዘብን ለመቻል እድሉ የለውም ይሏቸዋል። እስልምና ግን ሃይማኖትን ለአእምሮ ጎዳና የሚያበራላት ብርሃን እንደሆነ አድርጎ የሚቆጥር ሲሆን የሐሰት ሃይማኖቶች ግን ፍላጎታቸው ሰው አእምሮውን ትቶ እነሱን እንዲከተል ነው። እስልምና ታዲያ ሰው የነገሮችን እውነታ ባሉበት ተጨባጭ ያውቅ ዘንድ አዕምሮውን እንዲያነቃ ይፈልጋል። 100

39- እስልምና ትክክለኛ እውቀትን ያልቃል። ስሜትን ከመከተል የጠራ የሆነ ሳይንሳዊ ምርምርን ያበረታታል። ስለ ራሳችንም ሆነ በዙሪያችን ስላለው ፍጥረተ ዓለም በተመለከተ እንድናስተነትን ጥሪ ያደርጋል። እናም ትክክለኛ የሳይንስ ምርምር ውጤቶች ከእስልምና ጋር አይጋጩም። 102

40- በአላህ አምነው ለታዘዙትና መልእክተኞችንም (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) እውነት ብለው የተቀበሉትን ካልሆነ በቀር አላህ ከማንም ስራውን አይቀበለውም ለመልካም ስራውም አኹረ ላይ አይመነዳውም። የደነገገውንም ካልሆነ በቀር የትኛውንም አምልኮ አይቀበለም። የሰው ልጅ በአላህ ከካደ በኋላ አላህ መልካም ይመነዳኛል ብሎ እንዴት ያስባል? ማንኛውም ሰው ቢሆን በሁሉም ነብያቶች ብሎም በነብዩ ሙሐመድ (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) የአላህ መልእክተኝነት አምኖ ካልተገኘ አላህ እምነቱን አይቀበለውም። 104

41- የሁሉም መለኮታዊ ተልእኮዎች ግብ፡ እውነተኛው ሃይማኖት ወደ ሰው ልጅ እንዲሰርፅ ብሎም ለዓለማት ጌታ አላህ ንጹሕ ባርያ ይሆን ዘንድ፤ የሰው ልጅን ከአጉል ባህል ወይም ከአጉል እምነት ወይም ከቁሳዊ ባርነት ነፃ ያውጣው ዘንድ ነው። ይኸውና እስልምና የሰዎችን ፍፁምነትንም አይሞግትም ካላቸው ሰብአዊ ደረጃ በላይ አንስቶም ጌቶች እና አማልክት አያደርጋቸውም። 107

42- አላህ በእስልምና ንስህን (ተውባን) ደንግጓል፡ ይህም - አንድ ሰው ባጠፋ ጊዜ ወደ ጌታው መመለሱ እና ኃጢአቱን መተው ነው፤ እስልምና ከእርሱ በፊት የነበሩትን ኃጢአቶች ያጠፋል (ያስምራል)፤ ንስሐም ከዚህ በፊት የነበሩትን ኃጢአቶች ሁሉ ይሰርዛል፤ ለዚህም ማንም ኃጢአቱን በሰው ፊት መናዘዝ አያስፈልገውም። 109

43- በእስልምና በሰው እና በአላህ መካከል ያለው ቁርኝት ቀጥተኛ ነው። በአንተና በአላህ መካከል ምንም አማላጅ አያስፈልግህም። የእስልምና ሃይማኖት የሰውን ልጅ አማልክት ወይም በጌትነት ወይም በአምላክነት የአላህ ተጋሪ እንዳናደርግ ይከለክላናል። 111

44- በዚህ ፅሁፍ መጨረሻ ላይ ማውሳት የምንፈልገው ነገር ቢኖር፡ ሰዎች በተለያዩ ጊዜዎች፣ ብሄረሰቦች እና ሀገሮች መሆናቸውን እናስተውላለን፤ እረ እንደውም መላው የሰው ልጅ ማህበረሰብ በሀሳቡ እና በአላማው የተለያዩ በአከባቢው እና በድርጊቱም የተለያዩ በመሆኑ አንድ የሚያደርግ ሥርዓት እና ጥበቃን የሚያደርግለት ገዥ ወደ ጥሩ የሚመራው መመሪያ ጋር ግዴታ ያስፈልገዋል። የአላህ ሰላትና ሰላም በእነርሱ ላይ ይሰፈን የተከበሩት የአላህ መልእክተኞችም ከአላህ -ሱብላኩ ወተዓላ- በሚወርድላቸው ወሕይ በአላህ ሽሪዓ

በማሰባባሰብ፤ በሰዎች መካከል በእውነት በመፍረድ ሰዎችን ወደ መልካምና ቀና ጉዳና የመምራት ኃላፊነትን ተሸክመው ነበር። ሰዎች ለእነኝህ የአላህ መልእክተኞች ተልእኮ ባላቸው ምላሽ ሰጭነት እንዲሁም ለመለኮታዊው ጥሪም ባላቸው የጊዜ ቅርበትም ልክ ሁኔታቸው ይስተካከል ነበር። ጥራት ይገባውና አላህ መልእክተኛውን ሙሐመድን (የአላህ ሰላትና ሰላም በእርሳቸው ላይ ይሁን) በመላክ ለሰው ልጆች የሚያስተላልፈውን ተልእኮ ደመደመና ለነብያችን ሙሐመድ ተልእኮም ዘለቄታን ፃፈላት (ይነገገለት)፤ ለሰው ልጆችም ምራቻ፤ እዝነት፤ ብርሃን፤ ጥራት ወደ ተገባው አላህ የምትመራም ቅን ፈለግ አደረጋት።..... 113

45- ስለዚህም የሰው ልጅ ሆይ! ከአጉል ባህልና ከልምድ እንዲሁም ከድንቁርና በመላቀቅ እስልምናን ተቀብለህ በሐቀኝነት ለአላህ እንድትቆም ከሞትክም በኋላ ወደ ጌታህ ተመለሽ መሆንህን እንድታውቅ፤ ራስህንም በዙሪያህ ያለውንም አድማስ እንድትመለከት አደራ እያልኩ እጋብዝሃለሁ። ያኔ በሃይማኖታዊም በአለማዊም ጉዳይህ ደስተኛ ትሆናለህ። ወደ እስልምና ሃይማኖት ለመግባት የፈለገ "ከአላህ በቀር ሌላ አምላክ እንደሌለና ሙሐመድም የአላህ መልእክተኛ እንደሆኑ" ለመመስከር "ላ ኢላሃ ኢላሏህ ሙሐመዱን ረሱሉሏህ" ብሎ መመስከር ብቻ ነው የሚጠበቅበት። ይህችን የምስክርነት ቃል ከሰጡ ሙስሊም ሆነዋል። ከዚህ በኋላ አላህ በደነገገው መልኩ ሰላትንም እየሰገዱ፤ ፆሞን እየፆሙ፤ ከቻሉም ሓጅ በማድረግ አላህን ማምለክ ላይ አደራ። 113

